

Муқаддима ба китоби Ҳастӣ

Аз азал, вақте ки Худо оламро офарид, мақсади Ӯ барои инсон некӣ, баракат ва зиндагӣ дар назди Худо буд.

Китоби Ҳастиро кӣ навиштааст?

Китоби Ҳастӣ аввалин илҳомбахшидаи Китоби Муқаддас аст. Ин китоб аз ҷониби Худо тавассути Мусо илҳом гирифта шудааст ва ба мо дар бораи пайдоиши ҷаҳон, инсон ва нақшаи Худо нақл мекунад. Дар бисёр китобҳои Аҳди Қадим номи нависанда мустақиман зикр намешавад, бинобар ин мо ба шаҳодати дигар қисмҳои Китоби Муқаддас ва анъанаи яҳудиён назар мекунем.

Анъанаи яҳудиён ва дигар нависандагони Китоби Муқаддас Мусоро муаллифи панҷ китоби аввали Аҳди Қадим медонанд. Мусо дар қасрҳои Миср таълим гирифта буд (Аъмол 7:22) ва бо Худованд муносибати наздик дошт. Худованд Исои Масеҳ низ навиштаҳои Мусоро тасдиқ кардааст (Юҳанно 5:45–47).

Номи «Ҳастӣ» аз калимае гирифта шудааст, ки маънои «оғоз», «пайдоиш» ё «наслҳо»-ро дорад. Ин мавзӯ дар тамоми китоб дида мешавад.

Мусо ин китобро барои халқи Исроил навишт, ки онҳоро аз ғуломии Миср берун оварда буд. Китоб ба онҳо таърихи гузаштагони худро нишон медиҳад: аз кучо омаданд, чӣ гуна Худо онҳоро роҳнамоӣ кард ва чӣ аҳдҳое бо онҳо баст. Барои мардуме, ки аз ғуломӣ озод шуда буданд, ин таърих сабаби умед, қувват ва дилгармӣ мегаشت.

Мо дар кадом қисми таърих қарор дорем?

Ёздаҳ боби аввали Ҳастӣ таърихи ибтидоии инсониятро ба таври умумӣ баён мекунад. Баъд аз тӯфони бузург диққат ба як оила равона мешавад — оилаи Абром, ки баъдтар Иброҳим ном гирифт.

Рӯйдодҳо аз минтақаи Байнаннаҳрайн (Месопотамия), дар атрофи дарёи Фурот, оғоз шуда, ба Сурия, Канъон ва Миср мерасанд.

Китоби Ҳастӣ дарозтарин давраи таърихиро дар тамоми Китоби Муқаддас фаро мегирад. Қиссаи Иброҳим тақрибан соли 2091 пеш аз милод оғоз мешавад ва китоб бо марги Юсуф дар Миср, тақрибан соли 1805 пеш аз милод, анҷом меёбад.

Бар асоси хронологияи муҳофизакоронаи Китоби Муқаддас, чунин ҷадвал барои фаҳмидани вақти навиштани Ҳастӣ ва зиндагии шахсиятҳои асосӣ кӯмак мекунад: ((Санаҳои ин ҷадвал аз хронологияи муҳофизакоронаи Китоби Муқаддас гирифта шудаанд, ки асосан ба ҳисобҳои архиепископ Ҷеймс Ушшер (1581–1656) ва таҳқиқоти муосири муҳофизакорона таъя мекунад.))

Рӯйдод	Санаи тахминӣ (пеш аз милод)	Солҳои пеш ҳисоб карда шуд
Офариниши Одам	тақр. 4004	6030
Тӯфони Нӯҳ	тақр. 2348	4374
Ҳаёти Нӯҳ	2948–1998	
Таваллуди Иброҳим	2166	4192
Даъвати Иброҳим ба Канъон	2091	4117
Ҳаёти Исҳоқ	2066–1886	
Ҳаёти Яъқуб	2006–1859	
Ҳаёти Юсуф	1915–1805	
Марги Юсуф дар Миср	1805	3831
Таваллуди Мусо	тақр. 1526	3552
Навиштани китоби Ҳастӣ аз ҷониби Мусо	тақр. 1446–1406	

Чаро китоби Ҳастӣ муҳим аст?

Барои хонандагони аввалин, ин китоб таърихи халқи онҳо буд. Он ба онҳо нишон медод, ки Худо чӣ гуна ҷаҳонро офарид ва чӣ гуна бо инсоният муносибат кард, то даме ки бо Иброҳим муносибати махсус барқарор намуд.

Дар ин китоб ваъдаҳои абадии Худо ба Иброҳим, Исҳоқ ва Яъқуб ошкор мешаванд. Ин ваъдаҳо на танҳо барои онҳо, балки барои наслҳои баъдӣ низ буданд. Барои исроилиёне, ки азоб кашида буданд, ин суханон сабаби тасалли ва умед мегаштанд.

Барои мо низ Ҳастӣ асоси фаҳмиши тамоми Китоби Муқаддас аст. Дар он мо дар бораи пайдоиши гуноҳ, таъсири вайронкунандаи он ба инсон ва нақшаи Худо барои наҷоти инсоният меомӯзем. Ҳатто аз бобҳои аввал Худо нишон медиҳад, ки дар оянда Наҷотдиҳанда аз миёни халқи Исроил хоҳад омад (Ҳастӣ 3:15).

Мавзӯи асосии китоби Ҳастӣ чист?

Китоби Муқаддас аз ду қисм иборат аст: Аҳди Қадим ва Аҳди Ҷадид. Калимаи

«аҳд» маънои паймон ё ваъдаи устуворро дорад. Дар китоби Ҳастӣ аҳдҳои Худо нақши муҳим доранд.

Гуноҳ сулҳу дӯстии комили байни Худо ва инсонро шикаст. Ба ҷойи баракат, лаънат ва ранҷу машаққат ба ҷаҳон дохил шуд. Аммо Худо нақшаи наҷоти инсонро тарк накард. Ё бо Иброҳим аҳд баст, баъд онро бо Исҳоқ ва Яъқуб тасдиқ намуд.

Ин ваъдаҳо барои халқи Исроил ва барои наслҳои оянда буданд. Китоби Ҳастӣ заминаи тамоми нақшаи Худоро барои наҷоти ҷаҳон ба воситаи Писари Худо — Исои Масеҳ — омода мекунад.

Ин китобро чӣ гуна ба ҳаёти худ татбиқ кунем?

Ҳангоми хондани Ҳастӣ танҳо ба одамон ва воқеаҳо нигоҳ накунед; ба Худо низ назар кунед. Бинед, ки Ё чӣ гуна Худост. Қудрати Ёро дар офариниш, адолати Ёро нисбати гуноҳ ва вафодории Ёро дар иҷрои ваъдаҳояш мушоҳида кунед. > Persian: Агар шумо исроилие мебудед, ки нав аз ғуломӣ озод шудааст, оё аз қудрати Худо дар ҳайрат намонед? Оё аз вафодории Ё умед намегирифед? Ҳамин чиз бояд дар дили мо низ ибодат, сипосгузорӣ ва умедро ба вучуд оварад.

Инчунин диққат диҳед, ки Худо аз махлуқоти Худ дур нест. Ё ба одамон наздик мешуд, бо онҳо роҳ мерафт ва худро ба имондорони аввалин ошкор мекард. Китоби Ҳастӣ нишон медиҳад, ки роҳи наҷот аз аввал бо имон ба сухани Худо алоқаманд буд. Тавба, имон овардан ва Худовандро хондан мавзӯҳои мебошанд, ки аз аввал то охири китоб такрор мешаванд.

Чунон ки мақоли тоҷикӣ мегӯяд: «Оби соф аз сарчашма маълум.» Агар мо хоҳем нақшаи Худоро барои инсоният дуруст фаҳмем, бояд ба сарчашма баргардем. Китоби Ҳастӣ ҳамон сарчашма аст.¹

Ҳастӣ 1:1-5 — Дар ибтидо

*«Дар ибтидо Худо осмон ва заминро офарид.»
(Ҳастӣ 1:1, КМ99)*

Вақте ки Каломи Худо сар мешавад, аввал ба мо ҳақиқатҳои муҳимро нишон медиҳад. Пеш аз ҳама, Худо вучуд дошт. Ё Худои пеш аз ҳама аст. Ё буд, ҳаст ва то абад мемонад. Китоби Муқаддас бо ҷумлаи «Маро парастид кунед» сар

¹ <https://insight.org/resources/bible/the-pentateuch/genesis>

намекунад. Баръакс, Каломи Худо бо ҳастӣ ва қудрати Ў сар мешавад. Танҳо вучуд доштани офариниш нишон медиҳад, ки Худо ҳаст ва бузург аст.

1 Дар ибтидо Худо осмон ва заминро офарид. 2 Ва замин дар ҳолати ҳарҷумарҷ буд, ва торикӣ бар рӯи варта; ва Рӯҳи Худо бар рӯи об дар парвоз буд. 3 Ва Худо гуфт: «Рӯшноӣ бишавад». Ва рӯшноӣ шуд. 4 Ва Худо рӯшноиро дид, ки хуб аст; ва Худо рӯшноиро аз торикӣ ҷудо кард. 5 Ва Худо рӯшноиро рӯз номид, ва торикиро шаб номид. Ва шом буд, ва субҳ буд: рӯзи аввал. Ҳастӣ 1:1–5

Нигоҳ кардан ба ибтидо ба мо ёрӣ медиҳад, ки охирро низ фаҳмем. Ҳамон Худое ки ибтидиро офарид, анҷомро ҳам дар дасти Худ дорад. Каломи Худо ба мо на танҳо дар бораи офариниш мегӯяд, балки нишон медиҳад, ки чӣ тавр Худо аз ибтидо нақшаи Худро то анҷом иҷро мекунад.

Баъд Каломи Худо мегӯяд, ки Худо осмон ва заминро офарид. Пас Ў Офаридгори мост. Ў ҷаҳонро ки мешиносем, ба вучуд овард. Худо ҷаҳонро аз ҳеҷ чиз офарид. Барои офаридан ба Ў модда ё ёрии дигар лозим набуд. Ҳама чиз аз қудрат ва Каломи Ў ба вучуд омад.

Дар ояти 2 мебинем, ки замин бесурат ва ҳолӣ буд. Яъне ҷаҳон ҳанӯз шакл нагирифта ва омодаи пур шудан буд. Дар ҳамин ҷо мо бори аввал Рӯҳи Худоро мебинем, ки бар рӯи обҳо ҳаракат мекард. Рӯҳи Худо омили ҳаёт, тағйир ва офариниш аст. Худо аз офариниши Худ дур нест. Ў наздик мешавад ва бар болои он чизе ки меҳаҳад биофаринад, ҳузур дорад.

Дар адабиёти қадимии Миср ва Бобил замин, баҳр ва қувваҳои табиатро мисли худоён тасвир мекарданд. Дар баъзе афсонаҳои шарқӣ байни худоёни некӣ ва бадӣ ҷанг вучуд дошт. Дар таълимоти зардуштӣ ва ақидаҳои канъонӣ низ ду қувваи муқобил тасвир мешаванд. Аммо Китоби Муқаддас тамоман дигар аст. Дар Ҳастӣ ҳеҷ ҷанг ё муқобилат нест. Рӯҳи Худо оромона бар рӯи обҳо ҳаракат мекунад ва ҳама чиз зери ҳокимияти як Худои ягона аст.

Яке аз шарҳдиҳандагон мегӯяд: «Танҳо Рӯҳ ҳаракат мекунад ва зинда аст, дар ҳоле ки замини бечон ором ва интизори амри Худо мебошад».² Худо офаринандаи фаъол аст. Ў ҷаҳонро барои нақшаи абадии Худ омода мекунад.

Дар Забур 103:30 гуфта шудааст: «Рӯҳи Худро мефиристӣ, ба вучуд меоянд, ва рӯи заминро нав мегардонӣ.» (КМ99)

² K. A. Mathews, *Genesis 1-11:26*, vol. 1A, The New American Commentary (Nashville: Broadman & Holman Publishers, 1996), 136.

Ин оят нишон медиҳад, ки Рӯҳи Худо фаъолона офарид ва ҷаҳонро шакл дод. Худо вазъияти заминро зери назорати пурраи Худ нигоҳ медошт ва онро барои Каломи офаринандаи Худ омода мекард.

Дар ояти 3 Худо нурро меофаринад. Ин ҳанӯз офтоб нест, чун офтоб баъдтар офарида мешавад. Худо аз вучуди Худ нурро ба вучуд меорад. Ӯ танҳо Офаридгори пурқудрат нест, балки Худои сухангӯ ва муошираткунанда аст. Ӯ бо Каломи Худ амал мекунад.

Пас дар се ояти аввал мо мебинем, ки Худо вучуд дорад, Ӯ Рӯҳ аст ва Каломи Ӯ сухан мегӯяд. Забур 103:2 мегӯяд, ки Ӯ худро ба нур мепӯшонад. Худо нурро ба ҷаҳон овард ва торикиро ҷудо кард. Ӯ ба ҷаҳон тартиб бахшид.

Худо нурро рӯз ва торикиро шаб номид. Ва Каломи Худо мегӯяд, ки ин «як рӯз» буд. Ин аввалин бор аст, ки калимаи «як» истифода мешавад. Дар тафаккури ибронии қадим, якӣ метавонад аз ду қисми ба ҳам пайваст иборат бошад. Рӯз ва шаб бо ҳам «як рӯз» мебошанд.

Мардуми тоҷик низ ҳангоми дидани офариниш бузургии Худоро эҳсос мекунанд. Вақте инсон дар кӯҳҳои Помир тулӯи офтобро мебинад ё шабона осмони пурнуру ситораро тамошо мекунад, дилаш ба ҳайрат меояд. Шоири бузурги тоҷик Мирзо Турсунзода навишта буд:

*«Чӣ хуш аст ин ҷаҳони равшан,
Ки пур аз нуру пур аз имон аст.»*

Офариниш ҳар рӯз аз бузургӣ ва ҳузури Худо шаҳодат медиҳад.

Худовандо, Ту Офаридгори абадӣ ҳастӣ. Ман барои Рӯҳи Ту шукр мегӯям, ки бар офариниш ҳаракат кард ва ҷаҳонро ба вучуд овард. Ту ҷаҳонро бо Каломи Худ офаридӣ ва нур, тартиб ва ҳаёт овардӣ. Ташаккур ки Ту ҳам бузург ҳастӣ ва ҳам ба офариниши Худ наздик. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ҳар рӯз Туро барои офаринише ки мебинам, ҳамду сано гӯям. Омин.

Ҳастӣ 1:6-13 — Рӯзҳои дуҷум ва сеюми офариниш

6 Ва Худо гуфт: «Фалаке бошад дар миёни об, ва обро аз об ҷудо кунад». 7 Ва Худо фалакро ба вучуд овард; ва оби зери фалакро аз оби болои фалак ҷудо кард. Ва чунин шуд. 8 Ва Худо фалакро осмон номид. Ва шом буд, ва субҳ буд: рӯзи дуҷум.

9 Ва Худо гуфт: «Оби зери осмон дар як ҷо ҷамъ шавад, ва хушкӣ намудор шавад». Ва чунин шуд. 10 Ва Худо хушкиро замин номид, ва маҷмӯи обҳоро баҳрҳо номид. Ва Худо дид, ки хуб аст. 11 Ва Худо гуфт: «Замин наботот бирӯёнад, алафе ки тухм меоварад, дарахти мевадоре ки мувофиқи ҷинси худ мева медиҳад, ки тухмаш дар он бар рӯи замин бошад». Ва чунин шуд. 12 Ва замин наботот рӯёнид, алафе ки мувофиқи ҷинси худ тухм меоварад, ва дарахти мевадоре ки тухмаш дар он мувофиқи ҷинси худ бошад. Ва Худо дид, ки хуб аст. 13 Ва шом буд, ва субҳ буд: рӯзи сеюм. Ҳастӣ 1:6–13 КМ99

Ҷудошавии дуҷуми офариниш ин ҷудо шудани обҳо буд. Худо «фазо» ё осмонро офарид, то миёни обҳо ҳад гузорад ва ба обҳои боло ва поён тартиб диҳад (Ҳастӣ 1:6–7, КМ99). Ин «фазо» ҳамон ҳаво ва осмонест, ки обҳои рӯи заминро аз абрҳо ва обҳои боло ҷудо мекунад. Калимаи ибронии *raqia* маънои чизеро дорад, ки паҳн ё густурда шудааст, мисли пардае болои ҷаҳон. Ин ҷудойи нишон медиҳад, ки осмон ва он чи болотар аст, зеро ҳукми Худост. Обҳои боло худо ё маъбуда нестанд ва набояд парастид шаванд.

Дар асл, Каломи Худо фикрҳои дурӯғини мардумро дар бораи офариниш рад мекунад. Дар дини қадимаи Миср ҷаҳонро мисли як мавҷуди зинда ва илоҳӣ медиданд. Мисриёни қадим заминро чун қувваи мардона, осмонро мисли модари муҳофиз ва обро сарчашмаи бесарусомонии ҳаёт медонистанд. Вале дар ин ҷо Худои осмонҳо осмон ва заминро меофарад, то тартиб ва ғамхорӣ Худро нишон диҳад. Мо офаридаи Ёро наменпарастем, балки Худи Офаридгорро парастид мекунем.

Дар рӯзи сеюм об ва хушкӣ аз ҳам ҷудо шуданд ва баҳрҳо ва замин пайдо гардиданд. Ин охири ҷудошавӣ дар се рӯзи аввал буд ва боз фикрҳои бутпарастиро рад мекард, ки барои замин ва табиат худоёни гуногун месохтанд. Ҳамчунин дар динҳои қадимтарин худои асосӣ офтоб шумурда мешуд, аммо то ин ҷо офтоб ҳанӯз дар саҳна нест. Ин нишон медиҳад, ки Худо Худи Қодири Мутлақ аст. Ё осмонро аз замин ва баҳрҳоро аз хушкӣ ҷудо мекунад. Ин ҳудудҳоро Худо нигоҳ медорад, на худоёни сохтаву дурӯғин.

Дар ин ҷо ҳеҷ нишонае аз ақидаи бутпарастонаи «Модари Замин» нест. Замин худ аз худ наботот намеоварад, балки Худо бо Каломи худ ба он қувват медиҳад. Дар ҳоле ки мардумони қадим фикр мекарданд, ки сабзиш ва ҳосил аз муносибати худоён пайдо мешавад, китоби Ҳастӣ меғӯяд, ки Худо ба замини бечон амр медиҳад ва он меваву гиёҳ мерӯёнад. Бисёр расму оинҳои бутпарастии ҳосилхезӣ аз фаҳмиши нодурусти сарчашмаи ҳаёт баромада буданд.

Ҳамчунин бар хилофи бисёр динҳои баъдӣ, Худо дур нест. Ё дар кори офариниш наздик ва фаъол аст. Ё танҳо дар тахт нишаста наменонад, балки наздик омада

меофарад. Ў заминро сабз мегардонад ва ҷаҳонро омода мекунад, ки инсон дар он ризқу рӯзӣ ва баракат ёбад.

Қудрат ва ҷалоли Худо ҳамчун Офаридгор бузург аст. Худо чунон тавоно аст, ки танҳо сухан мегӯяд ва ҳама чиз пайдо мешавад. Феъли «гуфт» дар Ҳастӣ 1 даҳ маротиба истифода шудааст. Қариб ҳар рӯз бо сухани Худо оғоз меёбад. Ў танҳо бо Каломи худ офарид ва тартиб дод.

Дар се рӯзи аввал Худо осмон ва заминро шакл дод. Акнун дар рӯзҳои чорум то шашум Ў ҷаҳонро пур мекунад. Худо ҷаҳонро зеро ҳокимияти Худ тарҳрезӣ ва идора мекунад. Ў таъмин мекунад ва заминро барои нигоҳ доштани ҳаёт пурсамар мегардонад.

Дар Тоҷикистон мегӯянд: «Бе борон замин хушк, бе баракат дил хушк». Ҳар қатраи борон ва ҳар донаи гандум аз дасти Худост. Дар Тоҷикистон мегӯянд: «Аз замин ҳосил, аз Худо баракат». Деҳқон тухм мекорад ва заминро шудгор мекунад, аммо борон, сабзиш ва ҳосилро Худо медиҳад. Табиат неъмат аст, вале ҳуди табиат худо нест. Ҳама чиз аз дасти Офаридгор меояд.

Худовандо, барои таъмин ва тарҳи аҷоибӣ Ту шуқр мегӯям. Ту Офаридгори Қодир ҳастӣ ва сазовори ҳамду саноӣ. Ҳаёти худро имрӯз ба дасти Ту месупорам, то маро роҳнамоӣ кунӣ.

Ҳастӣ 1:14-19 — Худое, ки Офтоб ва Моҳро офарид

14 Ва Худо гуфт: «Найирҳо дар фалаки осмон бошанд, то ки рӯзро аз шаб ҷудо кунанд, ва барои аломатҳо, ва замонҳо, ва рӯзҳо, ва солҳо бошанд; 15 Ва найирҳо дар фалаки осмон бошанд, то ки бар замин рӯшноӣ диҳанд». Ва чунин шуд. 16 Ва Худо ду найири бузург ба вучуд овард: найири аъзам, барои салтанати рӯз, ва найири асғар, барои салтанати шаб, ва ситорагон; 17 Ва Худо онҳоро дар фалаки осмон гузошт, то ки бар замин рӯшноӣ диҳанд, 18 Ва бар рӯзу шаб салтанат ронанд, ва рӯшноиро аз торикӣ ҷудо кунанд. Ва Худо дид, ки хуб аст. 19 Ва шом буд, ва субҳ буд: рӯзи чорум. Ҳастӣ 1:14-19 КМ99

Дар рӯзи чорум Худо ду ҷароғи бузургро дар осмон офарид: офтоб барои рӯз ва моҳ барои шаб. Аммо ҷолиб аст, ки дар матни ибронӣ калимаҳои «офтоб» ва «моҳ» қариб истифода намешаванд. Навишта онҳоро «ҷароғи бузург» ва «ҷароғи хурд» меномад. Ҷаро? Барои он ки диққати мо ба ҳуди офтобу моҳ не, балки ба Худое равона шавад, ки онҳоро офаридааст. Худо аз онҳо болотар аст. Ў пеш аз офаридани офтоб ҳам нурро офарида буд (Ҳастӣ 1:3).

Дар фарҳанги бисёр халқҳо одамон офтоб, моҳ ва ситораҳоро мепарастиданд. Имрӯз ҳам бисёр одамон ба бурҷ, фолбинӣ ва «қисматро ситораҳо муайян мекунанд» бовар мекунанд. Вале Китоби Муқаддас мегӯяд, ки ситораҳо зиндагии моро идора намеkunанд. Худо Ҳокими осмон ва замин аст. Пайғамбарон мардумро огоҳ мекарданд, ки аз «аломатҳои осмон» натарсанд ва ба ситорашиносон такя наkunанд (Ирмиё 10:2; Ишаё 47:13).

Дар байни тоҷикон ҳам баъзан мегӯянд: «Ситораам хомӯш будааст» ё «Қисмат ҳамин будааст». Аммо имондор медонад, ки тақдири инсон дар дасти Худост, на дар ҳаракати ситораҳо. Чӣ тавре ки шоири тоҷик Мирзо Турсунзода дар бораи зебоии табиат менависад, кӯҳу осмон ва шаби пурнучум инсонро ба ҳайрат меоранд. Вале ин зебой бояд моро ба сӯи Офаридгор барад, на ба парастии офариниш.

Забур мегӯяд, ки осмонҳо ҷалоли Худоро баён мекунанд: «Осмонҳо ҷалоли Худоро эълон мекунанд, ва фалак аз амали дастҳои Ӯ хабар медиҳад» (Забур 18:2, КМ99). Ҳар субҳе ки офтоб мебарояд ва ҳар шабе ки моҳ медурахшад, онҳо ба мо тартиб ва ҳикмати Худоро нишон медиҳанд. Худо онҳоро барои хизмати замин гузошт: барои равшанӣ, барои муайян кардани рӯзҳо, фаслҳо ва солҳо (Ҳастӣ 1:14-15). Яъне офтобу моҳ хизматгор ҳастанд, на худо.

Имрӯз дар ҷаҳон баъзе тақвимҳо бо ҳаракати офтоб ҳисоб мешаванд ва баъзеҳо бо ҳаракати моҳ. Ҳар ду низоме ҳастанд, ки Худо дар офариниш ҷо додааст. Вале муҳим он нест, ки инсон кадом ҳисобро истифода мебарад. Муҳим он аст, ки инсон Худоро фаромӯш накунад. Ӯ Худованди вақт аст. Солу моҳ ва рӯзҳо аз дасти Ӯ мегузаранд.

Баъзе исроилиён баъдтар ба гуноҳ афтода, ба «лашқари осмон» бухур сӯзонданд (Ҳизқиёл 8:16; Сафанё 1:5). Ин нишон медод, ки онҳо ба Худо не, ба офариниш такя мекарданд. Имрӯз ҳам одам метавонад ба ҷои Худо ба фолбинӣ, нишонаҳо, «энергия», бахт ё бурҷ такя кунад. Аммо роҳнамоии ҳақиқӣ аз Каломи Худо ва иродаи Ӯ меояд, на аз ҳаракати ситораҳо.

Имрӯз вақте ба осмон нигоҳ мекунӣ, дар ёд дор: офтоб, моҳ ва ситораҳо танҳо кори дастони Худо ҳастанд. Онҳо ба мо роҳро ба сӯи Худо нишон медиҳанд. Танҳо Ӯ сазовори парастии аст.

Худовандо, Туро ҳамчун Офаридгор ва Ҳокими осмон ва замин парастии мекунам. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ба хурофот, бахт ё ситораҳо такя накунам. Вақте

*ба осмон менигарам, бигзор дилам пур аз ҳамду санои Ту гардад. Маро имрӯз бо
Каломи Худ ва иродаи Худ роҳнамоӣ намो. Омин.*

Кофтани амиқтар дар бораи офариниш

Ҳастӣ 1:14–23 – Офариниш дар бораи Худо чӣ мегӯяд?

Дар Ҳастӣ 1:14–23 мебинем, ки Худо офтоб, моҳ, ситорагон, парандагон ва ҷонварони баҳро офарид. Ҳамаи ин бо каломи Худо ба вуҷуд омад. Китоби Муқаддас ҷаҳонро на ҳамчун натиҷаи тасодуф ё қувваҳои кӯр, балки ҳамчун кори дасти Офаридгори доно ва пурҳикмат нишон медиҳад. Чӣ тавре ки дар байни тоҷикон мегӯянд: **«Хона худ аз худ сохта намешавад, усто меҳоҳад.»** Агар барои як хонаи оддӣ усто лозим бошад, пас ин ҷаҳони пур аз тартибу зебӣ чӣ гуна метавонад бе Офаридгор пайдо шуда бошад?

Яке аз чизҳои муҳиме, ки ин порча нишон медиҳад, он аст, ки Худо ҳар мавҷудотро пурра ва «мувофиқи навъи онҳо» офарид. Дар оятҳо такрор мешавад, ки ҳар ҷонвар ва ҳар паранда мувофиқи навъи худ офарида шуд. Яъне Худо моҳиро ҳамчун моҳӣ, парандаро ҳамчун паранда ва дигар ҷонваронро мувофиқи навъи онҳо ба вуҷуд овард. Онҳо аз ҳамон рӯзи аввал қодир буданд афзоиш ёбанд ва насли худро давом диҳанд. Бисёр олимони масеҳӣ бар ин асос мегӯянд, ки дар дохили як навъ тағйирот ва гуногунӣ мумкин аст, аммо як навъ тадриҷан ба навъи дигар табдил намеёбад. Ин бо сухани Китоби Муқаддас мувофиқ аст, ки Худо барои ҳар офаридаи Худ ҳудуд ва тартиб муқаррар кардааст. Чӣ тавре ки мегӯянд: **«Ҳар дарахт меваи худро медиҳад.»** Аз дарахти себ нок намерӯяд ва аз гандум ҷав намерӯяд. Худо дар табиат низ ҳамин тартибро гузоштааст.

Ин порча боз як ҳақиқати муҳимро нишон медиҳад. Худо офтоб, моҳ ва ситорагонро барои он офарид, ки ба замин рӯшноӣ диҳанд, шабу рӯзро аз ҳам ҷудо кунанд ва фаслҳо, рӯзҳо ва солҳоро муайян намоянд. Онҳо худо нестанд ва ҷаҳонро идора намеkunанд, балки хизматгорони Офаридгоранд. Ҷолиб он аст, ки рӯшноӣ пеш аз офтоб вуҷуд дошт ва растаниҳо низ пеш аз офтоб офарида шуданд. Бо ин Худо нишон медиҳад, ки сарчашмаи аслии ҳаёт офтоб нест, балки Худ Ӯст. Офтоб воситаест, ки Худо барои нигоҳ доштани ҳаёт истифода мебарад, аммо ҳаёт аз Ӯ сарчашма мегирад.

Аз ҳамин сабаб, бисёр олимони масеҳӣ мегӯянд, ки Ҳастӣ бо назарияҳои, ки мегӯянд ҷаҳон ва ҳаёт танҳо аз рӯйи ҳодисаҳои тасодуфӣ ва бе нақша ба вуҷуд омадааст, мувофиқат намекунад. Китоби Муқаддас таълим медиҳад, ки пеш аз ҳама ақлу иродаи Худо вуҷуд дошт. Ӯ сухан гуфт ва офариниш ба вуҷуд омад. Дар офаридаҳои Ӯ тартиб, мақсад ва ҳикмат дида мешавад. Чӣ тавре ки зарбулмасали тоҷикӣ мегӯяд: **«Аз асар ба соҳиби асар мерасанд.»** Вақте мо ба осмони пур аз ситора, ба парвози парандагон ё ба гуногунии ҳайвонот менигарем, онҳо моро ба сӯи Офаридгори онҳо роҳнамоӣ меkunанд.

Ин порча моро даъват мекунад, ки ҷаҳонро танҳо ҳамчун табиат набинем, балки ҳамчун асари дасти Худо. Осмон, баҳр, парандагон ва тамоми мавҷудоти зинда ҳар рӯз аз бузургӣ ва ҳикмати Худо шаҳодат медиҳанд. Ҳар қадар инсон офаринишро бештар омӯзад, ҳамон қадар сабабҳои бештар пайдо мекунад, то ба Офаридгор ҳамду сано гӯяд. Чӣ тавре ки шоир гуфтааст:

**«Ҳар барги дарахт дафтари маърифати Кирдоргор аст,
Хушо касе, ки онро бо чашми дил бихонад.»**

Пас, вақте ба осмони ситоразор менигарем ё суруди парандагонро мешунавем, ба ёд биёрем, ки ин ҷаҳон маҳсули тасодуф нест. Он асари дасти Худои зинда аст, ки ҳама чизро бо ҳикмат, қудрат ва муҳаббат офаридааст.

Шаш рӯзи аввали офариниш (Ҳастӣ 1)		
Рӯз	Худо чӣ офарид?	Ояти асосӣ
Рӯзи 1	Худо нурро офарид ва нурро аз торикӣ ҷудо кард. Рӯз ва шаб пайдо шуданд.	Ҳастӣ 1:3–5
Рӯзи 2	Худо осмон (фазо)-ро офарид ва обҳои болоиро аз обҳои поёни ҷудо кард.	Ҳастӣ 1:6–8
Рӯзи 3	Худо обҳоро ҷамъ кард, хушкӣ пайдо шуд. Замину баҳр ном гирифтанд. Ҳамчунин алаф, гиёҳ ва дарахтони мевадиҳанда руиданд.	Ҳастӣ 1:9–13
Рӯзи 4	Худо офтоб, моҳ ва ситораҳоро офарид, то рӯзро аз шаб ҷудо кунанд ва вақтҳо, рӯзҳо ва солҳоро муайян намоянд.	Ҳастӣ 1:14–19
Рӯзи 5	Худо мавҷудоти обӣ ва парандагонро офарид ва онҳоро баракат дод, то зиёд шаванд.	Ҳастӣ 1:20–23
Рӯзи 6	Худо ҳайвоноти хушкӣ ва дар охир инсонро ба сурати Худ офарид: мард ва зан. Ба онҳо ҳокимият бар офариниш дод.	Ҳастӣ 1:24–31

Нони Ҳаррӯза — Ҳастӣ 1:20-25

20 Ва Худо гуфт: «Об аз ҷонварҳои бешумор пур шавад; ва паррандагон болои замин, бар рӯи фалаки осмон парвоз кунанд». 21 Ва Худо наҳангони бузург ва ҳар гуна ҷонварҳои хазандаро, ки об аз онҳо мувофиқи чинсашон пур шуд, ва ҳар гуна паррандагонии болдорро мувофиқи чинсашон офарид. Ва Худо дид, ки хуб аст. 22 Ва Худо онҳоро баракат дода, гуфт: «Борвар ва афзун шавед, ва обҳои баҳрҳоро пур кунед, ва паррандагон бар замин афзун шаванд». 23 Ва шом буд, ва субҳ буд: рӯзи панҷум. (1:20-23, КМ99)

Рӯзҳои панҷум ва шашуми офариниш

Дар рӯзи панҷум Худо баҳрҳо ва осмонро аз ҳаёт пур кард. Ў моҳиён, махлуқоти обӣ ва паррандагонро офарид (Ҳастӣ 1:20-23, КМ99). Ҳар чизе, ки дар об ҳаракат мекунад ва ҳар чизе, ки дар осмон мепарад, бо Каломи Худо пайдо шуд. Худо онҳоро баракат дод ва гуфт, ки афзун шаванд ва зиёд гарданд.

Ин аввалин баракатест, ки дар Китоби Муқаддас сабт шудааст. Ҳаёт ва қобилияти насл додан аз ҷониби Худост. На табиат худ аз худ ҳаёт медиҳад ва на ягон қувваи махфӣ. Танҳо Каломи Худо ҳаёт мебахшад.

Дар рӯзи шашум Худо ҳайвоноти рӯи заминро офарид: чорпоён, ҳайвонҳои саҳро ва хазандагон, ҳар яке мувофиқи навъи худ (Ҳастӣ 1:24-25, КМ99). Худо ҷаҳонро бетартиб насохт. Ў барои ҳар махлуқ ҷой, ҳудуд ва тартиб гузошт. Ҳама чиз мувофиқи навъи худ офарида шуд.

Дар кӯҳистони Тоҷикистон, агар ҷӯпон рамаашро ба чарогоҳ барад, ӯ медонад, ки ҳар чорво роҳи худро дорад. Асп бо ғӯсфанд як хел рафтор намекунад ва уқоб мисли мурғ парвоз намекунад. Худо низ ҷаҳонро бо ҳикмат ва тартиб офарид. Дар Тоҷикистон мегӯянд: «Ҳар чиз ҷойи худро дорад». Ин тартиби Худост.

Ин оятҳо ба мо нишон медиҳанд, ки Худо Офаридгори пурҳикмат аст. Ў намегузорад, ки офариниш бетартиб гардад. Чӣ тавре ки рассом рангҳоро омехта намекунад, Худо низ ҷаҳонро бо ҳудуд ва тартиб офарид. Баҳр ҷойи моҳиён аст, осмон ҷойи паррандагон ва замин ҷойи ҳайвонот.

Баъдтар дар шариати Мусо баъзе ҳайвонҳо «пок» ва баъзеҳо «нопок» ҳисоб мешуданд. Аммо дар ибтидо Худо ҳамаи офаридаҳоро «некӯ» дид. Гуноҳ баъдтар ба ҷаҳон омад ва инсонро аз Худо ҷудо кард. Худо ба халқи Худ қонунҳо дод, то онҳо аз халқҳои бутпараст фарқ дошта бошанд ва зиндагии муқаддас дошта бошанд.

Имрӯз ҳам Худо меҳонад, ки халқи Ў фарқ дошта бошад. На бо ғизо ё либоси махсус, балки бо зиндагии пок, муҳаббат, ростӣ ва итоат ба Худо. Бисёр одамон худро бо расму одат, қоида ё чизҳои беруна одил нишон медиҳанд, аммо Худо аввал ба дил менигорад.

Ҳамчунин мебинем, ки Худо ба офаридаҳояш ғамхорӣ мекунад. Ў танҳо ҷаҳонро наофарид ва дур нарафт. Ў баракат медиҳад, нигоҳ медорад ва ҳаёт мебахшад. Ҳар паррандае, ки дар осмон месарояд ва ҳар моҳие, ки дар об шино мекунад, нишонаи ғамхории Худост.

Дар Тоҷикистон мегӯянд: «Аз дарахти хуб меваи хуб». Ҳар офаридаи зебо ба некии Офаридгор ишора мекунад. Кӯҳу дарё ва осмон моро бояд ба ёди Худо оранд, на ба парастии табиат.

Худовандо, шукр барои ҷаҳоне, ки бо ҳикмат ва тартиб офаридӣ. Ту ба ҳар махлуқ ҳаёт ва баракат медиҳӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки дар зиндагӣ бо тартиб, покӣ ва итоат роҳ равам. Диламро аз фикрҳои дурӯғ ва роҳи гуноҳ нигоҳ дор. Бигзор зиндагии ман низ нишон диҳад, ки Ту Худои ҳаёт ва тартиб ҳастӣ. Омин.

Ҳастӣ 1:26-31 — Одам дар сурати Худо

26 Ва Худо гуфт: «Одамро ба сурати Мо, ба шабоҳати Мо биофарем; ва онҳо бар моҳиёни баҳр, ва бар паррандагони осмон, ва бар чорпоён, ва бар тамоми замин, ва бар тамоми ҳайвоноте ки бар замин меҳазад, ҳукм ронанд». 27 Ва Худо одамро ба сурати Худ офарид, ёро ба сурати Худо офарид; онҳоро марду зан офарид. 28 Ва Худо онҳоро баракат дод, ва Худо ба онҳо гуфт: «Борвар ва афзун шавед, ва заминро пур кунед, ва онро тасарруф намоед, ва бар моҳиёни баҳр ва бар паррандагони осмон ва бар ҳар ҳайвоне ки бар замин меҳазад, ҳукмрон бошед».

29 Ва Худо гуфт: «Инак, Ман ҳар алафи тухмдорро, ки бар рӯи тамоми замин ҳаст, ва ҳар дарахтеро, ки дорои меваи дарахти тухмдор мебошад, ба шумо додам, то ки барои шумо хӯрок бошад. 30 Ва ба ҳамаи ҳайвонҳои замин, ва ба ҳамаи паррандагони осмон, ва ба ҳар ҳазандаи рӯи замин, ки ҷони зинда дорад, Ман тамоми алафи сабзро барои хӯрок додам». Ва чунин шуд. 31 Ва Худо ҳар он чиро, ки ба амал овард, дид, ва инак, хеле хуб аст. Ва шом буд, ва субҳ буд: рӯзи шашум.

Вақте Худо инсонро офарид, Ё гуфт: «Одамро ба сурати Худ офарем». Ин суханон ба мо нишон медиҳанд, ки инсон тасодуф нест. Мо танҳо ҷисм ё мавҷуди заминӣ нестем. Мо бо Худо робитаи махсус дорем. Худо моро ба сурати Худ офарид, то зиндагии мо инъикоси хислати Ё бошад.

Худо Офаридгор аст ва ба инсон ҳам қобилияти офаридан дод. Мо хона месозем, шеър мегӯем, фарзанд тарбия мекунем, замин кор мекунем ва чизҳои нав меофарем. Худо сухан мегӯяд ва инсон ҳам метавонад сухан гӯяд, муҳаббат кунад ва муносибат созад. Худо Рӯҳ аст ва инсон ҳам танҳо ҷисм нест, балки рӯҳ дорад. Ин ҳама нишон медиҳад, ки инсон ба таври махсус ба Худо монанд офарида шудааст.

Дар байни тоҷикон мегӯянд: «Одам бе одам намешавад». Ин сухан ба ҳақиқати офариниш монанд аст. Худо инсонро танҳо барои танҳо зиндагӣ кардан наофарид. Ё инсонро «мард ва зан» офарид. Яъне дар худи офариниш алоқа, муҳаббат ва ягонагӣ вучуд дорад.

Вақте дар ояти 26 Худо мегӯяд: «Биёед одамро ба сурати Худ бисозем», баъзеҳо мепурсанд: Худо бо кӣ сухан мегӯяд? Дар матн фариштагон ё мавҷудоти дигар зикр намешаванд. Танҳо Худо ва Рӯҳи Ё дар ибтидои офариниш дида мешаванд (Ҳастӣ 1:2). Баъдтар Китоби Муқаддас низ аз Ҳикмати Худо сухан мегӯяд, ки дар офариниш бо Ё буд (Масалҳо 8:30).

Аз ин сабаб, Китоби Муқаддас Худоро ҳамчун Худои танҳо ва чудо тасвир намекунад, гӯё ки Ё бе Рӯҳ ва бе муносибат бошад. Ягонагии Худо ягонагии зинда аст. Дар Ё ҳам ягонагӣ ҳаст ва ҳам робита. Баъдтар Аҳди Ҷадид ин ҳақиқатро равшантар нишон медиҳад. Гарчанде ки одамони аввал тамоми фаҳмиши ваҳдати муқаддасро надоштанд, матни Ҳастӣ аллакай нишон медиҳад, ки дар Худо гуфтугӯ ва ҳамкорӣ вуҷуд дорад. Ё танҳояш ва ҷудоии мутлақ нест.

Кофтани амиқтар

Ва Худо гуфт: «Одамро ба сурати Мо, ба шабоҳати Мо биофарем...

Бале, дар забони тоҷикӣ бисёр одамон калимаи «Сегона»-ро нодуруст мефаҳманд, гӯё ки сухан дар бораи се худо меравад. Барои ҳамин баъзе имондорон ибораҳои дигарро истифода мекунанд, то ваҳдати Худо равшантар фаҳмонда шавад. Ибораи «ваҳдати муқаддас» ё «ягонагии муқаддас» метавонад маънои хуб диҳад, агар дуруст фаҳмонда шавад.

Аммо ҳамзамон бояд эҳтиёт кард. Дар таълимоти масеҳӣ мақсад ин нест, ки Худо танҳо як қувва ё як ваҳдати умумӣ бошад. Китоби Муқаддас Худоро як Худо нишон медиҳад, вале дар айни замон Падар, Калом ё Писар ва Рӯҳи Худо низ дар дохили ҳамин ягонагӣ амал мекунанд. Ин аст, ки чаро калимаи «Таслис» дар таърихи калисо истифода шудааст: на барои гуфтани «се худо», балки барои фаҳмондани ягонагии Худо бо гуногунии дохилӣ.

Дар тоҷикӣ шояд чунин фаҳмондан равшантар бошад:

- Худо як аст
- Ё танҳояш ва ҷудоии мутлақ нест
- Дар Худо муҳаббат, сухан ва Рӯҳ вуҷуд дорад
- Ягонагии Ё ваҳдати зинда аст, на танҳо як будани ҳолӣ

Дар Ҳастӣ 1 ҳам мо мебинем:

- Худо меофарад
- Рӯҳи Худо бар обҳо ҳаракат мекунад
- Худо сухан мегӯяд

Баъд дар ояти 26 мегӯяд: «Одамро ба сурати Худ бисозем». Дар ин ҷо ҳам ваҳдат ва ҳам гуфтугӯи дохилӣ дида мешавад.

Пас, агар дар муҳити тоҷикӣ «ваҳдати муқаддас» барои фаҳмондани ягонагии зиндаи Худо беҳтар кӯмак кунад, истифодаи он мумкин аст. Фақат муҳим аст, ки маънои Китоби Муқаддас нигоҳ дошта шавад: Худо як аст, вале ягонагии Ӯ бе Рӯҳ, бе Калом ва бе муҳаббати дохилӣ нест.

Ин чиз дар инсон ҳам дида мешавад. Инсон як мавҷуд аст, вале танҳо ҷисм нест. Ӯ ҷисм, рӯҳ ва ҷони зинда дорад. Инсон инчунин барои муносибат офарида шудааст. Мард ва зан якҷоя сурати Худоро инъикос мекунанд. Вақте муҳаббат, вафо, адолат ва бахшиш дар оила ва ҷомеа дида мешавад, сурати Худо равшан мегардад.

Ҳастӣ мегӯяд, ки инсон бар офариниши заминӣ ҳукмронӣ кунад: бар ҳайвонот, замин ва табиат. Вале инсон бар ҷаҳони рӯҳонӣ ҳукмрон нест. Забур 8 мегӯяд, ки инсон аз фариштагон каме пасттар офарида шудааст. Ин барои мо дарси муҳим аст. Инсон ба Худо ниёз дорад. Мо наметавонем бо қувваи худ наҷот ёбем ё мисли Худо шавем. Баъзе динҳо мегӯянд, ки инсон метавонад бо амалҳои худ ба дараҷаи илоҳӣ расад. Вале Китоби Муқаддас мегӯяд, ки инсон ҳамеша муҳтоҷи раҳмат ва таъминоти Худост.

Гуноҳ сурати Худоро дар инсон хароб кард. Мо ҳоло худхоӣ, зулм ва бадиро мебинем. Аммо Худо инсонро тарк накард. Масеҳ омад, то инсониятро нав кунад. Павлус Масеҳро «Одами охирин» меномад. Чӣ тавре ки гуноҳ ба воситаи Одам ба ҷаҳон омад, ҳаёт ва наҷот ба воситаи Масеҳ омад.

Танҳо дар Масеҳ инсон метавонад боз сурати ҳақиқии Худоро инъикос кунад. Вақте Каломи Худо ва Рӯҳи Худо дар мо зиндагӣ мекунанд, мо меомӯзем, ки чӣ гуна муҳаббат кунем, адолатро дӯст дорем ва бо дигарон мисли Худо муносибат намоем. Ҳамин тавр Худо аз тариқи зиндагии мо нур медиҳад.

Имрӯз дар хотир дор: арзиши ту аз пул, миллат, қувват ё сухани мардум намеояд. Ту дар сурати Худо офарида шудай. Худо туро дӯст медорад ва мехоҳад зиндагии ту инъикоси ҳузур ва хислати Ӯ бошад.

Худовандо, ташаккур, ки маро дар сурати Худ офаридӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки арзиши худро дар Ту ёбам, на дар фикри мардум ё чизҳои дунё. Рӯҳи Худо дар ман амал намо, то муҳаббат, адолат ва покии Туро ба дигарон нишон диҳам. Маро дар Масеҳ нав гардон, то зиндагии ман сурати Туро инъикос кунад. Омин.

Инсон ба сурати Худо офарида шудааст

Китоби Муқаддас мегӯяд: «*Ва Худо гуфт: Одамро ба сурати Мо, ба шабоҳати Мо биофарем*» (Ҳастӣ 1:26). Сипас, дар ояти 27 гуфта мешавад, ки Худо одамро ба сурати Худ офарид. Ин яке аз ҳақиқатҳои муҳимтарин дар бораи инсон аст. Ҳар як инсон, новобаста аз синну сол, миллат, забон, қобилият ё мавқеи иҷтимоӣ, арзиш дорад, зеро ӯ ба сурати Худо офарида шудааст.

Худо Офаридгор аст ва ба мо низ қобилияти эҷод кардан додааст. Худо аз ҳеҷ чиз чизҳои навро ба вуҷуд овард. «*Дар ибтидо Худо осмон ва заминро офарид*» (Ҳастӣ 1:1). Мо мисли Худо Офаридгори мутлақ нестем, зеро танҳо Худо метавонад аз ҳеҷ чиз чизро офарад. Аммо Худо ба инсон қобилияти фикр кардан, сохтан, навиштан, кор кардан, мусиқӣ офаридан, хона сохтан, кишт кардан ва роҳҳои нави ҳалли мушкилотро ёфтан додааст. Вақте инсон чизро бо ақл, даст ва меҳнати худ ба вуҷуд меорад, ин яке аз роҳҳои нишон додани сурати Худо дар ӯст.

Худо рӯҳ аст ва инсон ҳам танҳо як қисм нест. Исо гуфт: «Худо рӯҳ аст» (Юҳанно 4:24). Ин маънои онро надорад, ки инсон Худо аст ё ҳамон гуна рӯҳ аст. Худо Офаридгори мост ва мо махлуқоти Ӯ ҳастем. Аммо инсон дорои қони рӯҳонӣ аст ва метавонад Худоро бишносад, дӯст дорад, ба Ӯ дуо кунад ва бо Ӯ муносибат дошта бошад. Дар Ҳастӣ 2:7 гуфта мешавад, ки Худо ба бинии одам нафаси ҳаёт дамид ва одам қон гирифт. Аз ин рӯ, ҳаёти инсон танҳо хӯрдан, кор кардан ва ба таври қисмонӣ зиндагӣ кардан нест. Дар дохили инсон қобилияти шинохтани Худо ва ҷустуҷӯи Ӯ низ вуҷуд дорад.

Худо мефаҳмад, арзёбӣ мекунад ва қарор мегирад, ва инсон низ қобилияти фикр кардан ва қарор қабул кардан дорад. Мо дар Китоби Муқаддас мебинем, ки Худо некро аз бад ҷудо мекунад ва мувофиқи адолати Худ доварӣ мекунад. Ба инсон низ ақл, вичдон ва қобилияти интиҳоби дурусту нодуруст дода шудааст. Масалан, дар Ҳастӣ 2:16–17 Худо ба Одам амр дод, ки аз дарахти маърифати неку бад нахӯрад. Ин нишон медиҳад, ки инсон қобилияти шунидани амри Худо, фаҳмидани он ва интиҳоб кардани иттилоотро дошт. Яъқуб 3:9 низ мегӯяд, ки одамон «ба шабоҳати Худо» офарида шудаанд. Аз ин рӯ, ҳар як инсон сазовори эҳтиром аст.

Худо Худои муносибат аст ва инсон низ барои муносибат офарида шудааст. Аз аввал Худо инсонро танҳо нагузошт. Ӯ гуфт: «*Хуб нест, ки одам танҳо бошад*» (Ҳастӣ 2:18). Худо Одам ва Ҳавворо барои зиндагӣ бо якдигар ва бо Худо офарид. Баъд аз гуноҳ низ Худо онҳоро ҷустуҷӯ карда гуфт: «*Куҷо ӯ?*» (Ҳастӣ 3:9). Ин нишон медиҳад, ки Худо меҷӯяд бо инсон муносибат дошта бошад. Исо низ ҳаёти

ҷовидониро чунин шарҳ дод: *«Ин аст ҳаёти ҷовидонӣ, ки Туро, Худои ягонаи ҳақиқиро... бишносанд»* (Юҳанно 17:3). Мо барои танҳо зиндагӣ кардан офарида нашудаем. Мо барои муносибат бо Худо ва барои муносибатҳои дуруст бо одамони дигар офарида шудаем.

Худо қудрат дорад, аммо инсон қудрати маҳдуд дорад. Инсон ба сурати Худо офарида шудааст, аммо ин маънои онро надорад, ки инсон мисли Худо ҳама чизро карда метавонад. Худо бемаҳдуд ва тавоноии мутлақ аст. Мо бошем, махлуқоти маҳдуд ҳастем. Мо хаста мешавем, бемор мешавем, пир мешавем ва ба бисёр чизҳо ниёз дорем. Забур 102:14 мегӯяд, ки Худо «сиришти моро медонад ва дар хотир дорад, ки мо хок ҳастем». Аз ин рӯ, ба сурати Худо будан маънои Худо буданро надорад. Мо махлуқ ҳастем, Ё Офаридгор аст. Аммо Ё ба мо қадр, масъулият ва қобилиятҳои додааст, ки ба таври махсус Ёро инъикос мекунам.

Ин сурати Худо дар инсон чӣ гуна бояд дида шавад? Масеҳӣ дар муносибат бо дигарон муҳаббат, ростӣ, адолат, ҳамдardӣ ва бахшишро нишон медиҳад. Қўлассиён 3:10 мегӯяд, ки имондор *«одами навро... дар сурати Офаридгори худ нав шуда»* мепӯшад. Ин нишон медиҳад, ки гуноҳ сурати Худоро дар ҳаёти инсон вайрон кардааст, аммо Худо инсонро дар Масеҳ аз нав дигаргун мекунад. Ҳар қадар мо Худоро бишносем ва ба Ё итоат кунем, ҳамон қадар ҳаёти мо бештар хислати Офаридгори худро нишон медиҳад.

Пас, ба сурати Худо офарида шудан маънои онро дорад, ки инсон арзиши махсус дорад ва дорои қобилияти фикр кардан, интиҳоб кардан, муносибат кардан, эҷод кардан, дӯст доштан ва Худоро шинохтан аст. Аммо мо ҳамеша бояд фарқи байни Худо ва инсонро дар хотир дошта бошем: Худо Офаридгор аст, мо махлуқ ҳастем; Худо бемаҳдуд аст, мо маҳдуд ҳастем; Худо сарчашмаи ҳаёт аст, мо ҳаётро аз Ё мегирем. Бо вучуди ин, Худо моро чунон офаридааст, ки дар ҳаёти худ чизе аз хислат ва ҳокимияти Ёро инъикос кунем.

Ҳастӣ 2:1-6 – Рӯзи ҳафтум

1 Ва осмону замин ва тамоми анбӯҳи онҳо анҷом ёфт. 2 Ва Худо корҳои Худро, ки карда буд, то рӯзи ҳафтум анҷом дод, ва дар рӯзи ҳафтум аз ҳамаи корҳои Худ, ки карда буд, ором гирифт. 3 Ва Худо рӯзи ҳафтумро баракат дод, ва онро тақдис намуд, зеро ки дар он ором гирифт аз ҳамаи корҳои Худ, ки Худо офарид ва ба вучуд овард.

4 Ин аст пайдоиши осмон ва замин, дар ҳини офариниши онҳо, дар рӯзе ки Худованд Худо замин ва осмонро ба вучуд овард, 5 Ва ҳеҷ буттаи саҳро ҳанӯз дар замин набуд, ва ҳеҷ алафи саҳро ҳанӯз нарасида буд, зеро ки Худованд Худо борон бар замин наборонида буд, ва одам набуд, ки заминро кор кунад; 6 Ва буғ аз замин баромада, тамоми рӯи заминро сероб мекард. (КМ99)

Худо дар рӯзи ҳафтум аз кори офариниши Худ бозистод ва он рӯзро баракат дод. Дар матни ибронӣ ибораи «рӯзи ҳафтум» се маротиба такрор мешавад, то аҳамияти ин рӯзи охирини ҳафтаи офаринишро нишон диҳад. Баъдтар дар Китоби Муқаддас ин рӯз «шанбе» номида шуд, рӯзе, ки барои ибодати Худо чудо гардидааст. Худо ҷаҳонро офарид ва барои он ки инсон дасти Ёро дар офариниш фаромӯш накунад, рӯзи ҳафтумро барои истироҳат ва рӯ овардан ба Худо муқаддас гардонд.

Яҳудиён Шаббатро ҳамчун рӯзи муқаддаси истироҳат нигоҳ медоранд.

Албатта, Худо нигоҳубини ҷаҳонро давом медод, аммо дар рӯзи ҳафтум кори офариниш ба анҷом расид. Ин рӯз намунаи зиндагии инсон шуд: аввал меҳнат, баъд истироҳат. Ин қонуни офариниш аст, то зиндагии инсон устувор бошад ва дилаш боз ба ҷониби Худо баргардад.

Мисли мусиқӣ, агар дар байни оҳанг дамгирӣ набошад, он танҳо садои пайдарпай мешавад ва ғӯшро хаста мекунад. Аммо вақте оромӣ ва таваққуф ҳаст, суруд зеботар ва пурмазмун мегардад. Ҳаёти инсон ҳам ҳамин тавр аст. Агар ҳамеша танҳо давем, кор кунем ва ташвиш кашем, рӯҳу ҷисми мо хаста мешавад. Барои зиндагии солим инсон бояд вақт дошта бошад, ки аз меҳнат бозистад ва ба Худо назар кунад.

Дар фарҳанги тоҷикӣ ҳам мегӯянд: «Кор бе дамгирӣ дилро санг мекунад».

Падарону модарони мо баъди кори саҳро ё бозор ҳатман вақти нишаст, чой ва сухбатро медонистанд. Чаро? Зеро инсон мошин нест. Рӯҳу дил ҳам истироҳат меҳазад.

Ин порча маънои онро надорад, ки Худо хаста шуд ва ба истироҳат ниёз дошт. Худо дар шаш рӯз офаринишро ба анҷом расонд ва дар рӯзи ҳафтум аз кори офаридан бозистод. Ё намуна нишон дод, ки инсон ҳам бояд рӯзи махсусе дошта бошад барои истироҳат ва ибодат. Рӯзи ҳафтум нишон медиҳад, ки офариниш комил шуд, на ин ки Худо нотаъон гардид.

Дар забони тоҷикӣ ин тафовут байни рӯзи шанбе ва ғояи мазҳабии «Шаббат» маъмулан гузошта намешавад. Калимаи «шанбе» ҳам барои рӯзи ҳафта ва ҳам барои рӯзи истироҳати Китоби Муқаддас истифода мешавад, гарчанде ки маънои онҳо метавонад гуногун бошад. Аз ин рӯ, ҳангоми баррасии маънои махсуси динии он дар Аҳди Қадим, беҳтар аст, ки калимаи «Шаббат»-ро истифода бурд. Ин ба хонанда кӯмак мекунад, ки рӯзи муқаррари ҳафтaro («шанбе») аз рӯзи оромие, ки Худо барои халқи Исроил муқаррар кардааст («Шаббат»), фарқ кунад. Барои

матнҳои таълимӣ ё тафсири, ман тавсия медиҳам, ки «Шаббат» барои маъноӣ Китоби Муқаддас ва «шанбе» барои рӯзи ҳафта истифода шаванд, то маъно равшантар гардад.

Калимаи «ором гирифтани» ё «бозистодани» дар Ҳастӣ 2:2-3 решаи калимаи «шанбе» мебошад. Яъне инсон аз корҳои ҳафта бозмеистад ва диққати худро ба Худо медиҳад. Худо ин рӯзро муқаддас кард, яъне онро барои мақсадҳои Худо ҷудо намуд. Ин намуна имрӯз ҳам барои мо муҳим аст: зиндагӣ бояд ҳам меҳнат дошта бошад, ҳам истироҳат ва ҳам ибодат.

Худованд Исои Масеҳ, ки Худованди шанбе аст, ба имондорон озодӣ медиҳад. Азбаски ӯ баъди анҷоми кори наҷотбахши Худо эҳё шуд, масеҳиён рӯзи якшанберо барои ибодат ҷудо мекунанд, на рӯзи шанбе.

Худо ва тамоми махлуқот аз офариниши нек шодӣ карданд. Худо меҳодад, ки қавми ӯ низ дар ҳамин ритми зиндагӣ бошанд: меҳнати содиқона ва истироҳати пуршодӣ. Вақте инсон ба оромии Худо дохил мешавад, ӯ комилӣ ва некиеро ҳис мекунад, ки Худо барои зиндагии инсон муҳайё кардааст.

Мо на танҳо ҳар шаб ба хоб ниёз дорем, балки ба истироҳати рӯҳӣ ва фикрӣ ҳам муҳтоҷем. Инсон бояд мунтазам аз корҳои ҳаррӯза бозистад ва диққати худро ба Худо равона кунад. Рӯҳи мо ба тароват ва қуввати нав ниёз дорад.

Худо аз ҳастагӣ истироҳат накард. ӯ танҳо намуна гузошт, ки инсон чӣ гуна зиндагӣ кунад. Кори офариниш пурра анҷом ёфта буд. Вақте Худо кор мекунад, қуввати ӯ кам намешавад. ӯ ҳаста намегардад ва ба қувваи нав эҳтиёҷ надорад. Калимаи ибронӣ, ки «истироҳат кард» тарҷума шудааст, маъноӣ «аз кори офаридан бозистодани»-ро дорад. Дигар чизе барои офаридан намонда буд.

Баъдтар шанбеи Мусо бар асоси ҳафтаи офариниш қарор гирифт (Хуруҷ 20:8-11). Шанбе рӯзи муқаддаси Худо дар давраи ҳафта гардид. Исои Масеҳ гуфт:

«Шанбе барои инсон офарида шудааст» (Марқӯс 2:27).

Дар Ҳастӣ 2:3 гуфта мешавад, ки Худо рӯзи ҳафтумро муқаддас гардонд. Баъдтар дар шариати Мусо он ҳамчун рӯзи ибодат ҷудо карда шуд. Аммо дар замони Одам ҳанӯз қонунҳои набуданд, ки инсон дар он рӯз чӣ кунад ё накунад. Ин ҳама баъдтар бо додани шариат ба Исроил омад.

Эй Худованд, ёрӣ деҳ, ки тамоми ҳаёти худро барои Ту ҷудо кунам. Хоҳ дар кор бошам, хоҳ дар истироҳат, бигзор зиндагии ман Туро ҷалол диҳад. Ман Туро

ҳамчун Офаридгори ҷаҳон ва ҳаёти худ мешиносам. Ба ман кумак кун, ки барои Ту содиқона меҳнат кунам, вале ҳамзамон вақт ёбам, ки аз корҳои худ бозистам ва дар бораи некиву бузургии Ту фикр намоям.

Ҳастӣ 2:7-9 – Офариниши Одам

7 Ва Худованд Худо одамро аз хоки замин бисирӣшт, ва ба бинии вай рӯҳи ҳаёт дамид, ва одам ҷони зинда шуд. 8 Ва Худованд Худо боғе дар Адан ба тарафи машриқ шинонд; ва он одамро, ки сирӣшта буд, дар он ҷо гузошт. 9 Ва Худованд Худо ҳар гуна дарахти хушнамуд ва хушхӯрро, ва дарахти ҳаётро дар васати боғ, ва дарахти маърифати неку бадро аз замин рӯёнид. (КМ99)

Вақте ки Худо Одамро аз хок офарид, ӯ ба махлуқи худ наздик шуд ва ба вай нафаси ҳаёт дамид. Ин оятҳо кӯтоҳанд, аммо маънои бисёр чуқур доранд. Аввал мебинем, ки Худо ба офаридаи худ наздик меояд. Ӯ он қадар дур нест, ки ба махлуқи худ аҳамият надихад. Бузургии Худо дар он аст, ки ӯ бо муҳаббат ба инсон наздик мешавад.

Баъд мебинем, ки Одам аз чизи пасттарин офарида шуд — аз хок. На аз тилло, на аз чизе пурқимат, балки аз хоки оддӣ. Худо ҳатто одамро аз чизи муқаррарие, ки фоидаовар аст, ба мисли лой, гил ё хун наофаридааст, балки танҳо хок - зарраҳои хушки замин. Аммо Худо ҳамин хокро гирифта, инсонро ба сурати Худ офарид. Динҳои дигар бисёр вақт инсонро аз ҳад боло мебардоранд, аммо Китоби Муқаддас нишон медиҳад, ки инсон худ аз хок аст, вале Худо бо файзаш ба вай қадр ва шараф медиҳад. Худо барои офаридани инсон ба об, лой ё хун муҳтоҷ набуд. Ӯ бо қудрати худ аз хок инсон сохт.

Сеюм, Худо ба Одам нафаси ҳаёт дамид. Ин нишон медиҳад, ки Худо чӣ қадар ба инсон наздик шуд. Баъзеҳо фикр мекунанд, ки Худо танҳо аз тахти худ дар осмон фармон додааст ва ҳама чиз ба вучуд омадааст. Аммо дар ин ҷо мебинем, ки Худо мисли падари меҳрубон ба махлуқи худ наздик омада, бо нафаси худ ҳаёт бахшид. Нафаси гарми Худо ба инсон зиндагӣ дод. Худо муҳаббат аст ва худро ба махлуқи худ медиҳад.

Шоири тоҷик Мирзо Турсунзода гуфта буд:

«Одамон аз дӯстӣ ёбанд бахт,
Душманӣ орад ба мардум рӯзи сахт».

Муҳаббати ҳақиқӣ аз Худо сар мешавад, зеро аввал Худо ба инсон муҳаббат нишон дод. Ӯ инсонро танҳо нагузошт, балки бо дасти худ офарид ва ғамхорӣ кард.

Дар Ҳастӣ 2:8 гуфта мешавад, ки Худо дар шарқ боғи Аданро шинонд. Инсон дар осмон не, балки дар замин офарида шуд. Худо заминро барои зиндагии инсон омода кард. Ин ҷузъиёт нишон медиҳанд, ки Худо барои зиндагии мо ғамхорӣ дорад. Худо Одаму Ҳавворо дар ҷои пур аз баракат гузошт. Онҳо метавонистанд аз ҳамаи дарахтон бихӯранд, ғайр аз дарахти маърифати неку бад (2:9).

Дар миёни боғ дарахти ҳаёт буд. Худо барои инсон ҷои комил ва пур аз ҳаёт муҳайё кард. Ҳамаи ин муҳаббат ва ғамхории Худоро нишон медиҳад.

Эй Офаридгор, Туро ҳамду сано мегӯям, ки моро ба сурати Худ офаридӣ, то бо Ту муошират кунем. Туро шукр мегӯям барои муҳаббат ва ғамхории наздикат. Ту ба мо нафаси ҳаёт додӣ, то зиндагӣ кунем. Ман бе Ту зиндагӣ карда наметавонам. Ёрӣ деҳ, ки муҳаббати бузурги Туро ҳеҷ гоҳ фаромӯш накунам.

Ҳастӣ 2:10–17 – Боғи Адан

10 Ва наҳре аз Адан берун меомад, то ки боғро сероб кунад; ва аз он ҷо ба чор шохоб тақсим мешуд. 11 Номӣ яке Фишӯн аст, ки тамоми замини Ҳавилоро, ки дар он ҷо тиллост, ихота мекунад; 12 Ва тиллоӣ он замин хуб аст; дар он ҷо самғи хушбӯӣ ва санги ҷазъ мавҷуд аст. 13 Ва номӣ наҳри дуҷум Ҷайхун аст, ки тамоми замини Кушро ихота мекунад. 14 Ва номӣ наҳри сеҷум Ҳиддақил аст, ки ба тарафи шарқии Ашшур ҷорист. Ва наҳри чорум Фурот аст. 15 Ва Худованд Худо одамо гирифт, ва ӯро дар боғи Адан гузошт, то ки кори онро бикунад ва онро ниғаҳдорӣ намояд.

16 Ва Худованд Худо ба одам амр фармуда, гуфт: «Аз ҳар дарахти боғ хӯрдан гир; 17Аммо аз дарахти маърифати неку бад зинҳор нахӯр; зеро рӯзе ки аз он бихӯрӣ, ҳатман хоҳӣ мурд». (КМ99)

Мулоҳизаҳо ва хулосаҳо

Биёед фикр кунем, ки Худо Одаму Ҳавворо дар кучо ҷой дод ва зиндагии онҳо ҷи гуна буд. Дар миёни боғ дарёе ҷорӣ буд, ки ба чор шоха ҷудо мешуд. Номҳои ҷойҳои, ки дар ин оятҳо омадаанд, ба мо нишон медиҳанд, ки ин боғ дар рӯи замин воқеъ буд ва минтақаҳои фаро мегирифт, ки имрӯз онҳоро бо номҳои Сурия, Ироқ, Миср ва эҳтимолан қисмҳои аз Арабистон, Арманистон ва Ҳабашистон (Эфиопия) мешиносем. Аз он чор дарё, дутояш имрӯз ҳам маълуманд, вале дутои дигарро наметанисем.

Нуктаи асосӣ ин аст, ки дар маркази боғ фаровонӣ ва обе буд, ки ҳаёт мебахшид. Эҳтимол баъзе аз ин номҳо то имрӯз ба шакле боқӣ монда бошанд ё мардум баъдтар онҳоро барои ёдоварӣ аз ибтидои офариниш истифода бурда бошанд. Мо медонем, ки баъд аз тӯфони Нӯҳ шакли замин ва табиат бисёр тағйир ёфт ва ҷаҳони имрӯза айнан ҳамон ҷаҳони аввал нест.

Аммо муҳимтар аз ҳама ин аст, ки Худо Одаму Ҳаввороро дар ҷои пур аз зебӣ, баракат ва фаровонӣ ҷой дод. Дар матн калимаи «Одам» ба шакли танҳо омадааст, вале мо аз Ҳастӣ 1:27–28 медонем, ки ин «Одам» ҳам мард ва ҳам занро дар бар мегирад, ки ба сурати Худо офарида шудаанд.

Онҳо дар боғ буданд ва Худо танҳо як қонун дод: аз дарахти маърифати неку бад нахӯранд. Ин дарахт ҳокимияти Худо ва ҳудуде буд, ки набояд аз он мегузаштанд. Як қонун ва як дарахт — гӯё «шариати» боғ ҳамин буд. Савол ин буд: оё онҳо ба як амри Худо итоат мекунанд?

Дар ин ҷо замина барои воқеаҳои боби сеюм омода мешавад. Мо мебинем, ки шариат наметавонад Одаму Ҳаввороро наҷот диҳад. Онҳо нофармонӣ мекунанд ва қонун онҳоро аз оқибати гуноҳ раҳо намекунад. Ҳеҷ кори неке карда наметавонанд, ки гуноҳи худро ҷуброн намоянд. Наҷот танҳо дар эътимод ба роҳи бахшиш ва таъминоти Худост.

Оқибати нофармонӣ марг аст. Барои ҳамин Худо ҳам иҷозат медиҳад ва ҳам манъ мекунад. Ё меҳаҳад, ки инсон ҳаётро интиҳоб кунад, на маргро. Худо ҷаҳонро наофарид, ки одамон мисли роботҳо бошанд. Ё ба инсон ихтиёр ва имкони интиҳоб дод.

Ин огоҳии пешакӣ муҳим буд, зеро аз миёни тамоми махлуқот танҳо инсон метавонад аз ҳудуди ахлоқӣ гузарад. Аз рӯйи меҳрубонӣ ва раҳмати Худо, Ё пешакӣ гуфт, ки оқибати нофармонӣ марг аст. Масъала дар он буд, ки оё инсон ба сухани Худо бовар мекунад ё не.

Китоби Муқаддас нишон намедиҳад, ки Одам аз аввал ҷовидона офарида шуда буд ва баъд ҷовидониро аз даст дод. Ё ҳаётро аз нафаси Худо гирифт (Ҳастӣ 2:7), аммо идомаи он ҳаёт бо дарахти ҳаёт алоқаманд буд (Ҳастӣ 3:22). Ҷовидонӣ танҳо хосияти Худост (1 Тимотиюс 6:16).

Худо инчунин Одамро дар боғ гузошт, то онро нигоҳубин ва парвариш кунад. Ин масъулияти муҳим буд.

Кор атои Худост, на лаънат. Гуноҳ буд, ки муносибати инсонро бо муҳити атроф

вайрон кард ва корро вазнин ва пурмашаққат гардонд (Ҳастӣ 3:17–19, 23). Дар баъзе ривоятҳои қадимаи Байнаннаҳрайн гуфта мешавад, ки одамон барои хидмат ба худоёни танбал офарида шудаанд. Аммо Китоби Муқаддас тамоман дигар чизро таълим медиҳад. Худо таъминкунандаи ниёзҳои инсон аст ва корро ҳамчун вазифаи пуршараф ва пурмаъно медиҳад.

Дар фарҳанги тоҷикӣ низ мегӯянд: «Меҳнат шараф аст». Вақте деҳқон заминро кишт мекунад, вақте усто чизе месозад, вақте модар барои аҳли хона ғамхорӣ мекунад ё вақте ҷавон бо вичдон кор мекунад, ҳамаи ин метавонад хизмати Худо бошад. Кор танҳо барои ба даст овардани нон нест; он роҳест, ки мо ба воситаи он ба дигарон ғоида мерасонем ва Худоро ҷалол медиҳем.

Вазифаи асосии Одам ин буд, ки боғро «кор кунад» ва «нигоҳ дорад» (ояти 15). Калимаи «кор кардан» дар забони асли ҳамаи калимаест, ки барои кишт ва нигоҳубини замин истифода мешавад. Худо ба инсон аз аввал масъулият додааст, ки офариниши ӯро бо вафодорӣ нигоҳубин кунад.

Худовандо, ташаккур мегӯям барои ҷаҳоне, ки маро дар он ҷой додаӣ. Кӯмак кун, ки бо зиндагии худ муҳаббати Туро ба дигарон нишон диҳам. Барои қобилиятҳо ва тухфаҳое, ки додаӣ, шукр мегӯям, то тавонам хизмат кунам, меҳнат намоям ва ба дигарон ғоида расонам. Имрӯз маро роҳнамоӣ кун, то иродаи Туро ба ҷо оварам. Омин.

Ҳастӣ 2:18–20 – Нақши Одам

18 Ва Худованд Худо гуфт: «Хуб нест, ки одам танҳо бошад; пас барояш мададгоре ки ба вай мувофиқ бошад, биофарам». 19 Ва Худованд Худо ҳар ҳайвони саҳро ва ҳар паррандаи осмонро аз ҳок бисирӣ ва назди одам овард, то бубинад, ки онро чӣ гуна хоҳад хонд, ва он чи одам ҳар ҷони зиндари бихонад, номи вай ҳамаи ҳайвоноти саҳро ва паррандагонро осмонро, ва ҳамаи ҳайвоноти саҳро ва паррандагонро ном ниҳод; лекин барои одам мададгоре ки ба вай мувофиқ бошад, ёфт нашуд.

Худо Одамро дар боғ танҳо гузошт ва ба ӯ вазифа дод, ки ба ҳайвонот ном гузорад. Вақте ки Одам ҳамаи ҳайвонотро медид, ӯ пай мебурд, ки ҳар яке ҷуфт дорад: нарина ва модина. Аммо барои худ ӯ касе набуд, ки ба ӯ монанд бошад. Китоби Муқаддас намегӯяд, ки Одам дар дилаш чӣ ҳис мекард, вале Худо, ки ҳама чизро медонад, эҳтиёҷи ӯро медид.

Танҳоии Одам маънои онро надошт, ки ӯ аз Худо дур буд ё бо Худо дахл надошт, зеро ӯ аллакай бо Офаридгораш робита дошт. Ӯ бо Худо муносибати наздик дошт. Аммо дар зиндагии инсонӣ ва иҷтимоӣ касе набуд, ки дар паҳлӯаш бошад, бо ӯ роҳ равад ва

зиндагиро якҷо пеш барад. Сухан дар бораи ниёзи инсон ба ҳамроҳӣ ва зиндагии муштарак меравад. Худо инсонро барои танҳо зиндагӣ кардан наофаридааст.

Мард ва зан ҳар ду ба сурати Худо офарида шудаанд. Аз ҳамин сабаб онҳо арзиш, шаъну шараф ва мақсади яксон доранд. Ҳар ду барои шинохтани Худо ва зиндагӣ кардан бо Ӯ офарида шудаанд. Ягонагии онҳо аз ҳамин ҷо сар мешавад. Баъд мо мебинем, ки Худо онҳоро якҷо барои нигоҳубин ва идора кардани офариниш таъин мекунад. Ягонагии онҳо аз он сар мешавад, ки ҳар ду сурати Худоро дар худ доранд.

Вақте ки Худо Ҳавворо «мададгоре» меномад, ин маънои онро надорад, ки ӯ аз Одам камтар аст. Дар Китоби Муқаддас ҳамин калима борҳо барои ҳуди Худо истифода шудааст, вақте ки Ӯ ба қавми Худ кӯмак мекунад ва онҳоро наҷот медиҳад (Забур 19:3; 120:1–2; 123:8). Мусо низ «Худои падарам мададгори ман аст» номидааст (Хуруҷ 18:4). Пас «ёрдамчӣ» будан маънои шахси заиф ё пастмақомро надорад, балки маънои касеро дорад, ки дастгирӣ мекунад, ёрӣ мерасонад ва барои муваффақият зарур аст. Ин касест, ки чизи намерасидаро пурра мекунад ва барои муваффақият зарур аст.

Дар боби якуми Ҳастӣ Худо ба мард ва зан якҷоя масъулияти нигоҳубини офаринишро дод (Ҳастӣ 1:26–28). Аммо дар ин ҷо мебинем, ки Одам танҳо вазифаи номгузории ҳайвонотро иҷро мекунад. Ин нишон медиҳад, ки барои иҷрои нақшаи пурраи Худо ба ӯ шахсе лозим буд, ки дар канораш бошад.

Дар фарҳанги тоҷикӣ ҳам инро хуб мебинем. Вақте оила хона месозад ё заминро кишт мекунад, кор танҳо бо як нафар пеш намеравад. Шавҳар ва зан ҳар кадом саҳми худро мегузоранд. Он чизеро, ки яке наметавонад анҷом диҳад, дигаре пурра мекунад. Вақте онҳо якҷо кор мекунанд, натиҷа беҳтар мешавад. Худо низ издивоҷро ҳамин тавр тарҳрезӣ кардааст.

Дар нақшаи Худо зан шарики ҷудонашавандаи мард мебошад. Он чизеро, ки мард танҳо карда наметавонад, зан ба анҷом мерасонад ва он чизеро, ки зан танҳо карда наметавонад, мард пурра мекунад. Монанди ду боли як паранда, ҳар ду барои парвоз заруранд. Агар як бол набошад, паранда наметавонад ба осмон баланд шавад. Худо низ мард ва занро офарид, то дар ягонагӣ зиндагӣ кунанд, якдигарро дастгирӣ намоянд ва якҷоя нақшаи Ӯро иҷро кунанд. Одам бе Ҳавво танҳо буд ва Ҳавво низ бе Одам наметавонист он мақсадеро, ки Худо барои онҳо таъин карда буд, ба пуррагӣ иҷро намояд. Дар якҷоягии онҳо некии нақшаи Худо намоён гардид.

Номгузории ҳайвонот инчунин нишон медиҳад, ки Одам бар онҳо ҳокимият дорад. Аммо дар байни тамоми ҳайвонот ягон ҳамсафари муносиб барои ӯ ёфт нашуд. Барои ҳамин Худо Ҳавворо на аз хоки замин, балки аз ҳуди Одам офарид. Ӯ шахсе буд, ки ба Одам мувофиқ ва монанд буд.

Ин воқеа ба мо нишон медиҳад, ки чизе дар офариниш ҳанӯз нопурра буд. Барои аввалин бор Худо гуфт: «Хуб нест, ки одам танҳо бошад». Баъд Худо бо офаридани Ҳавво ин камбудиро пур кард. Онҳо якҷо шуданд, то ҳамчун зану шавҳар дар ягонагӣ зиндагӣ кунанд ва мақсадҳои Худоро иҷро намоянд.

Бисёр вақт мо низ эҳтиёҷҳои худро ҳис мекунем ва мехоҳем онҳоро бо роҳи худ ҳал кунем. Аммо мисли Одам бояд интизор шавем, ки Худо он чизеро, ки барои мо беҳтар аст, дар вақти муносиб диҳад. Он чӣ Худо медиҳад, ҳамеша аз он чизе беҳтар аст, ки мо барои худ тарҳрезӣ мекунем. Акнун мард ва зан метавонианд якҷоя зиндагӣ кунанд, ҷаҳонро идора намоянд ва ҳамчун як тан дар издивоҷ ягонагӣ дошта бошанд.

Эй Худованд, Ту эҳтиёҷҳои маро аз ман беҳтар медонӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ба Ту бовар кунам ва барои иродаи Ту сабр намоям. Камбудиро ва ниёзҳои маро ба ман нишон деҳ, то бештар ба Ту таъйин кунам. Медонам, ки Ту дар вақти муносиб ва бо роҳи беҳтарини Худ ҳамаи ниёзҳои маро таъмин хоҳӣ кард. Омин.

Ҳастӣ 2:21–23 – Офариниши Ҳавво

21 Ва Худованд Худо хоби сахте бар одам овард; ва ҳангоме ки хобаш бурд, яке аз қабурғаҳои ӯро гирифт, ва гӯшт дар ҷояш пур кард. 22 Ва Худованд Худо аз қабурғае ки аз одам гирифт, зане сохт, ва ӯро назди одам овард. 23 Ва одам гуфт:

«Ин аст устухоне аз устухонҳоям

ва гӯште аз гӯштам;

вай нисоъ номида шавад;

зеро ки аз инсон гирифта шудааст». (КМ99)

Офариниши Ҳавво яке аз зеботарин ва шахситарин воқеаҳоест, ки дар Китоби Муқаддас омадааст. Дар байни тамоми қисмҳои офариниш, Худо барои офаридани Ҳавво диққати махсус медиҳад. Ин воқеа нишон медиҳад, ки зан дар назди Худо то чӣ андоза азият ва арзишманд аст.

Аввал мебинем, ки Худо Одамро ба хоби амиқ мебарад. Сипас аз паҳлӯи ӯ қабурғаеро мегирад ва аз он Ҳавворо меофарад. Дар ин ҷо Худо танҳо амр намекунад, балки шахсан амал мекунад. Ӯ Ҳавворо бо ғамхорӣ ва ҳикмати худ шакл медиҳад. Ҳавво аз худ Одам гирифта шуд, бинобар ин аз аввал байни онҳо ягонагӣ вучуд дошт. Онҳо аз як сарчашма буданд ва ҳар ду ба сурати Худо офарида шуданд.

Инчунин ҷолиб аст, ки Худо Ҳавворо аз хоки замин наофарид, чунон ки Одамро офарид. Ӯро аз худ Одам офарид, то нишон диҳад, ки байни онҳо муносибати махсус, наздикӣ

ва ягонагӣ вучуд дорад. Вақте ки Ҳавво назди Одам оварда шуд, ӯ дарҳол арзиши ӯро дарк кард.

То ин вақт дар қисса танҳо Худо суҳан гуфта буд. Аммо ҳангоми овардани Ҳавво, Одам бори аввал суҳан мегӯяд. Суҳанони ӯ на як ҷумлаи оддӣ, балки як шеъри пур аз шодӣ ва қадршиносӣ мебошанд: «Ин аст устухон аз устухонҳои ман ва гӯшт аз гӯшти ман.»

Гӯё ӯ мегӯяд: «Ниҳоят! Ин ҳамон касест, ки ба ман монанд аст.» Дар байни тамоми махлуқот ӯ касеро ёфт, ки ҳамсафар, ҳамроз ва шарики зиндагии ӯ шуда метавонад.

Баъзеҳо мегӯянд, ки Ҳавво аз сари Одам гирифта нашуд, то бар ӯ ҳукмронӣ накунад ва аз пойҳои ӯ гирифта нашуд, то зери по набошад. Гарчанде ки диққати асосии матн ба ҷойгоҳ нест, ин воқеа ҳақиқати муҳимро нишон медиҳад: Ҳавво аз паҳлӯи Одам гирифта шуд, яъне дар ҷои наздикӣ, муҳаббат ва ҳамроҳӣ. Худо онҳоро барои рақобат не, балки барои ягонагӣ офарид.

Дар фарҳанги тоҷикӣ низ мегӯянд: **«Як даст садо надорад.»** Барои пеш бурдани зиндагӣ, оила ва тарбияи фарзандон ҳамкорӣ лозим аст. Худо низ аз аввал мард ва занро барои он офарид, ки якдигарро пурра кунанд ва якҷоя иродаи ӯро иҷро намоянд.

Шоири тоҷик низ гуфтааст: *«Дил ба дил роҳ дорад.»*

Ин суҳан ба муносибати Одам ва Ҳавво мувофиқ меояд. Худо онҳоро тавре офарид, ки байни онҳо на танҳо наздикии ҷисмонӣ, балки наздикии дилҳо низ бошад.

Офариниши Ҳавво ба мо нишон медиҳад, ки Худо ба зан арзиши бузург додааст. Ӯ ҳадяи Худо барои Одам буд. Худо худ саҳнаро омода кард, Ҳавворо шакл дод ва онҳоро ба ҳам овард. Ҳамаи ин нишон медиҳад, ки издивоҷ фикри инсон нест, балки нақшаи пурмуҳаббати Худост.

Дуо

Эй Худованд, мо Туро барои ғамхорӣ ва муҳаббате, ки дар офариниши инсон нишон додӣ, шукр мегӯем. Ба мо ёрӣ деҳ, ки арзиши ҳар як инсонро, хоҳ мард бошад ва хоҳ зан, қадр кунем. Бигзор дар муносибатҳои худ муҳаббат, эҳтиром ва ягонагӣ дошта бошем. Кӯмак кун, ки мувофиқи нақшаи Ту зиндагӣ кунем ва муҳаббати Туро ба дигарон нишон диҳем. Омин.

Ҳастӣ 2:24–25 – Издивоҷ

24 Аз ин сабаб мард падару модари худро тарк карда, бо зани худ хоҳад пайваст; ва як тан хоҳанд буд. 25 Ва ҳар ду, Одам ва занаш, бараҳна буданд, ва хиҷил намешуданд.

Мулоҳизаҳо ва хулосаҳо

Ҳавво аз Одам гирифта шуд ва баъд боз ба ӯ пайваст гардид. Вақте ки Одам Ҳавворо дид, хурсанд шуд ва бо суханони зебо арзиши ӯро эълон кард. Акнун мо шарҳи Худоро дар бораи издивоҷ мебинем, ки намуна ва асоси ин муносибати махсусро нишон медиҳад.

Аввалан, мард падару модари худро тарк карда, ба зани худ мепайвандад. Онҳо як оилаи навро ташкил медиҳанд ва бо иродаи Худо дар як иттиҳод муттаҳид мешаванд. Ин маънои онро надорад, ки онҳо эҳтироми падару модарро аз даст медиҳанд, балки акнун масъулияти асосии онҳо нисбат ба ҳамсари худ мебошад. Шавҳар пешқадам мешавад ва дар назди ҷомеа нишон медиҳад, ки ба зани худ пайваст шудааст.

Баъд Китоби Муқаддас мегӯяд, ки онҳо «як тан» мешаванд. Ин маънои онро надорад, ки танҳо дар ҷисм ба ҳам наздик мешаванд. Яктанӣ будан маънои онро дорад, ки онҳо дар зиндагӣ, фикрҳо, эҳсосот, мақсадҳо ва муносибатҳояшон ҳамеша кӯшиш мекунанд, ки ба ҳам наздиктар шаванд. Ин кори якрӯза нест, балки роҳест, ки зану шавҳар тамоми умр якҷоя тай мекунанд.

Дар фарҳанги тоҷикӣ мегӯянд: **«Як даст садо надорад.»** Оила низ ҳамин гуна аст. Вақте зану шавҳар танҳо барои манфиати худ зиндагӣ мекунанд, байни онҳо фосила пайдо мешавад. Аммо вақте ҳарду барои хайр ва манфиати якдигар кӯшиш мекунанд, ягонагии онҳо қавитар мегардад.

Натиҷаи чунин ягонагӣ дар ояти 25 дида мешавад: «Ҳар ду бараҳна буданд ва шарм надоштанд». Наздикии ҷисмонӣ қисми махсус ва танҳо барои издивоҷ аст. Аммо шарм надоштан танҳо ба ҷисм вобаста нест. Барои он ки зану шавҳар дар назди ҳамдигар озодона зиндагӣ кунанд, ба боварӣ, ростқавлӣ ва муҳаббат вақт лозим аст. Вақте ягонагӣ меафзояд, тарс ва пинҳонкорӣ кам мешаванд.

Аҳди издивоҷ мард ва занро ба муносибати нав мебандад. Онҳо дигар ду зиндагии ҷудогона нестанд, балки як зиндагии муштарак доранд. Онҳо ҳанӯз падару модари худро эҳтиром мекунанд, вале акнун як оилаи нав мебошанд.

Мафҳуми «як тан шудан» ба воқеаи Ҳастӣ 2:22–23 низ пайваст аст. Ҳавво аз паҳлӯи Одам гирифта шуд. Онҳо аввал як буданд ва акнун дар пайванди издивоҷ боз як мешаванд. Аз ҳамин сабаб издивоҷ муносибати махсус ва истисноӣ аст.

Нақшаи Худо аз ибтидо чунин буд: як шавҳар ва як зан дар аҳди муҳаббат ва вафодорӣ зиндагӣ кунанд. Ҳар чизе, ки ин ягонагиро мешиканад ё ба он чизе илова мекунанд, аз нақшаи Худо барои издивоҷ дур мешавад.

Дар бисёр динҳои ҷаҳон муносибати зану шавҳар тавсиф мешавад, аммо дар Китоби Муқаддас мо мафҳуми махсуси «як будан»-ро мебинем. Ин ягонагӣ рақобат ё бартарии яке бар дигареро дар назар надорад, балки ҳамдигарфаҳмӣ, ҳамохангӣ ва зиндагии муштаракро нишон медиҳад.

Ҳанӯз дар достони офариниш ин фикр дида мешавад. Дар Ҳастӣ 1 шаб ва рӯз бо ҳам «як рӯз» номида шуданд. Шабу рӯз аз ҳамдигар фарқ доранд, вале якҷоя як воҳидро ташкил медиҳанд. Дар тафаккури яҳудиён «як будан» маънои танҳо як чизи ҷудогона ва танҳо доштанро нашоҳад. Баръакс, он ягонагии чанд қисмро дар як ҳамоҳангии комил нишон медиҳад.

Ҳамин тавр, вақте Китоби Муқаддас мегӯяд, ки зану шавҳар «як тан» мешаванд, мақсад аз байн рафтани шахсияти онҳо нест. Онҳо ҳанӯз ду шахси алоҳида мебошанд, аммо дар муҳаббат, мақсад ва муносибат чунон ба ҳам пайвастан мешаванд, ки як ягонагии навро ба вуҷуд меоранд. Ин гуна як будан инъикоси ҳамоҳангӣ, ваҳдат ва муносибати наздикест, ки Худо аз аввал барои издивоҷ муайян кардааст.

Издивоҷ ягонагии муқаддасест, ки Худо барои Одам ва Ҳавво барқарор кард. Онҳо даъват шуданд, ки ҳар рӯз дар муҳаббат, фаҳмиш ва вафодорӣ ба ҳам наздиктар шаванд. Ин оятоҳи имрӯз ҳам асоси фаҳмиши мо дар бораи издивоҷ мебошанд. Худованд ба мо ёрӣ диҳад, ки мувофиқи нақшаи Ӯ зиндагӣ кунем.

Дуо барои шахсони оиладор

Худовандо, издивоҷи моро баракат деҳ. Ба мо ёрӣ расон, ки ҳар рӯз барои ягонагии бештар кӯшиш кунем ва бо муҳаббат, эҳтиром ва вафодорӣ зиндагӣ намоем. Ба ман қувват деҳ, ки ҳамсарамро бо муҳаббати фидокорона дӯстдорам ва барои мустаҳкам шудани оилаи мо кӯшиш намоям. Бигзор зиндагии мо муҳаббати Туро ба дигарон нишон диҳад. Омин.

Дуо барои шахсони мучаррад

Худовандо, агар иродаи Ту бошад, маро ба ҳамсаре роҳнамоӣ кун, ки барои ман омода кардаӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки издивоҷро ҳамчун тӯҳфаи муқаддаси Ту бинам ва то вақти муайянкардаи Ту сабр намоям. Маро пок нигоҳдор ва барои ояндае, ки Ту меҳохӣ, омода соз. Омин.

Ҳастӣ 3:1–7 — Аввалин гуноҳ

1 Ва мор аз ҳамаи ҳайвонҳои саҳро, ки Худованд Худо ба вуҷуд оварда буд, айёртар буд. Ва ба зан гуфт: «Оё Худо ҳақиқатан гуфтааст, ки аз ҳамаи дарахтони боғ нахӯред?» 2 Зан ба мор гуфт: «Аз меваи дарахтони боғ хӯрда метавонем, 3 Лекин аз меваи дарахте ки дар васати боғ аст, Худо гуфт, ки нахӯред ва онро ламс накунед, мабодо бимиред». 4 Мор ба зан гуфт: «Не, нахоҳед мурд;

5 Балки Худо медонад, ки дар рӯзе ки аз он бихӯред, чашмони шумо воз хоҳад шуд, ва шумо, монанди Худо, орифи неку бад хоҳед шуд». 6 Ва зан дид, ки он дарахт барои хӯрок хуб аст, ва назаррабост, ва дарахти дилпазири донишафзост; ва

*аз меваи он гирифта, хӯрд; ва ба шавҳари худ низ дод, ва ӯ хӯрд. 7 Ва чашмони ҳар
дуи онҳо воз шуд, ва донистанд, ки бараҳнаанд, ва баргҳои анҷирро ба ҳам
дӯхта, лӯнгиҳо барои худ сохтанд. (КМ99)*

Худо Одам ва Ҳавворо дар боғи Адаи ҷой дод ва танҳо як амр ба онҳо дод. Дар ин қисса мебинем, ки шайтон дар сурати мор назди Ҳавво омад ва дар дили ӯ шубҳа ҷой кард. Ӯ мехост Ҳавворо фиреб диҳад ва нияти нек ва фармони Худоро зеро савол гузорад.

Дар ин порча марҳилаҳои васваса низ равшан дида мешаванд. Аввал Ҳавво ба мева нигоҳ кард ва фикр намуд, ки он барои хӯрдан хуб аст ва ӯро доно мекунад. Баъд онро гирифт ва хӯрд. Ӯ ба суҳанони мор гӯш дод ва ба гуфтаҳои Худо бовар накард. Худо гуфта буд, ки аз ин мева нахӯред, аммо ӯ хӯрд. Пас аз он ба шавҳараш Одам ҳам дод ва ӯ низ аз он мева хӯрд.

Ҳамин ки онҳо хӯрданд, гуноҳи худро дарк карданд ва фаҳмиданд, ки бараҳнаанд. Дар дили онҳо шарм ва ҳисси гуноҳ пайдо шуд. Бо ин воқеа гуноҳ ба ҷаҳон дохил гардид.

Ин рӯйдод воқеаи ҳақиқии таърихист ва нишон медиҳад, ки чӣ тавр зиндагии пур аз осоиш ва баракати боғи Адаи аз даст рафт. Нофармони Одам ва Ҳавво ҷаҳонро, ки дар он зиндагӣ мекарданд, дигаргун сохт ва таъсири он то имрӯз ба тамоми инсоният расидааст.

Море, ки суҳан мегӯяд, рамзи қувваи шарир ва васвасакунонда аст. Васваса ва беимонӣ аксар вақт аз шубҳа кардан ба Каломи Худо сар мешавад. Мор кӯшиш кард ба Ҳавво фаҳмонад, ки гӯё ӯ аз чизи беҳтаре маҳрум мондааст. Ӯ Каломи Худоро нодуруст нишон дод ва саҳтии манъи Худоро камранг сохт. Суҳанони ӯ чунин менамуданд, ки гӯё метавон вазъияти Ҳавворо беҳтар кард. Аммо чӣ метавонист аз боғи Адаи беҳтар бошад?

Дар охир Ҳавво наметавонист бигӯяд: «Шайтон маро маҷбур кард». Ӯ медонист, ки кадом дарахт манъ шудааст, вале бо хоҳиши худ меваашро хӯрд, ҳарчанд фиреб хӯрда буд. Одам низ дарахти манъшударо мешинохт ва бе фиреб хӯрдан аз он мева хӯрд. Гуноҳ интиҳоб аст ва ҳар дуи онҳо ин интиҳобро карданд.

Натиҷаи ин воқеа хеле ҷиддӣ буд. Дар Румиён навишта шудааст: «Пас, чунон ки гуноҳ ба воситаи як одам ба ҷаҳон дохил шуд ва мамот ба воситаи гуноҳ омад, ҳамин тавр мамот ба ҳамаи одамон расид, зеро ҳама гуноҳ карданд». Инро гуноҳи аввалин меноманд. Табиати гуноҳкор аз Одам ва Ҳавво ба тамоми наслҳои онҳо

гузаштааст. Ҳамаи мо бо ҳамин табиат ба ҷаҳон меоем.

Мор ба Ҳавво гуфт, ки агар аз мева бихӯрад, намемирад. Ў меҳост чунин нишон диҳад, ки гӯё Худо рост намегӯяд ва онҳоро фиреб додааст. Ин дурӯғ ба Ҳавво ваъда медод, ки онҳо мисли Худо шуда, неку бадро хоҳанд шинохт. Ин фикри нодуруст ўро водор кард, ки мева бихӯрад ва ба Одам низ диҳад.

Имрӯз ҳам чунин васвасаҳо дар пеши мо ҳастанд. Вақте ба Каломи Худо бовар намекунем, фикр мекунем, ки роҳи беҳтарро ҳудамон медонем. Гоҳе гумон мекунем, ки аз чизе маҳрум мондаем ва меҳоҳем он кореро анҷом диҳем, ки Худо аз он манъ кардааст. Мисли Одам ва Ҳавво, ҳатто агар танҳо як қоида медоштем, боз ҳам ба гуноҳ меафтадем. Барои ҳамин мо ба Наҷотдиҳанда эҳтиёҷ дорем, ки моро аз гуноҳ раҳо кунад ва қувват диҳад, то барои Худо зиндагӣ намоем.

Дар фарҳанги тоҷикӣ калонсолон бисёр вақт мегӯянд: «Ба ҳар сухан бовар нақун». Вақте шахс ба маслиҳати нодуруст гӯш медиҳад, оқибат пушаймон мешавад. Чӯпон агар ба овози бегона пайравӣ кунад, рамаашро гум мекунад. Ҳамин тавр, вақте мо ба овозҳои атроф бештар аз овози Худо гӯш медиҳем, роҳро гум кардан осон мешавад. Хирад дар он аст, ки ба Каломи Худо такя кунем, на ба ҳар фикре, ки ба назари мо ҷолиб менамояд.

Эй Худованд, Рӯҳулқудси Худро ба ман ато кун, то ақлу дилам равшан гардад ва иродаи Туро дар зиндагӣ ба ҷо оварам. Маро аз фиребе нигоҳ дор, ки гумон кунам бе Ту зиндагии беҳтар дошта метавонам. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ба Каломи Ту эътимод дошта бошам ва дар миёни васвасаҳои ин ҷаҳон роҳи Туро интиҳоб намоям. Омин.

Ҳастӣ 3:8–13 — Оқибатҳои гуноҳ

8 Ва овози Худованд Худоро шуниданд, ки дар вақти салқинии рӯз дар боғ мегашт; ва Одам ва занаш аз пеши назари Худованд Худо дар миёни дарахтони боғ пинҳон шуданд. 9 Ва Худованд Худо ба Одам хитоб карда, гуфт: «Қучоӣ ту?»

10 Гуфт: «Чун овозатро дар боғ шунидам, ҳаросон шудам, зеро ки ман бараҳнаам, ва пинҳон шудам». 11 Ва гуфт: «Кӣ ба ту гуфт, ки ту бараҳнаӣ? Оё аз он дарахте ки ҳӯрданаширо ба ту манъ кардам, ҳӯрдаӣ?»

12 Одам гуфт: «Ин зане ки ба ман додаӣ, аз меваи дарахт ба ман дод, ва ман ҳӯрдам». 13 Ва Худованд Худо ба зан гуфт: «Ин чӣ кор аст, ки кардӣ?» Зан гуфт: «Мор маро фирефта кард, ва ман ҳӯрдам». (КМ99)

Ҳамин ки Одам ва Ҳавво аз мева ҳӯрданд, дар даруни онҳо чизе дигар шуд. Онҳо фаҳмиданд, ки урён ҳастанд ва шармро ҳис карданд. Барои пӯшонидани худ

баргҳои анҷирро ба ҳам дӯхтанд. Онҳо кӯшиш карданд мушкили худро бо қувваи худ ҳал кунанд, вале ин кор на тарсашонро гирифт ва на ҳисси гуноҳашонро.

Дар ояти 8 мебинем, ки Худованд одат дошт ба боғ биёяд. Ҳузури ӯ ҳамеша бо онҳо буд ва онҳо бо Худо муносибати наздик доштанд. Аммо вақте садои омадани Худоро шуниданд, тарсиданд ва пинҳон шуданд. Худо, ки ҳама чизро медонад, медонист онҳо куҷоянд, вале пурсид: «Одам, куҷой?» Ин савол барои гирифтани маълумот набуд, балки даъвате буд, то Одам назди Худо баргардад. Бо вучуди гуноҳи онҳо, Худо онҳоро тарк накард. ӯ боз ҳам назди онҳо омад ва роҳи ошӣ шуданро кушод.

Одам ба Худо дар бораи тарс ва урёниаш гуфт. ӯ рост гуфт, ки метарсад, вале дар аввал гуноҳи худро эътироф накард. Вақте Худо пурсид, ки чӣ тавр ин ҳодиса рӯй дод, Одам аввал занро гунаҳкор кард: «Зане, ки ба ман додӣ...» Ба як маъно, ӯ ҳатто айбро ба Худо низ нисбат дод. Аммо дар охир иқрор кард: «Ман хӯрдам».

Сипас Худо ба Ҳавво рӯ овард ва аз ӯ пурсид. Ҳавво гуфт, ки мор ӯро фиреб дод. Вай низ дар аввал айбро ба дигаре гузошт, вале дар ниҳоят гуфт: «Ман хӯрдам».

Гуноҳ онҳоро бо оқибатҳои корашон рӯ ба рӯ кард. Тарс, шарм ва ҳисси нокомӣ ба зиндагии онҳо ворид шуд. Онҳо кӯшиш карданд худро пинҳон кунанд ва дигаронро гунаҳкор созанд, аммо аз ҷавобгарӣ гурехта натавонистанд. Ҳар кадоми онҳо барои интиҳоби худ масъул буданд.

Муносибати ҳаррӯзаи онҳо бо Худо осеб дид. Онҳо дигар намехостанд дар ҳузури ӯ озодона роҳ гарданд, балки худро пинҳон мекарданд. Ҷои бегуноҳӣ ва озодиро ҳисси гуноҳ ва шарм гирифт. Аммо диққат диҳед, ки Худо аз онҳо дур нашуд. ӯ онҳоро тарк накард. Баръакс, назди онҳо омад ва барои ошӣ шудан роҳ кушод, ҳарчанд гуноҳ оқибатҳои худро дошт.

Одам ва Ҳавво дигар мисли пеш якдил набуданд. Ҳар яке худро муҳофизат мекард. Ба ҷойи муҳаббат ва ягонагӣ, айбҷӯӣ, тарс ва гунаҳкор кардани дигарон пайдо шуд. Вақте ин воқеаро меҳонем, бисёр вақт худро низ дар он мебинем. Вақте хато мекунем, баъзан мехоҳем баҳона биёрем, айбро ба дигарон гузорем ё худро пинҳон кунем.

Дар фарҳанги тоҷикӣ мегӯянд: **«Айбро ба гардани дигар кас андохтан осон аст, аммо рост гуфтан мардонагӣ меҳақад.»** Бисёр вақт инсон мекӯшад обрӯи худро нигоҳ дорад ва хатояшро пӯшонад. Аммо Каломи Худо ба мо нишон медиҳад, ки шифо ва ошӣ аз вақте оғоз мешавад, ки мо назди Худо ростқавлона мегӯем: «Худовандо, ман гуноҳ кардам.»

Эй Худованд, ташаккур мегӯям, ки дар вақти дард, нокомӣ ва гуноҳи ман аз ман дур намешавӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки барои фикрҳо, суханҳо ва амалҳои худ ҷавобгар бошам. Ба ман фӯрӯтанӣ ато кун, то гуноҳи худро эътироф намоям ва дигаронро

*гунаҳкор насозам. Ман бар зидди Ту гуноҳ кардаам. Маро раҳм кун, гуноҳамро
бубахш ва ҳисси гуноҳу шармро аз дилам дур соз. Ба ман кӯмак кун, ки дар роҳи
оштӣ ва наздикӣ бо Ту қадам гузорам. Омин.*

Шеър ва наҷот

Умари Хайём дар яке аз рубоиҳои машҳури худ мегӯяд: «Ангушти нависанда
менависад ва пеш меравад; на тақво ва на хирад наметавонад навиштаи онро
бозгардонад, ва на ашкҳо метавонанд калимае аз онро бишӯянд.» Хайём воқеияти
талхи оқибатҳои амалҳои инсонро мебинад. Вақте хато анҷом дода шуд, онро
дигар наметавон баргардонд. Дар ин нуқта ӯ бештар ноумедӣ ва нотавонии
инсонро нишон медиҳад. Аммо дар Ҳастӣ 3 Худо хомӯш наметавонад ва инсонро
дар ноумедӣ танҳо намегузорад. Ӯ назди Одам ва Ҳавво меояд, онҳоро ҷустуҷӯ
мекунад ва мепурсад: «Кучой?» Худо танҳо мушқилро нишон наметавонад, балки
роҳи оштии шуданро низ мекушояд. Одам ва Ҳавво наметавонишанд гуноҳи худро
бекор кунанд ва баргҳои анҷир ҳам шарму айби онҳоро нест накард.

Дар он ҷое ки инсон ҷавоб ёфта наметавонад ва танҳо бо гуноҳ, тарс ва шарми худ
мемонад, Худо қадам ба пеш мегузорад ва умед мебахшад. Ин паёми Китоби
Муқаддас аст: мо дар гуноҳу нокомии худ танҳо нестем, зеро Худо моро меҷӯяд ва
роҳи бозгашт ба ҳузури Худо фароҳам мекунад. Китоби Муқаддас нишон
медиҳад, ки Худо ҳудаш ба ҷустуҷӯи инсон меояд ва дар миёни гуноҳ ва ноумедӣ
умед мебахшад.

Ҳастӣ 3:14–19 — Доварӣ ва лаънатҳо

*14 Ва Худованд Худо ба мор гуфт: «Азбаски ин корро кардӣ, аз ҳамаи чорпоён ва
аз ҳамаи ҳайвонҳои саҳро ту малъун бошӣ; ту бар шикамат роҳ хоҳӣ рафт, ва
тамоми айёми умрат хок хоҳӣ хӯрд. 15 Ва дар миёни ту ва зан, ва дар миёни
насли ту ва насли вай адоват меандозам: вай сари туро хоҳад кӯфт, ва ту
пошнаи варо хоҳӣ кӯфт».*

*16 Ба зан гуфт: «Ранҷи туро дар ҳомиладории ту бисёр афзун мегардонам; бо
дард фарзандон хоҳӣ зодӣ; ва иштиёқи ту ба шавҳарат хоҳад буд, ва ӯ бар ту
ҳукмронӣ хоҳад кард».*

*17 Ва ба Одам гуфт: «Азбаски ба овози занат гӯш додӣ ва аз он дарахт хӯрдӣ, ки
амр фармуда, гуфтам: „Аз он нахӯрӣ“, замин аз боиси ту малъун шуд; тамоми
айёми умрат аз он бо ранҷ хоҳӣ хӯрд; 18 Хору хас бароят хоҳад рӯёнид; ва алафи
саҳроро хоҳӣ хӯрд. 19 Ба арақи қабинат нон хоҳӣ хӯрд, то даме ки ба хок
баргардӣ, ки аз он гирифта шудай; зеро ки ту хок ҳастӣ, ва ба хок хоҳӣ баргашт».*

Пас аз гуноҳи Одам ва Ҳавво, Худо ҳукми Худо эълон кард. Пештар Худо аввал бо Одам, баъд бо Ҳавво ва сипас бо мор сухан гуфта буд, аммо ҳангоми эълони ҷазо тартиб баръакс шуд: аввал мор, баъд зан ва дар охир мард. Ин ҳукмҳо ба амалҳои онҳо мувофиқ буданд ва таъсири онҳо то имрӯз дар ҷаҳон дида мешавад.

Аввал Худо морро, ки Шайтон аз он истифода бурда буд, доварӣ кард. Мор маҳкум шуд, ки бар замин ҳазида зиндагӣ кунад. Баъзе морҳо метавонанд қисми бадани худро боло бардоранд, аммо онҳо ҳамеша ба замин наздик мемонанд. Худо гуфт, ки мор ҳок меҳӯрад. Ин тасвири хориву шикаст аст. Шайтон Ҳавворо фиреб дод, то аз мева бихӯрад, ва акнун мор низ ба таври рамзӣ ҳок меҳӯрад. Ҳамон тавре ки инсон аз ҳок офарида шуд ва ба ҳок бармегардад, ин ҳукм нишонаи пастшавӣ ва довариҳои Худост.

Баъд Худо дар бораи душмании рӯҳонӣ байни мор ва зан сухан гуфт. Ӯ гуфт, ки байни онҳо ва насли онҳо ҷанг хоҳад буд. Мор пошнаи як насли ояндаи занро хоҳад газид, аммо он Насл сари морро хоҳад кӯфт. Ин пешгӯии аввалин дар бораи Наҷотдиҳанда аст. Ин Насл Исои Масеҳ мебошад, ки аз бокира таваллуд шуд. Шайтон ба воситаи ранҷу азоби салиб ба Масеҳ зарба зад, аммо ин танҳо мисли газидани пошна буд. Вақте ки Масеҳ мурд ва баъд аз мурдагон эҳё шуд, Ӯ сари Шайтонро кӯфт ва қудрати гуноҳ ва маргро шикаст. Бо ғалабаи Масеҳ умед барои тамоми инсоният пайдо шуд.

Сипас ҳукми зан эълон шуд. Мор барои фиреб ва Одам барои нофармонӣ маҳкум шуданд, аммо дар бораи зан гуноҳи муайяне ба таври ҷудогона зикр намешавад. Худо аввал дар бораи дарди таваллуд сухан гуфт. Аз он рӯз то имрӯз занон ҳангоми таваллуд дард мекашанд. Баъд Худо нишон дод, ки муносибати байни зану шавҳар дигар мисли пеш нахоҳад буд. Худо онҳоро барои ягонагӣ ва муҳаббат офарида буд, аммо гуноҳ байни онҳо кашмакаш ва рақобатро ворид кард. Ба ҷои ҳамкорӣ ва муҳаббат, майли ҳукмронӣ ва назорат пайдо шуд. Гуноҳ муносибатеро, ки бояд пур аз муҳаббат мебуд, захмдор кард.

Барои Одам ҳукм аввал ба масъулияти рӯҳонии ӯ дахл дошт. Ӯ ба ҷойи гӯш кардан ба Худо, ба сухани занаш гӯш дод. Мушкил дар он набуд, ки ба занаш гӯш кард, балки дар он буд, ки фармони Худоро сарфи назар намуд. Дар натиҷа замин лаънат шуд. Кори ӯ душвор гардид. Барои ба даст овардани ризқу рӯзӣ бояд бо арақи ҷабин меҳнат мекард. Хору хас ва душвориҳо қисми ҳаёти ҳаррӯза шуданд. Ниҳоят, Худо гуфт: «Ту ҳок ҳастӣ ва ба ҳок бармегардӣ». Ин суханон ба инсон ёдрас мекунанд, ки ӯ бе Худо ҳеҷ чиз нест. Ҳар чӣ дорад, аз файзу раҳмати Худост.

Дар фарҳанги тоҷикӣ калонсолон баъзан мегӯянд: «Одам бояд ҷояшро донад». Ин сухан моро ба фурӯтанӣ даъват мекунад. Ҳамин тавр, суханони Худо ба Одам нишон медиҳанд, ки инсон набояд худро аз Худо донотар шуморад. Вақте одам фикр мекунад, ки бе роҳнамоии Худо зиндагӣ карда метавонад, оқибат ба душворӣ ва пушаймонӣ мерасад.

Имрӯз ҳам мо натиҷаҳои ин лаънатҳоро мебинем: беморӣ, марг, ранҷу азоб, мушкилоти оилавӣ ва меҳнати сангин. Аммо Худо моро бе умед нагузошт. Ҳанӯз дар ҳамин боб Ё ваъдаи Наҷотдиҳандаро дод. Исои Масеҳ гуноҳҳои моро бар дӯш гирифт ва дар салиб ҷазои моро пардохт кард. Ё мурд, аммо аз мурдагон эҳё шуд. Ба воситаи Ё мо бахшиш, ҳаёти нав ва умеди ҷовидонӣ пайдо мекунем. Ҳарчанд мо ҳанӯз дар ҷаҳони пур аз оқибатҳои гуноҳ зиндагӣ мекунем, дар Масеҳ умед дорем, ки рӯзе ҳама чиз нав хоҳад шуд.

Эй Худованд Исо, Туро шукр мегӯям, ки барои ман ҷони Худо додӣ ва бо эҳёи Худ қудрати Шайтонро шикастӣ. Ман ба наҷоти Ту така мекунам ва мехоҳам ҳар рӯз ба овози Ту гӯш диҳам. Дар миёни ранҷҳо, ташвишҳо ва душвории зиндагӣ ба ман қувват деҳ. Ба ман ёрӣ расон, ки дар роҳи Ту қадам занам ва умеди худро аз даст надиҳам. Ту ягона Наҷотдиҳанда ва умеди ҳақиқии ман ҳастӣ. Омин.

Амиқтар назар кунем

Хушхабар (Инчил) ҳатто дар шакли кӯтоҳи худ аллакай дар ҳамин манзараи доварӣ дида мешавад. Худо аз ибтидо нақшаи наҷот дошт. Ё Худое нест, ки нақшааш ноком шавад ва баъд барои ислоҳи он пайғамбарони нав фиристад. Дар ин ҷо мебинем, ки ҳатто дар вақти доварӣ Худо роҳи халосиро низ нишон медиҳад.

Бисёр масеҳиён Ҳастӣ 3:15-ро аввалин ваъдаи ғалабаи Масеҳ бар Шайтон медонанд. Ин оят ба Исо ишора мекунад, ки ҳамчун насли зан меояд ва морро мағлуб мекунад. Ин мавзӯ баъдтар дар Румиён 16:20 низ такрор мешавад. Баъзе олимони Китоби Муқаддас ҳамчунин бар он ақидаанд, ки Ҷалотиён 4:4 ба ҳамин ваъда ишора мекунад, вақте ки Масеҳ ҳамчун «аз зан таваллудшуда» тасвир мешавад ва барои ҷаҳон наҷот меорад.

Навиштаҳо боз ҳам равшантар нишон медиҳанд, ки Масеҳ ҳамон «насл» аст, ки баракате, ки Худо ба Иброҳим ваъда дода буд, ба воситаи Ё меояд (Ҷалотиён 3:16). Ҳамчунин таълим медиҳанд, ки ҳамаи имондорон дар ин ваъда шарик ҳастанд ва ҳамчун фарзандони рӯҳонии Иброҳим ҳисоб мешаванд (Румиён 4:13, 16–18; Ҷалотиён 3:8).

Дар Юҳанно 8:39–44 Исо маънои рӯҳони Ҳастӣ 3:15-ро боз ҳам амиқтар шарҳ медиҳад. Ё байни касоне, ки ба Худо тааллуқ доранд, ва касоне, ки аз иблис пайравӣ мекунанд, фарқ мегузорад. Гарчанде фарисиён худро фарзандони Иброҳим медонистанд, Исо онҳоро фарзандони иблис номид, зеро онҳо ба Худо итоат намекарданд. Ба ҳамин монанд, 1 Юҳанно 3:7–15 фарзандони Худоро аз касоне, ки «аз иблисанд», ҷудо мекунад ва Қобилро, ки Ҳобилро кушт, ҳамчун намунаи пайравӣ ба шарорат нишон медиҳад.

Ин мубориза дар китоби Ваҳй ба авҷи худ мерасад. Дар он ҷо «аждаҳои сурх» ҳамчун «он мори қадимӣ» шинохта мешавад (Ваҳй 12:9). Мор бар зидди халқи Худо меҷангад, ки бо зан ба таври рамзӣ нишон дода шудааст, ва кӯшиш мекунад Фарзанди ӯ, яъне Масеҳро, нобуд созад. Аммо натиҷаи ниҳой аллакай маълум аст: Шайтон, ҳамон мори қадимӣ, барои фиреб додани халқро аз ҷониби Худо доварӣ шуда, абадан маҳкум мегардад (Ваҳй 20:2, 7–10).

Дар охири китоби Ваҳй мебинем, ки Масеҳи эҳёшуда боз хоҳад омад ва бар тамоми ҷаҳон подшоҳӣ хоҳад кард. Ниҳоят, Худо боз бо инсоният зиндагӣ хоҳад кард ва ҳама чиз ба ҳолати комил барқарор мешавад. Барои абадият дигар гуноҳ, марг, ашк ва азоб нахоҳад буд. Ин ҳамон умедест, ки тамоми Китоби Муқаддас ба сӯи он ишора мекунад.

Дар фарҳанги тоҷикӣ мегӯянд: «Охир кори нек ба хайр мешавад». Гарчанде ҷаҳон имрӯз пур аз мубориза ва шарорат бошад, Китоби Муқаддас нишон медиҳад, ки таърих дар дасти Худост ва анҷоми нақшаи ӯ некӣ, адолат ва салтанати ҷовидонии Масеҳ мебошад.

Ҳастӣ 3:20–24 — Таъмини Худо барои омурзиш

Бахшиш ҳамеша арзиш дорад. Дар ин қисмат мо бори аввал мебинем, ки чӣ тавр Худо гуноҳро мепӯшонад ва роҳи ошӣ шуданро фароҳам меорад.

Дар оятҳои 20–21 чунин меҳонем: *«20 Ва Одам зани худро Ҳавво ном ниҳод, зеро ки вай модари ҳамаи зиндаҳо шуд. 21 Ва Худованд Худо барои Одам ва зани ӯ либос аз пӯст сохт ва онҳоро пӯшонид.»* (КМ99)

Аввалан, Одам ба занаш ном медиҳад ва ӯро Ҳавво меномад. Ҳавво дигар танҳо ҳамчун шахсе, ки дар гуноҳ иштирок кард, шинохта намешавад, балки ҳамчун «модари ҳамаи зиндагон» (Ҳастӣ 3:20, КМ99). Одам аз айбҷӯӣ ба умед мегузарад. Пештар ӯ гуноҳро ба гардани занаш бор мекард, аммо акнун ба оянда менигарад. Ҳавво сарчашмаи ҳаёт барои наслҳои оянда хоҳад шуд, на сарчашмаи маломат.

Дар китоби Ҳастӣ номгузорӣ аҳамияти махсус дорад. Вақте ки касе ба чизе ном медиҳад, ин нишон медиҳад, ки ӯ бар он ҳокимият дорад. Худо рӯшноӣ, осмон ва заминро номгузорӣ кард ва бар онҳо ҳукмрон аст. Баъд Одам ба ҳайвонот ном дод ва онҳо қисми ҳукмронии ӯ гардиданд. Аз ин рӯ, вақте ки Одам занашро Ҳавво меномад, ин ба тартиби оилавие, ки Худо муқаррар кардааст, ишора мекунад. Дар лаънате, ки бар Ҳавво гуфта шуд, омадааст, ки ӯ хоҳиши ҳукмронӣ бар шавҳараш хоҳад дошт, аммо шавҳараш бар ӯ ҳукмронӣ хоҳад кард. Номгузорӣ кардани Ҳавво ин воқеиятро низ нишон медиҳад.

Аммо, дуюм, ин танҳо амали ҳокимият нест. Ин қадами ошӣ аст. Одам ба занаш номи пур аз маъно ва умед медиҳад. Ӯ арзиши Ҳавворо мебинрад ва ба нақши ӯ дар нақшаи Худо эҳтиром мегузорад. Гарчанде ки ҳамаи занон, дар симои Ҳавво, дарди таваллудро таҷриба мекунанд, Худо дар миёни ин дард баракати модарино низ гузоштааст. Дард вучуд дорад, аммо вақте кӯдак ба дунё меояд, шодӣ ва шарафи бузург низ меояд.

Сипас, дар Ҳастӣ 3:21 мебинем, ки Худо барои ошӣ шудан қадам мегузорад: «Ва Худованд Худо барои Одам ва зани ӯ либос аз пӯст сохт ва онҳоро пӯшонид.» (Ҳастӣ 3:21, КМ99)

Пеш аз ин, Одам ва Ҳавво кӯшиш карданд худро бо баргҳои анҷир пӯшонанд, аммо ин гуноҳи онҳоро бартараф карда натавонист. Акнун ҳуди Худо онҳоро мепӯшонад. Барои ба даст овардани пӯст, эҳтимол ҳайвоне қурбон шуд. Бори аввал дар Китоби Муқаддас мебинем, ки марг ва қурбонӣ барои пӯшонидани оқибатҳои гуноҳ истифода мешаванд.

Қурбонӣ роҳи бахшиш аст. Гуноҳ ҳамеша арзиш дорад. Музди гуноҳ марг аст ва барои ҳамин пардохт лозим мебошад.

Баъзан тоҷикон меғӯянд: «Худо мебахшад», вале ин суханро чунон осон меғӯянд, ки гӯё ҳеҷ арзише вучуд надорад. Тасаввур кунед, ки чанд писарбача дар кӯча футбол бозӣ мекарданд ва тӯб тирезаи ҳамсояро шикаст. Соҳиби хона аз ин хурсанд намешавад ва талаб мекунад, ки зарар ҷуброн карда шавад. Оё метавон гуфт: «Ҳеҷ гап не, Худо мебахшад»? Не, зеро тиреза ҳанӯз шикаста аст. Агар писарбача маблағи таъмирро надихад, соҳиби хона маҷбур мешавад онро аз ҳисоби худ пардохт кунад. Ба ҳар ҳол, касе бояд арзиши онро пардохт намояд.

Ҳамин тавр ҳам гуноҳ аст. Худо бе арзиш намебахшад. Бахшиш ҳамеша арзиш дорад.

Аммо дар ин ҷо як воқеаи ҳайратовар рӯй медиҳад: Худо худ қурбониро таъмин

мекунад. Гӯё соҳиби хона ҳам талаб кунад, ки зарар пардохта шавад ва ҳам роҳи пардохти онро фароҳам оварад. Худо ҳайвонро қурбон мекунад, аз пӯсти он либос месозад ва Одаму Ҳавворо мепӯшонад. Хун рехта мешавад ва шарми онҳо пӯшида мегардад.

Ин амал ба нақшаи бузурги наҷоти Худо ишора мекунад: Ё на танҳо гуноҳро маҳкум мекунад, балки худ низ роҳи бахшиш ва оштиро фароҳам меорад.

Оё гуноҳ бе оқибат мемонад? Не.

22 Ва Худованд Худо гуфт: «Инак, Одам мисли яке аз Мо орифи неку бад гардидааст; ва акнун мабодо дасти худро дароз кунад, ва аз дарахти ҳаёт низ гирифта хӯрад, ва то абад зинда монад». 23 Ва Худованд Худо ўро аз боғи Адан берун кард, то ки заминро, ки аз он гирифта шудааст, кор кунад. 24 Ва Одамро бадар ронд, ва ба тарафи шарқии боғи Адан каррубиёро, ва шамшери оташбори чархзанандаро гузошт, то ки роҳи дарахти ҳаётро ниғаҳбонӣ кунанд. (Ҳастӣ 3:22-24, КМ99)

Дар оятҳои 22–24 мебинем, ки Худо Одам ва Ҳавворо аз боғи Адан хориҷ мекунад. Дарахти ҳаёт дар он ҷо буд ва чунин ба назар мерасад, ки агар онҳо аз он меҳўрданд, то абад зиндагӣ мекарданд. Худо онҳоро аз боғ берун кард ва дастрасӣ ба он баракатҳоро аз онҳо гирифт. Гуноҳ ҳамеша оқибатҳои воқеӣ дорад.

Дар Аҳди Ҷадид низ меҳонем: «Пас, чунон ки гуноҳ ба воситаи як одам ба ҷаҳон дохил шуд ва марг ба воситаи гуноҳ, ҳамин тавр марг ба ҳамаи одамон гузашт...» (Румиён 5:12, КМ99).

Ҳамаи мо, мисли Одам, ба наҷоти Худо ниёз дорем. Мо наметавонем худро наҷот диҳем ё бо корҳои неки худ бахшишро ба даст орем. Мо наметавонем коҳини худ бошем. Одам наметавонист барои худ ва Ҳавво қурбонӣ оварад. Ё ба қурбоние ниёз дошт, ки Худо онро таъмин мекард.

Дар тамоми ин воқеа мебинем, ки Худо ҳам Довари одил аст ва ҳам Худои пур аз раҳмату файз. Ё гуноҳро ҷазо медиҳад, вале ҳамзамон роҳи наҷотро низ мекушояд. Худо мувофиқи табиати муқаддас ва одили Худ амал мекунад ва дар айнаи замон муҳаббат ва марҳамати Худро низ нишон медиҳад.

Худовандо, ташаккур мегӯям, ки барои гуноҳи ман роҳи бахшишро фароҳам овардӣ. Ту ҷазо ва оқибати гуноҳро бар дӯши Худ гирифтӣ ва дар Исои Масеҳ роҳи наҷотро кушодӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ба қурбонии Ё эътимод намоям. Ман

медонам, ки гуноҳ оқибат дорад, аммо Ту бо ман ҳастӣ. Маро ҳар рӯз роҳнамоӣ кун, то дар итоати Ту зиндагӣ намоям. Омин.

Ҳастӣ 4

Дар Ҳастӣ 4 мо дар бораи ду писари Одаму Ҳавво, Қобил ва Ҳобил меҳонем. Ҳар ду ба Худо қурбонӣ оварданд, вале Худо қурбонии Ҳобилро пазируфт, аммо қурбонии Қобилро не. Ба қойи тавба кардан, Қобил ба ҳасад дода шуд ва бародараш Ҳобилро кушт (Ҳастӣ 4:1–8).

Худо Қобилро барои гуноҳаш ҷавобгар кард, вале ҳамзамон ба ӯ нишонае дод, то дигарон ӯро накушанд (Ҳастӣ 4:9–16). Баъдтар насли Қобил шаҳрҳо сохт ва касбу ҳунарҳо рушд карданд, аммо гуноҳ низ бештар паҳн шуд (Ҳастӣ 4:17–24). Дар охири боб, Одаму Ҳавво соҳиби писари дигаре бо номи Шет шуданд. Аз насли Шет мардум боз ба ибодати Худованд рӯй оварданд ва номи ӯро меҳонданд (Ҳастӣ 4:25–26).

Ҳастӣ 4:1–7 — Қобил ва Ҳобил

1 Ва Одам бо зани худ Ҳавво хобид; ва ӯ ҳомила шуда, Қобилро зоид, ва гуфт: «Мардери аз Худованд пайдо кардам». 2 Ва боз бародари ӯ Ҳобилро зоид. Ва Ҳобил рамабон буд; ва Қобил зироаткор буд. 3 Баъд аз мурури айём, Қобил аз маҳсули замин ҳадияе барои Худованд овард.

4 Ва Ҳобил низ аз нахустзодагони рамаи худ ва аз дунбаи онҳо ҳадияе овард. Ва Худованд Ҳобил ва ҳадияи ӯро манзур дошт; 5 Аммо Қобил ва ҳадияи ӯро манзур надошт. Ва Қобил хеле ба ҳашм омад, ва рӯяш турш шуд.

6 Ва Худованд ба Қобил гуфт: «Чаро ба ҳашм омадӣ? Ва чаро рӯят турш шуд? 7 Агар некӣ мекардӣ, оё мақбул намешудӣ? Ва чун некӣ накардӣ, гуноҳ дар сари остона аст, ва иштиёқманди туст, вале ту бар вай ҳукмфармо шав». (4:1-7, КМ99)

Ҳавво ду писар таваллуд кард: Қобил ва Ҳобил. Қобил заминро кишт мекард, аммо Ҳобил чӯпон буд ва гӯсфандонро нигоҳубин мекард. Пас аз он ки Одам ва Ҳавво гуноҳ карданд, Худо барои пӯшонидани урёнии онҳо қурбонӣ дод. Аз ин рӯ, эҳтимол ин ду бародар медонистанд, ки инсон бояд бо ибодат ва қурбонӣ назди Худо ояд.

Ин порча ба мо нишон медиҳад, ки инсон бояд назди Худо бо дили фӯрӯтан ва самимӣ ояд. Дар назари аввал мумкин аст фикр кунем, ки фарқи асосӣ байни

қурбонии Қобил ва Ҳобил дар навъи қурбонӣ буд: яке аз ҳосили замин ва дигаре аз рамаи худ овард. Аммо вақте матнро бодикқат меҳонем, мебинем, ки масъалаи асосӣ дили Қобил буд.

Дар Ҳастӣ 4:4–5 мебинем, ки Худо на танҳо ба қурбонӣ, балки ба шахсе, ки онро меорад, низ назар мекунад. Қобил хашмгин шуд ва рӯҳафтода гашт. Худо бо ӯ сухан гуфт ва диққатро ба ҳуди Қобил равона кард, на танҳо ба қурбониаш. Мушкил дар дили ӯ буд. Ӯ иҷозат медод, ки гуноҳ ба фикрҳои ӯ роҳ ёбад ва бар ӯ ҳукмронӣ кунад.

Қобил шояд фикр мекард, ки ҳақ дорад нороҳат шавад. Ӯ ҳам чизе барои Худо оварда буд. Аммо рашк ва худсафедкунӣ дили ӯро идора мекарданд. Матн нишон медиҳад, ки Ҳобил «нахустзодаҳои рамаи худ ва беҳтарини онҳоро» овард (Ҳастӣ 4:4). Аммо дар бораи Қобил танҳо гуфта мешавад, ки ӯ «қурбонӣ овард». Шунавандагони замони қадим ин фарқиатро дарҳол мефаҳмиданд. Баъдтар дар Шариати Мусо ҳам қурбонии ғалла ва ҳам қурбонии ҳайвон қабул мешуд, аммо ҳамеша беҳтарин чиз бояд барои Худо оварда мешуд.

Дар фарҳанги тоҷикӣ ҳам меғӯянд, ки меҳмони азизро бо беҳтарин чиз пешвоз мегиранд. Вақте меҳмони муҳтарам ба хона меояд, кас чизҳои кӯҳна ё боқимондари пеш намегузорад, балки беҳтарин дастархонро омода мекунад. Ба ҳамин монанд, Худо низ ба муносибати дили мо назар мекунад. Савол танҳо ин нест, ки чӣ медиҳем, балки ин ҳам ҳаст, ки чӣ гуна медиҳем.

Ҳашми Қобил ҳолати ҳақиқии дилашро ошкор кард. Рӯи афсурдаи ӯ нишон медод, ки худро ҳақ меҳисобад ва бо фурӯтанӣ назди Худо наомадааст. Ӯ метавонист тавба кунад ва бигӯяд: «Худовандо, ба ман нишон деҳ, ки чӣ гуна инро дуруст кунам». Аммо ҷавоби ӯ хашм ва ранҷиш буд.

Яке аз чизҳои аҷиби ин порча он аст, ки Худо ҳанӯз бо инсон сухан меғӯяд. Ӯ он қадар дур нест, ки ба Ӯ наздик шудан ғайриимкон бошад. Худо муқаддас аст ва меҳодад мо низ бо дили пок назди Ӯ биёем. Аммо ҳатто вақте ки Қобил дар гуноҳи худ меистод, Худо ба ӯ наздик шуд ва роҳи ошӣ шуданро нишон дод. Худо гуноҳи моро фош мекунад, аммо ҳамзамон роҳи наҷотро низ нишон медиҳад.

Ин порча аҳамияти дили самимӣ ва фурӯтанро дар ибодат нишон медиҳад. Ибодат аз дил сар мешавад ва дар дил ба камол мерасад. Қурбонии ҳайвон барои Одам ва Ҳавво ва баъд барои Ҳобил инчунин ба қурбонии ояндаи Масеҳ ишора мекунад. Аммо диққати асосии ин матн ба ҳолати дил аст.

Дар Аҳди Ҷадид меҳонем: «Бо имон Ҳобил ба Худо қурбонии беҳтар аз Қобил

пешкаш кард...» (Ибриён 11:4, КМ99). Ин оят нишон медиҳад, ки фарқи қурбониҳо аҳамият дошт, аммо имон ва муносибати дил низ нақши асосӣ мебозид.

Худовандо, дили маро комилан аз онӣ Худ гардон. Ба ман фурутанӣ деҳ, то назди Ту бо талабкорӣ ё ҳисси ҳақдорӣ наоям. Маро аз хашм, рашк ва доварӣ кардани дигарон нигоҳ дор. Диламро барои таълимоти Ту кушода гардон. Бигзор ҳар рӯз бо дили фурутан ва самимӣ назди Ту биёям. Омин.

Ҳастӣ 4:8–16 — Қобил Ҳобилро мекушад

8 Ва Қобил бо бародари худ Ҳобил сухан гуфт. Ва ҳангоме ки онҳо дар саҳро буданд, Қобил бар бародари худ Ҳобил қиём кард, ва ўро кушт.

9 Ва Худованд ба Қобил гуфт: «Бародарат Ҳобил кучост?» Гуфт: «Намедонам; магар ман посбони бародарам ҳастам?» 10 Ва гуфт: «Чӣ кор аст, ки кардӣ? Хуни бародарат аз замин сӯи Ман фаръёд мезанад. 11 Ва акнун ту малъун ҳастӣ аз замине ки даҳони худро кушодааст, то ки хуни бародари туро аз дастат фуру барад. 12 Ҳар гоҳ заминро кор кунӣ, он дигар қуввати худро ба ту надихад; ту сарсону овора дар ҷаҳон хоҳӣ буд».

13 Ва Қобил ба Худованд гуфт: «Ҷазои гуноҳам бузургтар аст аз он ки бардошта тавонам. 14 Инак, маро имрӯз аз рӯи замин бадар рондӣ, аз рӯи Ту низ пинҳон хоҳам шуд, ва сарсону овора дар ҷаҳон хоҳам шуд, ва ҳар кӣ маро даръёбад, маро хоҳад кушт».

15 Худованд ба вай гуфт: «Пас ҳар кӣ Қобилро бидушад, ҳафтчандон аз вай интиқом гирифта шавад». Ва Худованд бар Қобил аломате гузошт, то ҳар кӣ

ӯро даръёбад, ӯро накушад. 16 Ва Қобил аз пеши Худованд баромада рафт; ва дар замини Нӯд, ба тарафи шарқи Адан маскан гирифт. (Ҳастӣ 4:8-16 ҚМ99)

Ин қисми Китоби Муқаддас ба мо нишон медиҳад, ки вақте кина, ҳасад ва ғазабро дар дил нигоҳ медорем, гуноҳ чӣ гуна меафзояд ва оқибатҳои вазнин меорад. Қобил бародари худ Ҳобилро кушт. Баъд Худованд назди ӯ омада, аз ӯ пурсид. Хуни Ҳобил аз замин нидо мекард, зеро беадолатӣ бе ҷавоб наместонад ва Худо довари одил аст.

Вақте Худо Қобилро рӯ ба рӯ кард, ӯ дурӯғ гуфт: «Намедонам». Ӯ медонист, ки чӣ кардааст, аммо намехост ҷавобгар бошад. Сипас гуфт: «Оё ман посбони бародари худ ҳастам?» Қобил фикр мекард, ки ҷавоб «не» хоҳад буд, аммо ҳақиқат баръакс аст. Мо барои якдигар масъулем. Мисли он ки ангуштони даст якҷоя кор мекунанд, одамон низ барои танҳо зиндагӣ кардан офарида нашудаанд. Худо моро дар ҷомеа ва оилаҳо ҷой додааст, то ба якдигар ғамхорӣ кунем.

Азбаски Қобил бародарашро кушт ва ҷасади ӯро дар замин пинҳон кард, замин, ки пештар барои ӯ ҳосил медод, дигар баракат намеовард. Ӯ аз ҷомеа дур шуд, аз муҳофизати оила маҳрум гардид ва дар тарси доимӣ зиндагӣ мекард. Гуноҳ ҳамеша оқибати худро дорад. Дар ин ҷо хуни Ҳобил нидо мекунад ва овози Худо низ шунида мешавад. Адолат ҳатман иҷро мешавад.

Ҳамаи мо гуноҳкорем ва аз ҷалоли Худо камӣ дорем. На танҳо амалҳои мо, балки фикрҳо ва суҳанони мо низ назди Худо маълуманд. Ҳеҷ кас наметавонад аз оқибатҳои гуноҳ гурезад. Раҳой танҳо дар раҳмат ва бахшоиши Худост. Чӣ тавре шоир мегӯяд:

*Ҳар кӣ тухми хор бикорад ба роҳ,
Интизор дорад накунад гули дилҳо.*

Ҳар чӣ бикорем, ҳамонро дарав мекунем.

Қобил аввалин инсоне шуд, ки бевосита лаънат гирифт. Пештар замин лаънат шуда буд, аммо акнун ҳуди ӯ зери довари Худо қарор гирифт. Бо вучуди меҳнату заҳмат, кори дастонаш баракат намеёфт. Ӯ гуфт, ки ҷазояш аз тоқати ӯ берун аст, вале ҳанӯз гуноҳи худро эътироф накард ва барои оштии бо Худо талош нанамуд. Аз ин рӯ, саргардон ва бадарға гардид.

Мо мебинем, ки дар ҳузури Худо оромӣ, сулҳ ва баракат ҳаст. Аммо касе, ки бар зидди Худо меистад, оромиро аз даст медиҳад. Оҳиста-оҳиста ӯ худро бегона ҳис мекунад, ҳатто дар байни одамони худ. Одам дар оғоз танҳо буд, вақте ки

хайвонотро ном мегузошт, вале танҳои ӯ аз ҷониби Худо ҳал шуд. Қобил бошад, дар натиҷаи гуноҳи худ танҳо монд. Ӯ барои ҳолати худ дигаронро гунаҳкор карда наметавонист.

Қобил аз ҳузури Худованд дур шуд. Худо инсонро маҷбур намекунад, ки ба Ӯ наздик шавад. Дар зиндагии Қобил мебинем, ки интиҳоби нодуруст қадам ба қадам ӯро аз Худо дуртар бурд. Дили ӯ фурӯтан набуд. Ӯ бештар аз ҷазои худ ғам меҳӯрд, на аз гуноҳи кардааш. Масъала ин набуд, ки оё Худо метавонист ӯро бубахшад ё не; масъала дар он буд, ки оё Қобил омода буд сар ва дили худро назди Худо ҳам кунад ё не. Агар ӯ тавба мекард, метавонист раҳмат ва файзи Худоро таҷриба намояд.

Худовандо, дили худро назди Ту ҳам мекунам. Ба ман ёрӣ деҳ, ки гуноҳҳои худро пинҳон накунам, балки онҳоро эътироф намоям. Ту нисбати шахси фурӯтан пур аз раҳмат ҳастӣ. Сахтдилии дили маро бишкан. Ба ман нишон деҳ, ки дар кадом ҷиҳатҳо ба Қобил монанд ҳастам. Бисёр вақт шикоят мекунам, гуноҳи худро инкор менамоям ва кӯшиш мекунам қорҳои нодурусти худро пинҳон созам. Ман сазовори раҳмати Ту нестам, аммо аз Ту хоҳиш мекунам, ки диламро нарм гардонӣ. Намехоҳам аз ҳузури Ту саргардон шавам. Маро ба некиву баракати Худ биёр. Омин.

Ҳастӣ 4:17–26 - Насли Қобил ва фаҳри Ломек

17 Ва Қобил бо зани худ хобид; вай ҳомила шуда, Ҳанӯхро зоид. Ва ӯ шаҳре бино кард; ва он шаҳро ба номи писари худ Ҳанӯх номид. 18 Ва ба Ҳанӯх Ирод таваллуд шуд; Ирод Маҳиёилро ба дунё овард; Маҳиёил Матушоилро ба дунё овард; Матушоил Ломакро ба дунё овард. 19 Ва Ломак ду зан барои худ гирифт: номи яке Одо буд, ва номи дигаре Зилло. 20 Одо Ёболро зоид: вай падари хайманишинон ва чорводорон буд. 21 Ва номи бародараш Юбол буд: вай падари ҳамаи навозандагони ғичҷак ва най буд. 22 Зилло низ Тубалқобилро зоид, ки пардозгари ҳар олати мис ва оҳан буд. Ва хоҳари Тубалқобил Наамо буд. 23 Ва Ломак ба занони худ гуфт: «Эй Одо ва Зилло! Овози маро бишнавед, эй занони Ломак! Ба сухани ман гӯш диҳед: ман барои захми худ мардеро куштам, ва барои зарби худ ҷавонеро. 24 Агар барои Қобил ҳафтчандон интиқом гирифта шавад, пас барои Ломак ҳафтоду ҳафтчандон».

25 Ва Одам боз бо зани худ хобид; вай писаре зоид, ва ӯро Шет ном ниҳод; зеро, гуфт, Худо насли дигаре ба ман қарор дод, дар ивази Қобил, ки Қобил ӯро кушт. 26 Ба Шет низ писаре таваллуд шуд, ва ӯро Анӯш номид; дар он вақт ба хондани исми Худованд шуруъ карданд.

(4:17-26, КМ99)

Аз насли Қобил баъзе одамон шаҳрҳо сохтанд ва асоси аввалин ҷамъиятҳоро гузоштанд. Чунин ба назар мерасад, ки Қобил меҳост аз ҳукме, ки Худо бар ӯ дода буд, гурезад. Худо гуфта буд, ки ӯ саргардон мешавад, аммо ӯ ё фарзандонаш ба ҷойи саргардонӣ хонаҳо ва шаҳрҳо сохтанд. Эҳтимол ин шаҳрҳо маҳалҳои девордор ва муҳофизатшаванда буданд.

Дар байни насли Қобил шахсе бо номи Ломак пайдо мешавад. Ӯ бо такаббур ва худҳои роҳи Худоро рад кард. Аввалан, ӯ ду зан гирифт. Ин бар зидди нақшаи Худо барои оила буд. Худо аз ибтидо меҳост, ки як мард ва як зан як тан гарданд. Аммо Ломак ин амри Худоро нодида гирифт.

Номҳои занони ӯ низ диққатҷалбкунандаанд. Баъзе шарҳдиҳандагони Китоби Муқаддас мегӯянд, ки ин номҳо ба зебӣ ва ҷозибавӣ зоҳирӣ ишора мекунад. Яъне диққати Ломак бештар ба хоҳишҳои худ равона шуда буд, на ба иродаи Худо.

Баъдтар мебинем, ки Ломак низ мисли Қобил куштор мекунад. Аммо фарқ дар он аст, ки Қобил пас аз гуноҳаш тарсид, вале Ломак аз кори худ ифтихор мекунад. Ӯ ба занонаш ба таври сурудвор мегӯяд, ки як ҷавонро барои захира, ки ба ӯ расонда буд, куштааст. Сипас фахр мекунад, ки агар барои Қобил ҳафт баробар интиқом гирифта шавад, барои ӯ бошад ҳафтоду ҳафт баробар.

Ломак занонашро маҷбур мекунад, ки ба суханонаш гӯш диҳанд. Ба ҷойи он ки оилаи худро ба роҳи некӣ барад, онҳоро шунавандаи фахр ва гуноҳи худ мегардонад. Ӯ қудрат ва ҳукмронии худро бар онҳо нишон медиҳад.

Дар фарҳанги тоҷикӣ мегӯянд: «Дарахти пурмева сархам аст». Одами хирадманд ва некӯкор худро боло намегирад. Аммо Ломак баръакс буд; ҳар қадар гуноҳаш зиёд мешуд, ҳамон қадар фахраш низ зиёд мегардид.

Баъзеҳо мепурсанд: Қобил ва дигар фарзандони Одам бо кӣ издивоҷ карданд? Аксари шарҳдиҳандагони Китоби Муқаддас бовар доранд, ки онҳо бо ҳоҳарон ё хешовандони наздики худ издивоҷ намуданд. Дар он замон инсоният нава оғоз ёфта буд ва роҳи дигар вучуд надошт. Баъдтар, вақте одамон зиёд шуданд, чунин издивоҷҳо дар Шариати Мусо манъ карда шуданд (нигаред ба Ибодат 18:9).

Аммо қисса бо тоҷикӣ анҷом намеёбад. Дар охири ин порча нури умед пайдо мешавад. Худо ба Одаму Ҳавво писари дигаре медиҳад, ки номаш Шет аст. Ҳавво эътироф мекунад, ки ин фарзанд атои Худост ва ба ҷойи Қобил дода шудааст. Аз насли Шет одамон баромаданд, ки номи Худовандро меҳонданд ва ба Ӯ така мекарданд.

Имони онҳо одӣ буд: ба Худо рӯ овардан, бо Ӯ роҳ рафтан ва номи Ӯро хондан. Баъзан одамон динро хеле мураккаб мекунад, аммо аз аввал Худо мардумро меҳост, ки аз таҳти дил ба Ӯ таваккал кунанд ва Ӯро ҷӯянд.

Эй Худованд, ман намехоҳам ба худ ва корҳои худ фахр кунам. Ба ман ёрӣ деҳ, ки фаҳри ман танҳо дар Ту бошад. Ту дили маро медонӣ. Ман ба Ту таваккал мекунам, Туро интизор мешавам ва мехоҳам ҳар рӯз бо Ту роҳ равам. Фурур ва худписандиро аз дилам дур кун, то ки номи Туро бихонам ва Ту маро дар роҳи рост ҳидоят намой. Омин.

Боби 5 – Насабномаи Одам

Ин боб насаби Одамро то замони Нӯҳ нишон медиҳад. Дар ду ояти аввал Худо ба мо хотиррасон мекунад, ки инсон чӣ гуна офарида шуд. Худо Одам ва Ҳавворо ҳамчун мард ва зан ба сурати Худ офарид. Ӯ онҳоро ба монанди Худ офарид. Аз ҳамин сабаб инсон танҳо ҷисм нест, балки рӯҳи ҷовидонӣ дорад. Мо метавонем фикр кунем, қарор гирем, эҷод кунем, сухан гӯем ва барои корҳои худ ҷавобгар бошем. Ба сурати Худо офарида шудан маънои онро дорад, ки дар баъзе ҷиҳатҳо мо ба Худо монанд ҳастем, гарчанде ки Худо аз мо бениҳоят бузургтар аст. Ин ҳақиқат арзиши инсонро баланд мекунад ва нишон медиҳад, ки Худо барои ҳаёти мо нақша ва мақсад дорад.

Вақте ба ин ҳақиқат назар мекунем, мебинем, ки шахсияти мо аз рӯзи офариниш бо баракати Худо ҳамроҳ аст. Худо меҳодад бо мо робита дошта бошад. Чунон ки Шет ба монанди падараш Одам ба дунё омад, мо низ баъзе хусусиятҳои падарону бобоёни худро дорем. Аммо аз ҳама муҳим он аст, ки сурати Худо дар мо вучуд дорад. Дар дили инсон як ҷойи холӣ ҳаст, ки онро танҳо ҳузури Худо пур карда метавонад. Дар фарҳанги тоҷик мегӯянд: «Дил бе ёр ором намегирад». Ин сухан то андозае ба ҳолати рӯҳонии инсон монанд аст: дили мо то даме ки Худоро наёбад, оромии ҳақиқиро намеёбад.

Дар ояти аввал гуфта шудааст, ки ин насабнома ба шакли навишта сабт шудааст. Бо илҳами Худо Мусо ин китобро навишт. Мусо тақрибан дар асри XV пеш аз Масеҳ зиндагӣ мекард. Ин маъно дорад, ки китоби Ҳастӣ тақрибан 3500 сол пеш ба дасти мардум расидааст. Қавми Исроил соҳиби Китоби навишташуда буданд. Барои муқоиса, матнҳои қадимии «Авесто» солҳои зиёд ба таври шифоҳӣ аз насл ба насл нақл мешуданд ва баъдтар навишта шуданд. Алифбои Авесто ҳамагӣ тақрибан 1600 сол пеш ба вучуд омада буд ва дар замони империяи Сосониён онро сабт карданд. Ин нишон медиҳад, ки Каломи Худо хеле барвақт ҳамчун матни навишташуда нигоҳ дошта мешуд.

Чаро ин муҳим аст? Зеро Худо намехост ҳақиқат танҳо аз даҳон ба даҳон гузарад. Сухани навишташуда мисли санги таҳкурси устувор аст. Агар сухан танҳо шифоӣ бошад, бо гузашти вақт баъзе қузъиёташ тағйир меёбанд. Аммо Каломи Худо ҳамчун асоси устувори имон ба мардум дода шуд. Панҷ китоби аввали Китоби Муқаддас роҳро нишон медиҳанд, ки инсон чӣ гуна метавонад ба Худо наздик шавад.

Дар ин боб инчунин синну солҳои дарози одамонро мебинем. Одам 930 сол зиндагӣ кард, Шет 912 сол ва Матушалаҳ 969 сол умр дид. Ин насабнома занҷири пайвастаеро аз Шет то Нӯҳ нишон медиҳад. Умри дароз баракати Худоро нишон медиҳад, аммо баъди ҳар ном як ҷумла такрор мешавад: «ва ӯ мурд». Ин ба мо ёдрас мекунад, ки ҳарчанд одамон солҳои зиёд зиндагӣ мекарданд, марг ҳанӯз ҳукмрон буд ва натиҷаи гуноҳ боқӣ мемонд.

Бисёр шарҳдиҳандагони Китоби Муқаддас мегӯянд, ки умри дарози одамон пеш аз Тӯфони Нӯҳро набояд танҳо бо таҷрибаи имрӯзаи худ чен кунем. Ҷаҳони он рӯзҳо аз ҷаҳони имрӯза хеле фарқ мекард. Шароити табиат, иқлим ва муҳити зиндагӣ мумкин аст барои ҳаёти инсон мусоидтар буданд. Инчунин таъсири баракатҳои ибтидоии офариниши инсон ҳанӯз пурра аз байн нарафта буд.

Ин умрҳои дароз инчунин ба афзоиши босуръати аҳоли мусоидат мекарданд. Одамон дертар издивоҷ мекарданд ва дертар фарзанддор мешуданд. То он вақт онҳо аз ҷиҳати ҷисмонӣ ва ақлӣ ба камол расида буданд. Аз ин рӯ, умри дароз танҳо маънои солҳои зиёди зиндагиро надошт, балки нишон медиҳод, ки он давра марҳилаи махсуси таърихи инсоният буд.

Баъди Тӯфон бошад, синну соли одамон тадриҷан кам шуд. Китоби Муқаддас нишон медиҳад, ки ҳар насл нисбат ба насли пешина кӯтоҳтар умр медид. Эҳтимол ин ба тағйироти бузурге вобаста буд, ки баъди Тӯфон дар ҷаҳон ба вучуд омаданд: иқлим, фаслҳо ва шароити зиндагӣ дигар шуданд.

Дар байни ҳамаи ин номҳо як шахсият махсус ба назар мерасад — Ҳанӯх, ҳафтумин насл аз Одам. Дар бораи ӯ гуфта шудааст: «Ҳанӯх бо Худо роҳ мерафт». Ин маънои роҳ гаштан дар кӯча нест, балки зиндагии наздик ва содиқона бо Худоро дорад. Ҳанӯх ҳар рӯз бо Худо муносибат дошт ва иродаи Ӯро ҷустуҷӯ мекард. Ҳамин ибора баъдтар барои Нӯҳ ва Иброҳим низ истифода мешавад. Барои мардуми Худо «бо Худо роҳ рафтан» маънои зиндагӣ кардан дар ҳузур ва дӯстии Ӯро дошт.

Ҳаёти Ҳанӯх ба мо умед медиҳад. Ӯ нишон медиҳад, ки мақсади аслии зиндагӣ танҳо хӯрдан, кор кардан ва пир шудан нест. Мақсади зиндагӣ ин аст, ки бо Худо

роҳ равам. Ҳанӯх чунон ба Худо наздик буд, ки Худо ӯро бе чашидани марг назди Худ бурд. Ҳаёти ӯ нишонаи он аст, ки Худо метавонад инсонро аз қудрати марг раҳо кунад.

Дар фарҳанги тоҷик мегӯянд: «Бо кӣ нишинӣ, аз ӯ ранг мегири». Агар инсон ҳар рӯз бо Худо роҳ равад, хислат, фикр ва зиндагии ӯ низ тадриҷан ба иродаи Худо монанд мешавад. Ҳанӯх намунаи чунин зиндагӣ буд.

Худовандо, вақте ба ин ҷаҳон нигоҳ мекунам ва натиҷаҳои гуноҳро мебинам, ба ман ёрӣ деҳ, ки имрӯз бо Ту роҳ равам. Ташаккур, ки маро ба сурати Худ офаридаӣ ва дар дили ман хоҳиши шинохтани Туро гузоштаӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ба роҳи Ту итоат кунам ва ғамхорӣ ва муҳаббати Туро дар ҳаёти худ бубинам. Чунон ки Ҳанӯх бо Ту роҳ мерафт, ман ҳам меҳоҳам ҳар рӯз дар ҳузури Ту зиндагӣ кунам.

Омин.

Насабномаи Одам (Ҳастӣ 5)

Шем, Ҳом ва Ёфат

Ин насабнома нишон медиҳад, ки Худо ваъдаи Худро нигоҳ дошт. Гарчанде ки гуноҳ ба ҷаҳон омад ва марг ба ҳамаи одамон расид (Ҳастӣ 3), Худо насли ваъдашударо аз Одам то Нӯҳ нигоҳ дошт.

Одам ва Ҳавво

Ин насабнома нишон медиҳад, ки Худо ваъдаи Худро нигоҳ дошт. Гарчанде ки гуноҳ ба ҷаҳон омад ва марг ба ҳамаи одамон расид (Ҳастӣ 3), Худо насли ваъдашударо аз Одам то Нӯҳ нигоҳ дошт. Дар байни ҳамаи ин одамон, Ҳанӯх намунаи махсус аст, зеро ӯ «бо Худо роҳ мерафт» ва Худо ӯро назди Худ гирифт (Ҳастӣ 5:24). Аз насли Нӯҳ бошад, баъдтар Иброҳим ва дар охир Исои Масеҳ ба ҷаҳон омаданд (Луқо 3:23-38). Насабномаи Ҳастӣ 5 ба мо ёд медиҳад, ки Худо дар тамоми таърих нақшаи наҷоти Худро содиқона пеш мебарад.

Хулосаи кӯтоҳи Ҳастӣ 6

Дар Ҳастӣ 6 одамон дар рӯи замин хеле зиёд шуданд, вале гуноҳ ва бадӣ ҳам бештар гардид. Дили одамон пур аз фикрҳои бад буд ва Худо аз шарорати онҳо ғамгин шуд. Аммо Нӯҳ дар назди Худо марди росткор ва содиқ буд. Худо ба Нӯҳ гуфт, ки киштии бузурге (киштии Нӯҳ)-ро бисозад, зеро Ё меҳост бо тӯфон заминро аз шарорат пок кунад. Худо бо Нӯҳ аҳд баст ва ваъда дод, ки ӯ, аҳли хонааш ва аз ҳар намуди ҳайвонҳо як ҷуфтро дар киштӣ нигоҳ медорад, то пас аз тӯфон ҳаёт боз идома ёбад. Нӯҳ ба ҳар чизе ки Худо фармуд, итоат кард ва иҷро намуд.

Ҳастӣ 6:1–7 — Бадӣ дар ҷаҳон меафзояд

1 Ва чун одамон бар рӯи замин афзудан гирифтанд, ва ба онҳо духтарон таваллуд шуданд, 2 Писарони Худо духтарони одамизодро диданд, ки хушрӯянд, ва ҳар кадомро, ки хуш мекарданд, барои худ ба занӣ мегирифтанд. 3 Ва Худованд гуфт: «Рӯҳи Ман дар одамизод доим нахоҳад монд, зеро ки вай башар аст; бигзор айёми вай саду бист сол бошад». 4 Дар он рӯзгорон дар замин баҳодурон буданд, алаҳхусус баъд аз замоне ки писарони Худо назди духтарони одамизод омаданд, ва онҳо барояшон фарзанд оварданд. Ин паҳлавонон аз қадимулайём мардонии номвар буданд.

5 Ва Худованд дид, ки бадқирдори одамизод дар замин бисъёр аст, ва ҳамаи фикру андешаҳои дили ӯ ҳамеша фақат бад аст. 6 Ва Худованд пушаймон шуд, ки одамизодро бар замин ба вуҷуд овард, ва дилаш маҳзун шуд. 7 Ва Худованд гуфт: «Одамизодро, ки офаридаам, аз рӯи замин маҳв месозам, аз одамизод то чорпоён, то ҳайвоноти хазанда ва то паррандагони осмон маҳв месозам; зеро пушаймонам, ки онҳоро ба вуҷуд овардаам». (КМ99)

Дар ин қисмат мебинем, ки чӣ тавр бадӣ дар ҷаҳон зуд паҳн шуд ва одамон бештар аз хоҳиши Худо, аз паси хоҳишҳои худ рафтанд. Мо бо гурӯҳе рӯ ба рӯ мешавем, ки онҳоро «писарони Худо» меноманд. Онҳо занонро интиҳоб карданд ва аз онҳо фарзандоне ба дунё омаданд, ки дар байни мардум қудрат, нуфуз ва шуҳрати зиёд доштанд.

Дар бобҳои аввали Ҳастӣ ҳамеша ду роҳро мебинем: аз як тараф баракат ва некии Худо, аз тарафи дигар афзоиши гуноҳ ва бадӣ. Ин қисса боз як қадами дигарро нишон медиҳад, ки чӣ тавр ҷаҳон тадриҷан фосид гардид. Калимаҳои, ки дар ин оятҳо истифода шудаанд, моро ба офариниш ва ба васвасаи аввалини инсон бармегардонанд: дидан, писандидан ва гирифтани чизе барои худ.

Он чизе ки дар ин ҷо рӯй медиҳад, кори оддӣ нест. Фасод ба дараҷае расида буд, ки Худо гуфт Рӯҳи Ё дигар ҳамеша бо инсон намемонад (6:3). Ҳамчунин умри инсон

махдуд шуда, то 120 сол кам карда мешавад. Бо пайдо шудани Нӯҳ ин тағйирот оғоз меёбад (6:8).

Пас ин «писарони Худо» киҳо буданд?

Бисёр падарони калисои қадим бовар доштанд, ки онҳо фариштаҳое буданд, ки бо одамон муносибат карданд. Дар Китоби Муқаддас унвони «писарони Худо» барои фариштагон низ истифода шудааст (Айюб 1:6; 2:1). Дар Аҳди Нав низ аз фариштагони гуноҳкор ёд мешавад (1 Петрус 3:19–20; 2 Петрус 2:4; Яҳудо 6). Мувофиқи ин назар, Худо онҳоро ҷазо дод ва аз замин дур кард, то чунин воқеа дигар такрор нашавад.

Дар Китоби Муқаддас мебинем, ки фариштагон ба ду гурӯҳ ҷудо мешаванд: фариштагони нек ва фариштагони шарир. Фариштагони шарирро мо девҳо меномерем. Онҳо рӯҳҳои ҳастанд, ки барои хизмати Худо офарида шуда буданд, вале баъзеашон аз роҳи Ё берун рафтанд. Раҳбари онҳо меҳост мисли Худо бошад (Ишаё 14:12–14), ва мо имрӯз ӯро Шайтон меномерем. Онҳое ки аз ӯ пайравӣ карданд, рӯҳҳои шарир шуданд. Инҳо одамони мурда нестанд, зеро инсон баъди марг ба фаришта табдил намеёбад (Ибриён 9:27).

Назари дигар ин аст, ки «писарони Худо» ҳокимон ва сарварони пурқудрат буданд. Онҳо бо зӯр ё аз рӯи худҳоӣ занони зиёд мегирифтанд ва зиндагии бисёрзанагӣ пеш мебуданд. Оилаҳо ва қабилаҳои онҳо минтақаҳои калонро идора мекарданд ва аз ҳамин сабаб дар байни мардум машҳур шуданд (6:4).

Ҳар кадом тафсириро қабул кунем, натиҷа як буд: гурӯҳи пурқудрат, мағрур ва худписанде пайдо шуд, ки ба роҳҳои Худо муқобилат мекард. Аз ҳамин сабаб Худо дид, ки бади инсон хеле зиёд шудааст (6:5). Мо аллакай нишонаҳои инро дар ҳаёти Ломак дида будем, ки зӯроварӣ, бисёрзанагӣ ва худписандиро тарғиб мекард (Ҳастӣ 4:17–24).

Дар фарҳанги тоҷикӣ мегӯянд: «Дарахти қач сояи рост намедихад.» Вақте решаи зиндагӣ қач шавад, мевааш ҳам қач мешавад. Ҷомеае, ки қудрат, зӯрӣ ва ҳавои нафсро аз ҳақиқат болотар мегузорад, оқибат ба вайронӣ мерасад.

Селоби Нӯҳ ва баъдтар воқеаи Бурчи Бобил маҳдудиятҳои буданд, ки Худо барои пешгирии паҳншавии бадӣ гузошт. Ин воқеаҳо хонандаро барои довари ҷаҳон омода мекунанд.

Аммо дар байни ин торикӣ як нури умед ҳаст. Худо Нӯҳро дид ва ба ӯ лутфу марҳамат нишон дод (6:8). Ин ба мо ёдрас мекунад, ки ҳамаи мо ба файзи Худо

ниёз дорем. Табиати мо майл дорад роҳи худро интихоб кунад ва Худоро фаромӯш намояд. Савол ин аст: оё мо мисли Нӯҳ бо Худо роҳ хоҳем рафт ва ба файзи Ӯ така хоҳем кард?

Эй Худованд, ба ман файзу марҳамати Худро ато кун, то бо Ту роҳ равам. Ба ман нишон деҳ, ки дар куҷо гуноҳ ва худхоҳӣ дар дилам ҷой гирифтааст. Ман дар фикру нақшаҳои худ осоиш намеёбам; осоиш танҳо дар ҳузури Туст. Ба ман умеди ошӣ бо Худро нишон деҳ ва ёрӣ расон, ки пурра ба некӣ, раҳмат ва наҷоти Ту така намоям. Омин

Ҳастӣ 6:8–22 — Доварии Худо ва роҳи наҷот

5 Ва Худованд дид, ки бадкирдории одамизод дар замин бисёр аст, ва ҳамаи фикру андешаҳои дили ӯ ҳамеша фақат бад аст. 6 Ва Худованд пушаймон шуд, ки одамизодро бар замин ба вуҷуд овард, ва дилаш маҳзун шуд. 7 Ва Худованд гуфт: «Одамизодро, ки офаридаам, аз рӯи замин маҳв месозам, аз одамизод то чорпоён, то ҳайвоноти хазанда ва то паррандагони осмон маҳв месозам; зеро пушаймонам, ки онҳоро ба вуҷуд овардаам». Ҳастӣ 6:5-7, КМ99

Дар он рӯзҳо ҷаҳон пур аз фасод ва зӯроварӣ шуда буд. Аммо дар байни ҳамаи он одамон як нафар дигар хел зиндагӣ мекард — Нӯҳ. Ӯ марди одил буд ва бо Худо роҳ мерафт. Яъне ӯ танҳо расму ойинро иҷро намекард, балки бо Худо муносибати зинда дошт, ба Ӯ дуо мегуфт ва ба роҳнамоии Ӯ гӯш медод. Дар ин ҷо ягон кори махсусе гуфта намешавад, ки Нӯҳро одил гардонда бошад. Ин нишон медиҳад, ки ӯ пеш аз ин воқеаҳо ҳам бо Худо зиндагӣ мекард ва пайваста бо Офаридгори худ ҳамроҳ буд.

Нӯҳ аввалин шахсест, ки дар Китоби Муқаддас «одил» номида мешавад. Ӯ кӯшиш мекард хислати Худоро дар зиндагии худ нишон диҳад. Ӯ мисли одамони дигар набуд, ки бар зидди Худо мебаромаданд ва ба бадӣ машғул мешуданд. Ӯ комил ё бегуноҳ набуд, балки Худоро мешинохт ва бо Ӯ роҳ мерафт. Дар ҷойҳои дигар ҳам мебинем, ки одамони имондор бо Худо роҳ мерафтанд (Ҳастӣ 24:40; 48:15). Аз зиндагии Иброҳим ва Исҳоқ медонем, ки онҳо доимо дар бораи Худо фикр мекарданд, бо Ӯ сухан мегуфтанд ва роҳҳои Ӯро меомӯхтанд. Эҳтимол, дар зиндагии Нӯҳ низ ҳамин гуна буд.

8 Аммо Нӯҳ дар назари Худованд илтифот ёфт. 9 Ин аст насаби Нӯҳ: Нӯҳ марди одил буд, ва дар насли худ покдоман; Нӯҳ пеши Худо роҳ мерафт. 10 Ва Нӯҳ се писар: Сом, Ҳом ва Ёфатро ба дунё овард. 11 Ва замин пеши Худо фосид шуд, ва замин аз ситам пур шуд. 12 Ва Худо заминро дид, ки инак, он фосид шудааст: зеро ки ҳар башар роҳи худро бар замин фосид кардааст.

13 Ва Худо ба Нӯҳ гуфт: «Интиҳои ҳар башар пеши Ман фаро расидааст; зеро ки замин аз дасти онҳо аз ситам пур шудааст. Ва инак, Ман онҳоро аз замин нест мекунам. 14 Барои худ киштие аз чӯби чӯфар бисоз; лонаҳо дар киштӣ бино кун, ва онро аз дарун ва аз берун қир бимол. 15 Ва онро ин тавр бисоз: қади киштӣ сесад зироъ бошад, бари он — панҷоҳ зироъ, ва баландии он — сӣ зироъ. 16 Равзана дар киштӣ бисоз, ва онро ба зирое аз боло тамои кун, ва дари киштиро аз паҳлуи он бигузор; ва қабатҳои поён, миёна ва боло дар он бисоз. 17 Ва инак, Ман тӯфони обро бар замин меоварам, то ҳар махлуқеро, ки рӯҳи ҳаёт дар он бошад, аз зери осмон нест кунам; ва ҳар чӣ бар замин аст, хоҳад мурд. » Ҳастӣ 6:8-17, КМ99

Худо адолаткор аст ва гуноҳро бечавоб намемонад. Барои ҳамин Ё эълон кард, ки тӯфон меояд (6:17) ва довари бузург бар ҷаҳон нозил мешавад. Вақте Худо Одам ва Ҳаввороро офарид, ба онҳо гуфт, ки зиёд шаванд, заминро пур кунанд ва онро идора намоянд. Аммо одамон баръакс амал карданд. Онҳо ба ҷойи зиёд кардани некӣ, бадиро зиёд карданд. Ба ҷойи хизмат ба дигарон, қудратро барои зулм ва манфиати худ истифода бурданд. Ин ҳама бар зидди нақшаи Худо буд ва дили Худоро андӯхгин мекард.

Бо вучуди доварӣ, Худо роҳи наҷотро низ омода кард. Ё ба Нӯҳ амр дод, ки киштии бузурге бисозад. Ин киштӣ се ошёна ва як дар дошт. Худо тамоми ҷузъиёташро нишон дод ва Нӯҳ ҳар он чизеро, ки Худованд фармуда буд, иҷро кард.

Дар ҳамин қисмат мо аввалин бор бо аҳд шинос мешавем. Аҳд ваъдаи муқаддас ва пайванди махсусест, ки Худо байни Худ ва одамон барқарор мекунад. Худо ба Нӯҳ ва оилаи ӯ эълон кард, ки бо онҳо аҳд хоҳад баст. Баъдтар ҷузъиёти ин аҳд бештар равшан мешавад, аммо дар ин ҷо вазифаи Нӯҳ ин буд, ки ба Худо бовар кунад ва киштиро бисозад.

Ҷолиб он аст, ки Худо аввал аҳдро эълон мекунад ва баъд мегӯяд: «Ба киштӣ дохил шав». Дар ин ҷо мо як ҳақиқати муҳимро мебинем: наҷот аз ҷониби Худо оғоз мешавад, аммо инсон бояд ба ин даъват ҷавоб диҳад. Худо роҳро омода мекунад, вале инсон бояд ба Ё таваккал кунад ва роҳеро, ки Ё пешниҳод мекунад, қабул намояд. Киштӣ тасвири ин наҷот аст.

Дастурҳои муфассал барои сохтани киштӣ ва ворид кардани ҳайвонот нишон медиҳанд, ки Худо барои ҳар чиз ғамхорӣ кардааст. Киштӣ ба қадри кофӣ калон буд ва барои нигоҳ доштани озуқа ҷой дошт. Худо ҳатто ҳайвонотро назди Нӯҳ овард, то онҳо низ аз ҳалокат раҳо шаванд.

Вақте ин қиссаро меҳонем, саволе пеш меояд: оё мо низ аз довари гуноҳ паноҳгоҳ ёфтаем? Рӯзе Худо аз тамоми инсоният ҳисоб мепурсад. Нӯҳ ба роҳи наҷоти Худо бовар кард ва наҷот ёфт. Ба ҳамин монанд, Масеҳ бо ҳаёт, марг ва эҳёи Худ роҳи наҷотро барои одамон кушод. Чунон ки Нӯҳ ба киштӣ даромад ва аз тӯфон эмин монд, ҳар касе ки ба Масеҳ бовар мекунад, аз довари гуноҳ наҷот меёбад.

Дар фарҳанги тоҷик мегӯянд: «Дар рӯзи борон, касе наҷот меёбад, ки пешакӣ паноҳгоҳ омода кардааст». Нӯҳ ҳам пеш аз омадани тӯфон ба сухани Худо ғӯш дод. Имон танҳо доништан нест; имон қадам гузоштан ба сӯи дари наҷот аст.

Чунон ки метавон гуфт:

Ба вақти тӯфон киштӣ паноҳ аст,
Ба вақти ғам раҳмати Худо роҳ аст.
Ҳар кӣ ба амри Ӯ қадам бигзорад,
Дар байни мавҷҳо низ дар амон аст.

Эй Худованд, ба ман кӯмак кун, ки ба Ту бовар намоям. Баъзан, мисли Нӯҳ, фаҳмидани нақшаҳои Ту осон нест. Аммо Ту дар миёни доварӣ ҳам роҳи раҳмат ва наҷот омода мекунӣ. Ман меҳоям ба ҳузури Ту дароям ва ғайзу раҳмати Туро ёбам. Чунон ки киштии чӯбин барои Нӯҳ воситаи наҷот шуд, салиби чӯбини Масеҳ низ роҳи бахшиши гуноҳро кушод. Маро ёрӣ деҳ, ки ба сӯи ин дари наҷот қадам гузорам ва дар Ту оромӣ ёбам. Омин.

Рақами 40 дар Китоби Муқаддас

Дар қиссаи Тӯфон рақами 40 чанд бор такрор мешавад (Ҳастӣ 7:4, 12, 17; 8:6). Дар Китоби Муқаддас ин рақам аксар вақт ба давраи озмоиш, тайёри, доварӣ, тавба ва гузариш ба марҳилаи нави зиндагӣ ишора мекунад. Масалан, дар замони Нӯҳ 40 рӯз ва 40 шаб борон борид. Ин на танҳо довари Худо бар гуноҳи инсонро нишон медод, балки оғози нави зиндагӣ барои инсоният баъд аз Тӯфон буд.

Дар зиндагии шахсони дигар низ ин рақам маънои махсус дорад. Исҳоқ дар синни 40-солагӣ издивоҷ кард (Ҳастӣ 25:20), ки оғози марҳилаи нави ҳаёташ буд. Эсов низ дар синни 40-солагӣ издивоҷ кард (Ҳастӣ 26:34), ки як нуқтаи муҳими зиндагии ӯ гардид. Мусо бошад, 40 рӯз ва 40 шаб дар кӯҳи Сино назди Худо монд (Хуруҷ 24:18; 34:28), то Шариатро қабул кунад ва барои роҳбарии халқи Худо омода шавад.

Ҳамчунин, ҷосусони Исроил 40 рӯз замини Канъонро тафтиш карданд (Ададҳо 13:25). Ин вақт озмоиши имон ва итоати халқ гардид. Баъд аз он, аз сабаби беимонӣ, банӣ-Исроил 40 сол дар биёбон саргардон шуданд (Ададҳо 14:33–34;

Такрори Шариат 2:7). Ин солҳои саргардонӣ барои ҷазо, поксозӣ ва омода кардани насли нав барои ворид шудан ба Замини Ваъда буданд.

Ҳаёти Мусо низ ба се давраи 40-сола тақсим мешавад (Аъмол 7:23, 30, 36). Дар ҳар як давра Худо ўро қадам ба қадам барои хизмати бузурге, ки пеши роҳаш буд, тайёр мекард. Дар Аҳди Ҷадид низ мебинем, ки Исо пеш аз оғози хизмати ҷамъиятии Худ 40 рӯз рӯза гирифт (Матто 4:2). Он рӯзҳо давраи озмоиш, тайёри ва ғалаба бар васвасаҳои шайтон буданд.

Пас, рақами 40 дар Китоби Муқаддас танҳо як шумора нест. Он рамзи давраест, ки Худо дар он инсонро месанҷад, тарбия мекунад, пок месозад ва барои марҳилаи нави зиндагӣ ӯ хизмат омода менамояд. Дар қиссаи Нӯҳ низ 40 рӯзи борон танҳо довари Худоро нишон намедихад, балки аз файз ва умеде сухан мегӯяд, ки баъд аз доварӣ Худо барои инсоният оғози нав фароҳам овард.

Ҳастӣ 7 — Тӯфони Нӯҳ

Худо ба Нӯҳ гуфт, ки ба кишті дарояд (Ҳастӣ 7:1). Вақте Нӯҳ ва аҳли хонааш дохил шуданд, Худо дари киштиро баст (Ҳастӣ 7:16). Худо онҳоро дар амният нигоҳ дошт ва дари кишти онҳоро аз ҳалокати берун чудо кард. На худи Нӯҳ дарро баст ва на каси дигар, балки Худо. Ин нишон медиҳад, ки наҷот аз ҷониби Худост. Ў ба одамон вақт ва имконият медиҳад, ки наҷот ёбанд, аммо наҷотро касе бо корҳои худ ба даст оварда наметавонад. Танҳо Худо қодир аст ҳам наҷот диҳад ва ҳам доварӣ кунад.

Дар аввали боб (Ҳастӣ 7:1–5) Худо ба Нӯҳ дастур медиҳад, ки ҳайвонотро ба кишті дарорад. Аз ҳар ҳайвони нопок як ҷуфт, вале аз ҳайвонҳои пок ҳафт ҷуфт гирифта шуданд, то баъдтар барои қурбонӣ истифода шаванд. Бисёр расмҳо танҳо як ҷуфт гӯсфандро нишон медиҳанд, аммо Китоби Муқаддас мегӯяд, ки аз ҳайвонҳои пок ҳафт ҷуфт буданд.

Худо гуфт, ки борон чихил шабонарӯз меборад ва пеш аз сар шудани он ҳафт рӯз вақт дод (Ҳастӣ 7:4). Нӯҳ ва аҳли хонааш ба ҳар чизе, ки Худо гуфта буд, итоат карданд. Имони онҳо аз итоаташон маълум буд. Китоби Муқаддас рӯйхати корҳои неки Нӯҳро намедихад, то нишон диҳад, ки чаро ӯ одил буд. Аввал ӯ ба Худо имон овард ва бо Ў роҳ рафт, баъд имонашро бо итоат нишон дод.

Ҷолиб аст, ки ҳайвонот низ назди Нӯҳ омаданд ва ба кишті дароманданд (Ҳастӣ 7:15). Худо онҳоро овард, ҳамон тавре ки дар ибтидо ҳайвонотро назди Одам оварда буд, то онҳоро номгузорӣ кунад (Ҳастӣ 2:19). Пас аз тӯфон бошад, Худо гуфт, ки ҳайвонот аз инсон хоҳанд тарсид (Ҳастӣ 9:2). Ин нишон медиҳад, ки ҷаҳон баъд аз тӯфон аз пештара хеле дигар шуд.

Аз Ҳастӣ 2:5–6 медонем, ки пеш аз ин дар рӯи замин борон намеборид. Замин бо шабнам ва намӣ обёрӣ мешуд. Эҳтимол, Нӯҳ то он вақт ҳеҷ гоҳ борон ва тӯфони сахтро надида буд. Шояд ҳатто ҳеҷ гоҳ киштии бузурге мисли он надида буд. Бо вучуди ин, ӯ ба Худо эътимод кард ва итоат намуд, гарчанде намедонист, ки ҳама чиз чӣ гуна анҷом меёбад.

Пас аз он ки онҳо ба киштӣ даромаданд, ҳафт рӯз интизор шуданд (Ҳастӣ 7:10). Баъзе донишмандони яҳудӣ мегӯянд, ки ин рӯзҳо фурсати охирини тавба пеш аз довари Худо буданд. Барои Нӯҳ бошад, ин рӯзҳо вақти интизорӣ ва омодагӣ буданд.

Тӯфон аз ду тараф омад: аз чашмаҳои қаъри замин ва аз осмон (Ҳастӣ 7:11–12). Китоби Муқаддас мегӯяд, ки «равзанаҳои осмон кушода шуданд». Пеш аз тӯфон тартиби табиат аз имрӯз фарқ мекард.

Мо ҳам то андозае қуввати обхезиро медонем. Масалан, мо имрӯз ҳам, соли 2026 дар Кӯлоб ва шаҳри Айний сел омада, ҷӯйборҳоро пур кард ва хонаҳои зиёдеро вайрон намуд. Ин танҳо баъди чанд рӯзи борон буд. Акнун тасаввур кунед, ки чиҳил шабонарӯз беист борон борад. Чунин тӯфон метавонад тамоми манзараи заминро дигар кунад. Китоби Муқаддас мегӯяд, ки об ҳатто аз кӯҳҳои баланд боло рафт (Ҳастӣ 7:19). Пас аз ин тӯфон шакли замин дигар шуд, бинобар ин мо набояд фикр кунем, ки замини пеш аз тӯфон ба замини имрӯза монанд буд.

Ин боб ба мо на танҳо дар бораи имони Нӯҳ, балки дар бораи муқаддасии Худо низ таълим медиҳад. Худо муқаддас аст ва ҳамеша кори дуруст мекунад. Ӯ гуноҳро доварӣ мекунад, аммо ҳамзамон роҳи наҷотро низ омода месозад. Дар миёни доварӣ Худо киштиро барои наҷот омода кард. Даре, ки ба киштӣ мебурд, дари наҷот буд.

Бисёр одамон танҳо ба довари Худо нигоҳ мекунанд ва мегӯянд, ки ин одилонан нест. Аммо Китоби Муқаддас нишон медиҳад, ки ҳамон Худое, ки одамо офарид, роҳи раҳиёро низ муҳайё кард. Мушкил дар он аст, ки одамон мехоҳанд бо роҳи худ ё бо қорҳои неки худ наҷот ёбанд. Вале на мо Наҷотдиҳанда ҳастем ва на Довар. Мо бояд мисли Нӯҳ ба Худо имон оварем, ба Ӯ эътимод кунем ва ба сухани Ӯ итоат намоем.

Амалӣ кардан

Шояд имрӯз Худо шуморо ба итоати чизе даъват мекунад, ки ҳоло онро пурра намефаҳмед. Мисли Нӯҳ, мумкин аст шумо охири роҳро набинед, вале Худо ҳама чизро мебинад. Дар байни тоҷикон мегӯянд: «Оқил ба гуфта амал мекунад». Вақте ба Худо бовар мекунем, ҳатто агар ҳама чизро пурра нафаҳмед, роҳи Ӯ ҳамеша

беҳтарин роҳ аст.

Эй Худованд, ба Ту нигоҳ мекунам. На ҳамеша мефаҳмам, ки чаро Ту чунин амал мекунӣ, аммо мехоҳам ба Ту пурра таваккал намоям. Маро аз гуноҳ ва роҳи нодурустам наҷот деҳ. Ба ман имони ҳақиқӣ ато фармо, то мисли Нӯҳ ба каломи Ту итоат кунам. Ман имон дорам, аммо беимонии маро низ ёрӣ деҳ. Маро аз дари наҷоти Худ бигузaron, зеро медонам, рӯзе ин дар баста хоҳад шуд. Ба номи Исои Масеҳ дуо мекунам. Омин.

10 чизи қолибе, ки дар Ҳастӣ 7 мебинем

Дар Ҳастӣ 7 як чизи хеле муҳим ин аст, ки худӣ Худо дари киштиро баст. Дар ояти 16 гуфта шудааст: «Худованд дарро аз паси ӯ баст». Нӯҳ дарро худаш набааст. Худо ӯро дар дохили киштӣ нигоҳ дошт ва муҳофизат кард. Ин нишон медиҳад, ки наҷот аз ҷониби Худо аст. Вақте Худо дарро баст, вақти тавба барои онҳое ки берун буданд, ба охир расид. Ин ҳамзамон нишонаи муҳофизати Худо барои Нӯҳ ва оилааш буд.

Дар ин боб чанд бор такрор мешавад, ки Нӯҳ ҳар кореро, ки Худо гуфта буд, иҷро кард. Ӯ бо Худо баҳс накард ва кӯшиш накард нақшаи Худоро дигар кунад. Ӯ танҳо бо имон итоат кард. Китоби Муқаддас бештар аз маҳорати Нӯҳ дар сохтани киштӣ, ба итоати ӯ аҳамият медиҳад. Ин ба мо ёд медиҳад, ки Худо аз фарзандони Худ итоати самимӣ мехоҳад.

Пеш аз сар шудани борон, Худо гуфт, ки баъд аз ҳафт рӯз тӯфон оғоз мешавад. Нӯҳ ва оилааш аллакай ба киштӣ даромада буданд, вале ҳафт рӯз интизор шуданд. Дар ин муддат одамон метавонистанд киштиро бубинанд ва фикр кунанд, вале ҳеҷ кас тавба накард. Ин ҳафт рӯз нишон медиҳад, ки Худо ҳатто пеш аз доварӣ боз ба одамон фурсат дод.

Дар Ҳастӣ 7 гуфта мешавад, ки Нӯҳ ғангоми сар шудани тӯфон 600-сола буд. Китоби Муқаддас инро барои нишон додани воқеӣ будани ин ҳодиса менависад. Нӯҳ солҳои зиёд барои сохтани киштӣ ва омода шудан сарф кард. Ӯ солҳои дароз ба ваъдаи Худо бовар карда, сабр намуд.

Китоби Муқаддас ҳатто рӯзи дақиқи сар шудани тӯфонро менависад: дар соли 600-уми ҳаёти Нӯҳ, моҳи дуюм ва рӯзи ҳабдаҳум. Ин нишон медиҳад, ки тӯфон танҳо як дoston нест, балки воқеае буд, ки дар таърих рӯй додааст. Худо вақти иҷро шудани нақшаи Худро комилан медонист.

Оби тӯфон танҳо аз борон набуд. Дар Ҳастӣ 7 гуфта мешавад, ки «чашмаҳои умқи бузург кафиданд» ва «равзанаҳои осмон кушода шуданд». Яъне об ҳам аз замин ва ҳам аз осмон омад. Ин нишон медиҳад, ки тӯфон як ҳодисаи бузург ва ғайриодӣ буд, ки тамоми заминро фаро гирифт.

Бисёр одамон танҳо дар бораи 40 рӯзи борон мешунаванд, вале тӯфон хеле дарозтар идома кард. Борон 40 шабонарӯз борид, аммо обҳо боз муддати дароз баланд монданд. Дар охири боб гуфта мешавад, ки обҳо 150 рӯз заминро фаро гирифта буданд. Нӯҳ ва оилааш зиёда аз як сол дар дохили кишти зиндагӣ карданд.

Худо ба Нӯҳ фармон дод, ки аз ҳар «навъ»-и ҳайвонот ба кишти дарорад. Ин маънои онро надорад, ки аз ҳар як намуди ҳайвони имрӯз яктоӣ буд. Худо аз ҳар навъи офаридаи асосӣ ҳайвонҳоро нигоҳ дошт, то баъд аз тӯфон боз афзоиш ёбанд. Ин нишон медиҳад, ки Худо барои нигоҳ доштани офаридаҳои Худ нақша дошт.

Худо гуфт, ки аз ҳайвонҳои пок ҳафто ва аз ҳайвонҳои нопок дуто гирифта шаванд. Ин ҳодиса пеш аз замони ҳазрати Мусо буд. Яъне Худо аллакай фарқи ҳайвонҳои пок ва нопокро муайян карда буд. Баъд аз тӯфон Нӯҳ аз ҳайвонҳои пок барои қурбонӣ истифода бурд ва боз ҳам барои афзоиши онҳо шумораи кофӣ боқӣ монд.

Дар Ҳастӣ 7 паррандагон низ чанд бор махсус зикр мешаванд. Худо онҳоро ҳам ба кишти даровард, то насли онҳо нигоҳ дошта шавад. Баъд аз тӯфон маҳз паррандагон, аввал зоғ ва баъд кабӯтар, ба Нӯҳ нишон доданд, ки обҳо кам шуда истодаанд. Ин нишон медиҳад, ки ҳатто хурдтарин ҷузъиёти офариниш барои Худо муҳим аст.

Тӯфон ва динозаврҳо

Дар зер хулосаи содаи мақолаи «Closing In On the K-T Boundary of Dinosaur Extinction» оварда шудааст. Ин хулоса нуқтаи назари муаллифони **Answers in Genesis**-ро инъикос мекунад.

Мувофиқи **Answers in Genesis**, ки яке аз созмонҳои машҳури тарафдори офариниши ҷавони замин аст, **сарҳади К-Т (Кретасӣ-Тертиарӣ)** як қабати воқеии ҷинсҳои таҳшинӣ мебошад, ки марҳилаҳои охири Тӯфони ҷаҳонии Нӯҳро нишон медиҳад.

Олимоне, ки назарияи эволюсия ва синни қадимаи заминро қабул доранд, бовар мекунад, ки ин қабат тақрибан **65 миллион сол** пеш ҷангоми бархӯрдани як астероид ба замин ба вучуд омадааст ва сабаби нобуд шудани динозаврҳо шудааст. Аммо **Answers in Genesis** чунин мешуморад, ки ин қабат дар натиҷаи обхезиҳои азим ва фаъолияти шадиди вулкони ҷангоми Тӯфони Нӯҳ, тақрибан **4 300 сол** пеш, ба вучуд омадааст.

Қабати К–Pg (пештар онро қабати К–Т меномиданд) як қабати тунуки санг аст, ки дар бисёр ҷойҳои ҷаҳон ёфт мешавад ва сарҳади байни ду қабати асосии сангҳои таҳшинро нишон медиҳад. Геологҳо аз он ҳамчун нуқтаи марҷаъ истифода мебаранд, то қабатҳои сангии **Кретасей (К)**-ро, ки дар поён ҷойгиранд, аз қабатҳои сангии **Палеоген (Pg)**, ки дар боло ҷойгиранд, ҷудо кунанд.

Динозаврҳо ва сарҳади К-Т

Олимони солҳои зиёд баҳс мекунанд, ки оё динозаврҳо дар натиҷаи бархӯрди як астероид нобуд шудаанд ё не. Дар ин мақола гуфта мешавад, ки як устухони динозавр ҳамагӣ 13 сантиметр поёнтар аз қабати К-Т (ки имрӯз бештар К-Pg номида мешавад) ёфт шудааст. Ба андешаи баъзе олимони, ин нишон медиҳад, ки баъзе динозаврҳо то наздики вақти ин ҳодисаи бузург зинда буданд. Аммо олимони дигар мегӯянд, ки як устухон барои исботи чунин назария кофӣ нест.

Фаҳмиши Answers in Genesis

Муаллифони мақола бовар доранд, ки сабаби асосии марги аксари динозаврҳо на бархӯрди астероид, балки Тӯфони ҷаҳонии рӯзҳои Нӯҳ буд. Ба андешаи онҳо, бисёр қабатҳои сангӣ ва боқимондаҳои ҳайвонот дар натиҷаи ҳамин фалокати азим ба вуҷуд омадаанд.

Ба фикри онҳо Тӯфон чӣ гуна фосилҳоро ба вуҷуд овард?

1. Обҳои Тӯфон босуръат баланд шуданд.

Ҳайвонот барои наҷот ёфтани ба ҷойҳои баландтар мегурехтанд. Аз ҳамин сабаб, дар баъзе ҷойҳо изҳои пойи ҳайвонот ба самти болоравӣ дида мешаванд.

2. Ҳайвонот ногаҳон зери таҳшинҳо дафн шуданд.

Лой, қум ва дигар маводе, ки об меовард, ҷасадҳоро зуд пӯшонданд. Дафни босуръат яке аз шартҳои асосии фосилшавӣ мебошад.

3. Қабатҳои сангӣ пайдарпай ташаккул ёфтанд.

Ба ақидаи онҳо, қабатҳои поёни дар оғози Тӯфон ва қабатҳои болоӣ дар қисми охири Тӯфон ё баъд аз он ба вуҷуд омадаанд.

4. Динозаврҳо асосан дар қабатҳои поёни ёфт мешаванд.

Муаллифон мегӯянд, ки бисёр фосилҳои динозаврҳо дар қабатҳои нисбатан поён ҷойгиранд, зеро онҳо пеш аз ҳайвоноти ҳаракатноктар зеро об монда, дафн шудаанд. Паррандагон, ширхӯрон ва баъзе ҳайвоноти дигар, ки метавонистанд дертар фирор кунанд, бештар дар қабатҳои болоӣ дида мешаванд.

Хулосаи кӯтоҳ

Ба назари **Answers in Genesis**, сабти фосилҳо бештар ба натиҷаи як фалокати бузурги ҷаҳонӣ монанд аст, на ба миллионҳо сол ҷамъ шудани боқимондаҳо. Онҳо чунин мешуморанд, ки Тӯфони Нӯҳ сабаби асосии дафн шудани динозаврҳо ва ташаккули қисми зиёди фосилҳо мебошад. Ба ақидаи онҳо, баъзе динозаврҳо дар киштии Нӯҳ зинда монданд, вале баъдтар бо сабабҳои дигар нобуд шуданд.

Манбаъ: *Answers in Genesis — Closing In On the K-T Boundary of Dinosaur Extinction*

Ҷумлаи сода барои дарс ё мавъиза

«Мувофиқи фаҳмиши **Answers in Genesis**, Тӯфони ҷаҳонии Нӯҳ ҳайвонотро зеро лой ва таҳшинҳо зуд дафн кард. Ин дафни босуръат боиси ба вуҷуд омадани бисёр фосилҳо гардид. Аз ин рӯ, имрӯз мо боқимондаҳои динозаврҳо ва дигар ҳайвоноти қадимиро дар қабатҳои сангӣ пайдо мекунем.»

Ҳастӣ 8 – Худо Нӯхро фаромӯш накард

Баъзан дар зиндагӣ чунин менамояд, ки мо дар миёни тӯфон қарор дорем. Дуо мекунем, интизор мешавем, вале ҷавоб дер меояд. Ҳастӣ 8 ба мо хотиррасон мекунад, ки ҳатто вақте Худо хомӯш менамояд, Ӯ моро фаромӯш накардааст.

Боб бо ин суҳанони умедбахш оғоз мешавад: «Вале Худо Нӯхро ба ёд овард» (Ҳастӣ 8:1, КМ99). Ин маънои онро надорад, ки Худо пештар Нӯхро фаромӯш карда буд. Дар Китоби Муқаддас ибораи «ба ёд овардан» аксар вақт маънои онро дорад, ки Худо барои иҷро кардани ваъдаҳои Худ ва ғамхорӣ нисбат ба халқи Худ амал мекунад. Ин инчунин нишон медиҳад, ки Худо бо инсоният робита дорад ва барои онҳо нақшае дорад. Ӯ ба ҳаёти онҳо дахлалат мекунад ва онҳоро, ки ба Ӯ таваккал мекунанд, наҷот медиҳад. Дар миёни обҳои азим ва рӯзҳои дарози интизорӣ Худо ба Нӯҳ назар дошт ва вақти наҷотро наздик мекард.

Худо шамол фиристод ва обҳо оҳиста-оҳиста паст шуданд. Ӯ ба Нӯҳ нишонаҳо дод, ки замин хушк шуда истодааст. Аввал зоғро фиристод, баъд кабӯтарро. Вақте кабӯтар бо барги тозаӣ зайтун баргашт, Нӯҳ фаҳмид, ки Худо амал карда истодааст ва ҳаёт боз барқарор мешавад. Худо имрӯз ҳам ба фарзандони Худ нишонаҳои

меҳрубони Худро медиҳад. Баъзан ин нишонаҳо хурданд: ҷавоби дуо, сухани рӯҳбаландкунанда аз дӯст ё оромие, ки дар дил пайдо мешавад. Аммо ҳамаи онҳо ба мо меғӯянд, ки Худо ҳанӯз амал мекунад.

Дар фарҳанги тоҷикӣ меғӯянд: «Сабр меваи ширин дорад». Нӯҳ намунаи хуби ин ҳақиқат аст. Гарчанде ки киштӣ бар кӯҳ нишаста буд, ӯ шитоб накард. Ӯ интизор шуд, то Худо амр диҳад. Баъзан мо мехоҳем пеш аз вақти Худо амал кунем, вале Нӯҳ нишон медиҳад, ки амният дар итоат ва сабр аст.

Вақте Нӯҳ ниҳоят аз киштӣ берун шуд, аввалин кори ӯ сохтани хона ё кишт кардани замин набуд. Аввалин кори ӯ ибодат буд. Ӯ қурбонгоҳ сохт ва ба Худо қурбонӣ овард (Ҳастӣ 8:20). Ин қурбонӣ ихтиёрий буд; Худо ба ӯ чунин амр надода буд. Бо ин кор Нӯҳ нишон дод, ки наҷоти худро аз Худо медонад ва барои оянда низ ба Худо така мекунад.

Қурбонии Нӯҳ арзиши бузург дошт. Ӯ аз ҳайвоноти пок, ки шумораи онҳо маҳдуд буд, қурбонӣ кард. Аз нигоҳи инсонӣ шояд нигоҳ доштани онҳо барои оянда оқилонатар менамуд. Аммо Нӯҳ медонист, ки Худое, ки ӯро аз тӯфон наҷот дод, метавонад дар рӯзҳои оянда низ таъмин кунад. Имон аксар вақт ҳамин аст: бештар ба Худо бовар кардан, на ба захираҳои худ.

Худо барои Одаму Ҳавво қурбонӣ дод, то бараҳнагии онҳоро пӯшонад - Дар ин кор Худо барои онҳо қурбонӣ муҳайё кард ва шарму урёниашонро пӯшонд. Ин нишон медиҳад, ки Худо Худаш қурбониро таъмин мекунад ва шарму нанги моро низ мепӯшонад.

Худо инчунин қурбонии Ҳобилро қабул кард, зеро дили ӯ назди Худо рост буд. Аз ин рӯ, Нӯҳ медонист, ки муносибати дуруст бо Худо бо роҳи таъйинкардаи Ӯ, яъне тавассути ибодат ва қурбонӣ, барқарор мегардад. Қурбонӣ нишон медод, ки Худо гуноҳҳои ӯро мепӯшонад, ва Нӯҳ барои наҷоти Худо Ӯро ҳамду сано мегуфт.

Китоби Муқаддас меғӯяд, ки Худо «бӯи хуш»-и қурбониро ҳис кард (Ҳастӣ 8:21). Худо аз дуди қурбонӣ не, балки аз дили пур аз шукргузорӣ ва имони Нӯҳ хушнуд шуд. Ӯ дили наҷотёфтаеро дид, ки Ӯро ҷалол медод.

Сипас Худо ваъдаи пур аз раҳмат дод. Гарчанде медонист, ки дили инсон ҳанӯз ба гуноҳ моил аст, Ӯ гуфт, ки дигар тамоми заминро бо тӯфон небуд нахоҳад кард. Худо тартиби доимии табиатро нигоҳ медорад: «кишт ва дарав, сармо ва гармӣ, тобистон ва зимистон, рӯз ва шаб» (Ҳастӣ 8:22). Ҳар боре ки офтоб тулӯ мекунад, фаслҳо иваз мешаванд ва ҳосил мерӯяд, мо метавонем раҳмати Худоро ба ёд орем.

Андеша барои имрӯз

Оё шумо дар давраи интизорӣ ҳастед? Ҳастӣ 8 ба мо таълим медиҳад, ки Худо моро фаромӯш намекунад. Ў вақти худро дорад, Ў нишонаҳои ҳидояти Худо медиҳад ва ба ваъдаҳои Худ вафодор аст. Чӣ тавре ки Нӯҳ баъд аз наҷот аввал Худоро парастии кард, мо низ бояд одат кунем, ки дар ҳама ҳолатҳо бо дили пур аз шукргузорӣ Худоро ибодат намоем.

Эй Худованд, ташаккур, ки маро фаромӯш намекунӣ. Ҳангоми интизорӣ ба ман сабр ато кун, то ба вақти Ту бовар намоям. Ба ман ёрӣ деҳ, ки нишонаҳои меҳрубонию Туро дар зиндагӣ бубинам ва мисли Нӯҳ бо дили пур аз шукргузорӣ Туро ибодат кунам. Ба номи Исои Масеҳ дуо мекунам. Омин.

Аҳди Худо бо Нӯҳ ва тағйирот дар ҷаҳони баъди тӯфон (Ҳастӣ 8)

Дар охири боби 8-уми Ҳастӣ мо оғози аҳди Худо бо Нӯҳ-ро мебинем. Ин аҳд дар боби 9 бештар шарҳ дода мешавад. Тӯфон як нуқтаи муҳими таърихи ҷаҳон буд. Пеш аз тӯфон, Худо ҷаҳонро аз сабаби гуноҳи инсон доварӣ кард. Аммо баъд аз тӯфон Худо тартиби навро барқарор кард, то ки ҳаёт дар рӯи замин идома ёбад ва нақшаи наҷоти Ў иҷро шавад.

20 Ва Нӯҳ қурбонгоҳе барои Худованд бино кард; ва аз ҳар чорпои пок, ва аз ҳар паррандаи пок гирифта, қурбонҳои сӯхтанӣ бар қурбонгоҳ гузаронид. 21 Ва Худованд атри гуворо бӯид, ва Худованд дар дили Худ гуфт: «Заминро бори дигар аз боиси одамизод лаънат накунам, зеро ки андешаи дили одам аз наврасии ӯ бад аст; ва ҳамаи ҷонваронро бори дигар талаф накунам, чунон ки кардам.

Ҳастӣ 8:20-21, КМ99

Вақте ки Нӯҳ аз кишти баромад, аввалин кори ӯ сохтани қурбонгоҳ ва ибодат кардани Худо буд (Ҳастӣ 8:20). Нӯҳ ба Худо қурбонӣ овард. Худо инро қабул кард ва гуфт, ки дигар ҳеҷ гоҳ тамоми мавҷудоти зиндари бо оби тӯфон нест нахоҳад кард. Худо инчунин медонист, ки табиати инсон баъд аз тӯфон ҳам тағйир наёфтааст. Инсон аз ҷавонӣ ба гуноҳ майл дорад (Ҳастӣ 8:21). Фарқ дар он набуд, ки одамон беҳтар шуданд, балки дар он буд, ки Худо бо меҳрубонӣ ва вафодорӣ Худ қарор дод, ки ҷаҳонро нигоҳ дорад, то нақшаи наҷоти Ў иҷро шавад.

Баъд Худо ваъда дод, ки тартиби табиатро нигоҳ медорад:

«То даме ки замин боқӣ аст, кишту дарав, сармо ва гармӣ, тобистон ва зимистон, рӯз ва шаб қатъ нахоҳанд шуд» (Ҳастӣ 8:22).

Ин ваъда нишон медиҳад, ки Худо баъд аз тӯфон ба ҷаҳони ҷисмонӣ тартиб ва устуворӣ дод. Гарчанде ки одамон гуноҳкор мемонанд, Худо табиатро бо вафодорӣ

нигоҳ медорад. Мавсими кишт, дарав, тағйири ҳаво ва давом ёфтани рӯзҳо ҳама нишонаи ғамхории Худо мебошанд.

Баъзе тағйироти муҳими ҷаҳон баъд аз тӯфон чунин буданд:

- **Худо тартиби устувори табиатро барқарор кард.** Замин дигар ба бесарусомонии пурра дучор намешавад, балки давраҳои табиӣ идома меёбанд.
- **Кишоварзӣ идома ёфт.** Ваъдаи «кишт ва дарав» маъно дорад, ки одамон метавонанд заминро кор кунанд ва барои зиндагӣ ғизо гиранд.
- **Фаслҳои сол идома ёфтанд.** Гармӣ ва сармо, тобистон ва зимистон қисми тартиби нави Худо барои ҳаёт шуданд.
- **Рӯз ва шаб идома доранд.** Худо вақти зиндагии инсонро бо тартиби муайян нигоҳ медорад.
- **Дигар тӯфони умумӣ тамоми ҷаҳонро нест нахоҳад кард.** Худо ваъда дод, ки дигар бо об тамоми мавҷудоти зиндаро нест нахоҳад кард.

Аҳди Худо бо Нӯҳ ба мо нишон медиҳад, ки ҷаҳоне, ки мо имрӯз мебинем, аз сабаби вафодории Худо то ҳол вучуд дорад. Ҳар субҳ, ҳар дарав, ҳар тағйири фасл ва ҳар рӯзи нав ба мо хотиррасон мекунад, ки Худо ба ваъдаҳои Худ вафодор аст.

Ин нигоҳ доштани ҷаҳон танҳо барои он нест, ки одамон зиндагии оддӣ дошта бошанд. Ин як қисми нақшаи бузурги Худо барои наҷоти инсоният аст. Худо ҷаҳонро нигоҳ медорад, то одамон имконият дошта бошанд, ки Ёро бишносанд ва ваъдаи наҷоти Ёро қабул кунанд. Аз замони Нӯҳ то омадани Масеҳ ва бозгашти Ё, Худо таърихи ҷаҳонро дар дасти Худ нигоҳ медорад.

Ҳастӣ 9:1-6 - Баракат, масъулият ва арзиши ҳаёт

1 Ва Худо Нӯҳ ва писаронашро баракат дода, ба онҳо гуфт: «Борвар ва афзун шавед, ва заминро пур кунед. 2 Ва ҳайбати шумо ва салобати шумо бар ҳамаи ҳайвонҳои ваҳшии замин, ва бар ҳамаи паррандагони осмон, ва бар ҳар чӣ бар замин меҳазад, ва бар ҳамаи моҳиёни баҳр хоҳад буд; онҳо ба дастӣ шумо супурда шуданд. 3 Ҳар чунбандае ки зинда аст, барои шумо ғизо бошад; ҳамаро чун алафи сабз ба шумо додам. 4 Фақат гӯштро бо ҷони он, яъне бо хуни он, нахӯред. 5 Ва хуни шуморо низ, ки ҷони шумост, талаб хоҳам кард, аз дастӣ ҳар ҳайвон онро талаб хоҳам кард, ва ҷони одамизодро аз дастӣ одамизод, аз дастӣ бародари ӯ талаб хоҳам кард. 6 Ҳар кӣ хуни одамизодро резад, хуни ӯ ба дастӣ одам рехта шавад: зеро ки одам ба сурати Худо офарида шудааст. (Ҳастӣ 9:1-6, КМ99)

Пас аз он ки тӯфон ба анҷом расид ва Нӯҳ бо оилааш аз киштӣ берун омад, Худо ҳамон Худое буд, ки ҳам довари одил аст ва ҳам Худои пур аз ғайз. Ӯ на танҳо ҷаҳонро барои гуноҳ доварӣ кард, балки Нӯҳ ва писаронашро низ баракат дод. Худо ба онҳо гуфт: «Борвар ва афзун шавед ва заминро пур кунед» (Ҳастӣ 9:1, 7).

Ин ҳамон амрест, ки Худо дар ибтидо ба Одам ва Ҳавво дода буд (Ҳастӣ 1:28). Гарчанде гуноҳи инсон ҷаҳонро вайрон кард, Худо нақшаи Худро тарк накард. Ӯ ба инсоният боз имконият дод, то зиндагӣ кунад, оила барпо намояд ва заминро обод созад. Ин нишон медиҳад, ки баъд аз доварӣ ҳам Худо умед ва баракат медиҳад.

Дар фарҳанги тоҷик фарзанд баракати хона ҳисобида мешавад. Китоби Муқаддас низ фарзандонро баракати Худо медонад. Аммо баракат танҳо фарзанддор шудан нест. Волидон масъуланд, ки фарзандонро дар роҳи Худо тарбия кунанд, ва ҷомеа низ бояд кӯдаконро ҳифз намояд, на онҳоро истифода барад ё беқадр кунад.

Ҳаёт муқаддас аст

Худо ба инсон иҷозат дод, ки ҳайвонотро барои ғизо истифода барад. «Ҳар чунбандае, ки зинда аст, барои шумо ғизо хоҳад буд» (Ҳастӣ 9:3).

Пеш аз тӯфон танҳо растаниҳо ҳамчун ғизо зикр шуда буданд (Ҳастӣ 1:29), вале баъд аз тӯфон Худо истифодаи гӯштро низ иҷозат дод. Бо вучуди ин, Ӯ як фармони муҳим дод: «Фақат гӯштро бо ҷони он, яъне бо хунаш, нахӯред» (Ҳастӣ 9:4).

Хун рамзи ҳаёт аст. Худо меҳост, ки инсон ҳамеша дар хотир дошта бошад, ки ҳаёт аз ҷониби Худо дода шудааст ва муқаддас мебошад. Баъдтар ҳамин ҳақиқат дар

қонуни қурбониҳо низ таъкид шуд: «Зеро қони ҷисм дар хун аст» (Ибодат 17:11).

Дар бисёр минтақаҳои Тоҷикистон, ҳангоми забҳи чорво, аввал хун пурра бароварда мешавад. Ин одат ба мо ёдрас мекунад, ки ҳаёт арзиш дорад ва набояд бо беэҳтиромӣ ба он муносибат кард.

Масъулият барои ҳаёт

Баъд Худо фармони дигар дод: «Ва хуни шуморо, ки қони шумост, ҳатман талаб хоҳам кард... Ҳар кӣ хуни одамро бирезад, хуни вай низ ба дасти одам рехта хоҳад шуд, зеро Худо одамро ба сурати Худ офарид» (Ҳастӣ 9:5–6).

Ин аввалин бор аст, ки Худо масъулияти ҷазо додани қатлро ба ҷомеаи инсонӣ месупорад. Бисёр омӯзгорони Китоби Муқаддас инро оғози ҳокимият ва давлат медонанд. Баъдтар ҳамин ҳақиқат дар бораи вазифаи ҳукумат дар нигоҳ доштани адолат низ таълим дода мешавад (Румиён 13:4).

Ин иҷозат барои интиқоми шахсӣ нест. Худо намегӯяд, ки ҳар кас худааш қасос гирад. Ў адолати дуруст ва масъулияти ҳокимиятро муқаррар мекунад, то бадӣ маҳдуд гардад. Агар дар ҷомеа барои куштор ҷавобгарӣ набошад, зулм зиёд мешавад. Имрӯз дар бисёр ҷойҳои ҷаҳон куштор ба як амри оддӣ табдил ёфтааст ва баъзан масъулият нодида гирифта мешавад, аммо Худо ҳаётро муқаддас медонад.

Инсон ба сурати Худо офарида шудааст

Сабаби муқаддас будани ҳаёти инсон дар ҳамин аст: «Зеро Худо одамро ба сурати Худ офарид» (Ҳастӣ 9:6).

Ин маънои онро надорад, ки Худо бадани инсонмонанд дорад. Маънояш ин аст, ки инсон баъзе хусусиятҳоро дорад, ки Худо ба ӯ ато кардааст. Мо метавонем фикр кунем, интиҳоб намоем, муҳаббат нишон диҳем, эҷод кунем, адолатро дарк кунем ва ниёз ба ибодат дошта бошем. Худо абадист, аммо мо маҳдуд ҳастем. Бо вучуди ин, ӯ моро тавре офаридааст, ки бо ӯ муносибат дошта бошем.

Ҷуноҳ ин сурати Худоро вайрон кардааст, вале онро аз байн набурдааст. Ҳар як инсон, новобаста аз миллат, синну сол ё вазъияти зиндагӣ, ҳанӯз ҳам арзишманд аст, зеро ба сурати Худо офарида шудааст. Барои ҳамин куштани ҳайвон барои ғизо иҷозат дода шуд, аммо куштани инсон ҳаргиз иҷозат дода нашуд.

Дар ҷомеаи мо баъзан одамонро аз рӯйи миллат, минтақа, камбизоатӣ ё мақоми иҷтимоӣ арзёбӣ мекунанд. Вале Худо ба ҳар як инсон ҳамчун касе менигарад, ки

ба сурати Ё офарида шудааст. Аз ин рӯ, мо бояд ба ҳама бо эҳтиром ва муҳаббат муносибат кунем.

Амали кардан

Аз Ҳастӣ 9:1-6 мо се ҳақиқати муҳимро меомӯзем: Худо баъд аз доварӣ низ баракат ва умед мебахшад. Ҳаёт ҳадяи Худост ва бояд бо эҳтиром нигоҳ дошта шавад. Ҳар як инсон арзиш дорад, зеро ба сурати Худо офарида шудааст. Вақте мо бо дигарон муносибат мекунем, сухан мегӯем ё қарор қабул мекунем, бояд дар хотир дошта бошем, ки ҳар шахсе, ки мебинем, офаридаи Худост ва сазовори эҳтиром мебошад.

Эй Худованд, ташаккур, ки Ту Худои адолат ва ҳамзамон Худои файз ҳастӣ. Ташаккур, ки ба мо ҳаёт бахшидӣ ва моро ба сурати Худ офаридӣ. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ҳар як инсонро бо эҳтиром бинам, зеро ӯ офаридаи Туст. Ба ман хирад деҳ, то ҳаётро қадр кунам, адолатро дӯст дорам ва дар ҳар кори худ сурати Туро инъикос намоям. Ба Ту ҳамду сано бод. Омин.

Ҳастӣ 9:7–17 – Худо бо Нӯҳ аҳд мебандад

7 Ва шумо борвар ва афзун шавед, ва дар рӯи замин паҳн шуда равед, ва дар он биафзоед». 8 Ва Худо Нӯҳ ва писаронашро бо ӯ хитоб карда, гуфт: 9 «Инак, Ман аҳди Худро бо шумо ва баъд аз шумо бо насли шумо барқарор мекунам, 10 Ва бо ҳар ҷони зиндае ки бо шумо бошад, бо паррандагон, бо чорпоён ва бо ҳамаи ҳайвонҳои ваҳшии замин, ки бо шумо бошанд, бо ҳар он чи аз киштӣ берун омад, бо ҳамаи ҳайвонҳои замин; 11 Аҳди Худро бо шумо барқарор мекунам, ки бори дигар ҳар махлуқ аз оби тӯфон ҳалок нашавад, ва бори дигар тӯфон барои хароб кардани замин рӯй надиҳад».

12 Ва Худо гуфт: «Ин аст аломати аҳде ки Ман мебандам дар миёни Худам ва шумо ва ҳар ҷони зиндае ки бо шумо бошад, аз насл ба насл то абад: 13 Рангинкамони Худро дар абр мегузoram, то ки аломати аҳди байни Ман ва замин бошад. 14 Ва чунин воқеъ хоҳад шуд, ки ҳар гоҳ Ман абрро бар замин равона кунам, ва рангинкамон дар абр намудор гардад, 15 Ман аҳди Худро, ки дар миёни Ман ва шумо ва ҳар ҷони зиндаи ҳар махлуқ аст, ба ёд хоҳам овард; ва бори дигар оби тӯфон барои ҳалок кардани ҳар махлуқ рӯй нахоҳад дод. 16 Ва чун рангинкамон дар абр бошад, Ман онро дида, он аҳди ҷовидониро, ки дар миёни Худо ва ҳар ҷони зиндаи ҳар махлуқи рӯи замин аст, ба ёд меоварам».

17 Ва Худо ба Нӯҳ гуфт: «Ин аст аломати аҳде ки барқарор мекунам дар миёни Худам ва ҳар махлуқи ки бар замин аст». (Ҳастӣ 9:7–17, КМ99)

Худо боз ба Нӯҳ ва писаронаш фармуд, ки дар рӯи замин афзун шаванд ва онро пур кунанд (Ҳастӣ 9:7). Худованд мехост, ки аз насли Нӯҳ нақшаи наҷоти Худро идома диҳад. Баъдтар мебинем, ки ин ваъда иҷро шуд ва банӣ Исроил дар Миср хеле зиёд шуданд (Хуруҷ 1:7).

Дар ин ҷо Худо бо Нӯҳ аҳд мебандад ва ваъда медиҳад, ки дигар ҳеҷ гоҳ тамоми ҷаҳонро бо тӯфони об нест намекунад. Бори аввал калимаи «аҳд» дар Китоби Муқаддас вақте истифода мешавад, ки Худо ба Нӯҳ гуфт: «Ман аҳди Худро бо ту барқарор мекунам» (Ҳастӣ 6:18). Ҳоло, дар боби 9, мо беҳтар мефаҳмем, ки аҳд чист ва чӣ гуна Худо муносибати Худро бо инсон идома медиҳад.

Аввал мебинем, ки Худо Худ аҳдро барқарор мекунад. Ёст, ки онро оғоз мекунад, нигоҳ медорад ва ба анҷом мерасонад. Бо файзи Худо, Нӯҳ ва оилаи ӯ аз тӯфон наҷот ёфтанд ва баъд аз он Худо бо онҳо аҳд баст. Худо дур нест. Ё муқаддас аст ва сазовори ибодат мебошад, вале ҳамзамон ба одамон наздик шуда, бо онҳо сухан мегӯяд. Ин нишон медиҳад, ки каломи Ё устувор ва боваринок аст. Худо аҳдро оғоз мекунад, нигоҳ медорад ва ба анҷом мерасонад.

Дар ин порча се бор Худо мегӯяд, ки аҳди Худро барқарор мекунад (Ҳастӣ 9:9, 11, 17). Ин кори Худост, на кори инсон. Аз ҳамин сабаб аҳд аз шартнома фарқ мекунад. Шартнома ба ваъда ва кӯшиши ду тараф такя мекунад, аммо аҳди Худо ба вафодории худи Худо такя мекунад. Ин пайванде хеле қавитар аст.

Дуюм, аҳди Худо бар ваъдаи беқайду шарт асос ёфтааст. Худо ваъда медиҳад, ки дигар ҳаргиз ҷаҳонро бо об нобуд намекунад. Ё кафолат медиҳад, ки чунин довари умумиҷаҳонӣ дигар такрор нахоҳад шуд. Барои ин ваъда Ё нишона низ медиҳад.

Сеюм, нишонаи аҳд рангинкамон аст. Рангинкамон ёдрас мекунад, ки Худо дигар ҷаҳонро бо тӯфони об нест намекунад. Шояд аввал чунин намояд, ки аҳд танҳо дар бораи он аст, ки Худо чӣ кор намекунад. Аммо Ҳастӣ 6–9 ба мо нишон медиҳад, ки Худо чӣ кор мекунад. Ё бақияи қавми Худро нигоҳ дошт, онҳоро аз миёни доварӣ гузаронд ва наҷот дод. Бо раҳмати Худо, Нӯҳ ва аҳли хонадон аз доварӣ раҳо шуданд.

Кишті рамзи наҷот буд ва Худо роҳи наҷотро муҳайё кард. Пас аз тӯфон Нӯҳ ба Худо қурбонӣ овард ва Худо аҳди Худро бо ӯ тасдиқ намуд. Пас мебинем, ки Худо аҳдро оғоз мекунад, ваъда медиҳад ва нишонаи ваъдаи Худро медиҳад. Ҳамаи ин барои баракат ва наҷоти инсон аст. Аҳд муносибати наздикест, ки бар ваъдаҳои

Худо асос ёфтааст ва имкон медиҳад, ки Худо бо халқи Худ зиндагӣ кунад. Ин муносибат бар раҳмат ва файзи Худо устувор аст ва қурбонӣ аҳамияти ҷиддӣ доштани аҳдро нишон медиҳад. Қурбонӣ нишон медиҳад, ки аҳд пайванде аст, ки ҳаётро гиромӣ медорад.

Мо ҳамин тарзи суҳан ва ҳамин принципҳоро баъдтар низ мебинем, вақте ки Худо бо Иброҳим ва баъд бо Мусо аҳд мебандад (Ҳастӣ 17; Хуруҷ 6:4). Роҳи баракати Худо ҳамеша аз роҳи аҳде мегузарад, ки Худо Худаш онро барқарор мекунад ва ваъда медиҳад, ки онро нигоҳ медорад.

Рангинкамон ба камон монанд аст. Дар забони ибронӣ ва дар бисёр забонҳои дигар ҳамон калима барои «камон» истифода мешавад. Гӯё Худои Довар камони Худро поён гузоштааст. Акнун ин камон дигар нишонаи доварӣ нест, балки ёдраси ваъдаи пурмехри Худост.

Имрӯз баъзеҳо рангинкамонро ҳамчун рамзи андешаҳои инсонӣ дар бораи ҷинсият ва шахвоният истифода мебаранд. Аммо дар Китоби Муқаддас рангинкамон пеш аз ҳама нишонаи ваъдаи Худост. Он моро ба раҳмат, вафодорӣ ва меҳрубонии Худо ишора мекунад.

Ҳамзамон, ҳамин бобҳо нишон медиҳанд, ки Худо барои зиндагии инсон ҳудудҳо гузоштааст. Ў моро ба сурати Худ офарид: мард ва зан (Ҳастӣ 1:27). Тарзи офариниши мо нишон медиҳад, ки Худо чӣ гуна зиндагӣ кардани моро меҳаҳад. Худо меҳаҳад бо мо аҳд дошта бошад ва моро ба муносибати наздик бо Худ бихонад. Оё шумо омодаед, ки назди Ў омада, зери паноҳи ваъдаи Ў зиндагӣ кунед?

Дар фарҳанги тоҷик мегӯянд: «Ваъда додӣ, вафо кун.» Инсон на ҳамеша ба ваъдаи худ вафо мекунад, аммо Худо ҳеҷ гоҳ аз аҳди Худ рӯй намегардонад.

Ба таври шеър метавон гуфт:

Вафо ганҷест, ки ҳар кас надорад,
Вале Худо ба аҳди Худ вафо дорад.

Эй Худованд, ба мо ёрӣ деҳ, ки ҳар бор рангинкамонро мебинем, вафодорӣ ва устуворию ваъдаҳои Туро ба ёд орем. Ту моро нест кардан намеҳаҳӣ, балки меҳаҳӣ бо мо муносибати наздик дошта бошӣ. Раҳмат ва файзи Туро ҳамчун дари кушода барои наздик шудан ба Худ қабул мекунем. Туро шуқр мегӯем, ки бо аҳди Худ ба мо умеди устувор ва наҷоти ҳақиқӣ бахшидӣ. Ба мо ёрӣ деҳ, ки ҳар рӯз дар ваъдаҳои Ту зиндагӣ кунем ва ба Ту содиқ бошем. Омин.

Ҳастӣ 9:18–29 – Наслҳои Нӯх ва дарси эҳтиром

24 Ва Нӯх аз наштаи шароби худ хушёр шуда, фаҳмид, ки писари хурдияш дар ҳақиқи ӯ чӣ кор кардааст; 25 Ва гуфт: «Канъон малъун бод; пеши бародарони худ бандаи бандагон бошад». 26 Ва гуфт: «Муборак аст Худованд Худои Сом; бигзор Канъон бандаи Сом бошад. 27 Худо Ёфатро вусъат диҳад; ва дар хаймаҳои Сом маскан гирад; ва Канъон бандаи онҳо бошад».

28 Ва Нӯх баъд аз тӯфон сесаду панҷоҳ сол бизист. 29 Пас тамоми айёми Нӯх нӯҳсаду панҷоҳ сол буд; ва ӯ мурд.

Аз се писари Нӯх тамоми аҳолии рӯи замин паҳн шуданд (Ҳастӣ 9:19). Ҳамаи халқҳо аз ин се шоҳаи насли ба вучуд омаданд. Аммо набояд фикр кунем, ки хислатҳои шахсии ин се нафар ба ҳамаи халқҳое, ки аз онҳо ба вучуд омадаанд, яксон гузаштаанд. Китоби Муқаддас бештар ба амалҳои шахси ва натиҷаҳои онҳо диққат медиҳад.

Дар ин қисса мо мебинем, ки Нӯх, ки аз ҷониби Худо наҷот ёфта буд ва дар назари ӯ марди одил ҳисоб мешуд, дар худдорӣ ноком гардид. Ӯ шароб нӯшид, маст шуд ва дар хаймаи худ бараҳна хобид. Гарчанде ки ӯ аз тӯфони бузург наҷот ёфта буд, табиати гуноҳкоре, ки аз Одам ба тамоми инсонҳо расидааст, ҳанӯз дар ӯ вучуд дошт. Ин ба мо хотиррасон мекунад, ки ҳеҷ кас аз гуноҳ пурра эмин нест ва ҳар кас ба файз ва ёрии Худо ниёз дорад.

Ин воқеа инчунин хатари мастиро нишон медиҳад. Мастӣ бисёр вақт камбудии одамро ошкор мекунад ва ӯро ба корҳои шармовар мебарад. Чунон ки дар Ҳабаққуқ 2:15–16 ишора шудааст, мастӣ метавонад инсонро хор ва беобрӯ созад. Бисёр чизҳое, ки одам дар ҳолати мастӣ мегӯяд ё мекунад, дар ҳолати хушёрӣ аз онҳо шарм медорад.

Ҳом, яке аз писарони Нӯх, падари худро дар он ҳолат дид. Ба ҷойи он ки падари худро ҳифз кунад, вай ин воқеаро ба бародаронаш нақл кард. Аммо Сом ва Ёфас роҳи дигарро интихоб намуданд. Онҳо либос гирифта, пушт ба падар рафта, бараҳнагии ӯро пӯшониданд, то ӯро шарманда насозанд (Ҳастӣ 9:23). Ин амал намунаи эҳтиром ва ғамхорӣ буд.

Вақте Нӯх аз хоб бедор шуд ва фаҳмид, ки чӣ рӯй додааст, ӯ дар бораи оянда пешгӯӣ кард. Дар ин пешгӯӣ Канъон, писари Ҳом, зикр мешавад. Канъон баъдтар падари халқҳое гардид, ки дар сарзамини Канъон зиндагӣ мекарданд. Ин сарзамин баъдтар барои халқи Исроил аҳамияти калон пайдо кард (Хуруҷ 6:4). Китоби Муқаддас нишон медиҳад, ки гуноҳ ва фасоди халқҳои Канъон решаҳои амиқи ахлоқӣ доштанд.

Ҳом бо ду роҳ падари худро беҳурматӣ кард. Аввал, ӯ ба бараҳнагии падар бо нигоҳе нодуруст нигарист (Ҳабаққуқ 2:15). Дуюм, ба ҷойи пӯшонидани айби падар, онро ба дигарон гуфт ва шармандагии ӯро зиёд намуд. Баъдтар Қонуни Худо низ беҳурматӣ нисбат ба падару модарро гуноҳи ҷиддӣ ҳисоб кард (Хуруҷ 20:12; Такрори Шариат 5:16; 27:16).

Ин қисса танҳо дар бораи Нӯҳ ва писаронаш нест. Он дар бораи интиҳоби ҳаррӯзаӣ мо низ сухан мегӯяд. Ҳар рӯз мо қарор қабул мекунем: оё камбудии дигаронро паҳн мекунем ё онҳоро бо муҳаббат мепӯшонем? Оё аз хатоӣ касе хурсанд мешавем ё кӯшиш мекунем, ки ӯро барқарор созем?

Дар фарҳанги тоҷикӣ мақолае ҳаст: «Айби касро пӯшон, Худо айби туро мепӯшонад.» Гарчанде ки ин мақол сухани Китоби Муқаддас нест, аммо ба ҳақиқате монанд аст, ки мо дар Навиштаҳо мебинем. Муҳаббат меҳодад дигаронро муҳофизат кунад, на онҳоро шарманда созад. Чунон ки дар Масалҳо 10:12 гуфта шудааст: «Муҳаббат ҳамаи гуноҳоро мепӯшонад.»

Амалҳои мо имрӯз метавонанд ба ояндаи фарзандон, оила ва ҷомеаи мо таъсир расонанд. Ҳом роҳи беҳурматиноӣ интиҳоб кард, аммо Сом ва Ёфас роҳи эҳтиром ва шарафро. Интиҳоби онҳо натиҷаҳои гуногун дошт.

Амалӣ кардан

Оё ман дар бораи камбудии дигарон зуд сухан мегӯям?

Вақте хатоӣ касеро мебинам, оё меҳодам ӯро шарманда кунам ё ба ӯ ёрӣ диҳам?

Оё ман дар зиндагии худ худдорӣ ва покиро нигоҳ медорам?

Оё суханони ман обрӯи дигаронро месозанд ё вайрон мекунанд?

*Эй Худованд, ба ман хирад ато намо, то корҳои шоиста ва шарафмандона
анҷом диҳам. Ба ман ёрӣ деҳ, ки айбҳои дигаронро паҳн накунам, балки бо
муҳаббат ва ростӣ амал намоям. Маро дар худдорӣ, фурӯтанӣ ва покизагӣ
устувор гардон. Ба ман биомӯз, ки Туро эҳтиром кунам ва ба одамони атрофам
бо эҳтиром муносибат намоям. Бигзор зиндагии ман баракате барои дигарон
бошад ва номи Туро ҷалол диҳад. Омин.*

Хулосаи Ҳастӣ 10–11

Ҳастӣ 10 насли се писари Нӯҳ, яъне Сом, Ҳом ва Ёфатро баён мекунад. Аз онҳо халқҳо ва миллатҳои гуногун пайдо шуда, баъд аз Тӯфон дар рӯи замин паҳн

шуданд. Ин боб нишон медиҳад, ки ҳамаи халқҳо аз як оилаи инсонӣ пайдо шудаанд.

Ҳастӣ 11 воқеаи **Бобил ва бурҷи Бобил**-ро нақл мекунад. Одамон якҷо шуда, меҳостанд шаҳр ва бурҷи бузурге созанд, то барои худ ном бароранд. Онҳо ба ҷои итоат кардан ба Худо меҳостанд нақшаи худро иҷро кунанд. Худо забони онҳоро омехта кард ва онҳо дигар якдигарро намефаҳмиданд. Аз ҳамин сабаб онҳо дар рӯи тамоми замин пароканда шуданд ва халқҳои гуногун ба вуҷуд омаданд.

Дар охири боб насли **Сом то Ибром** нишон дода мешавад. Ин роҳро барои Ҳастӣ 12 омода мекунад, ки дар он Худо Ибромо даъват мекунад.

Фикри асосӣ: Ҳастӣ 10 паҳн шудани одамон ва пайдо шудани халқҳои нишон медиҳад, Ҳастӣ 11 бошад, сабаби омехта шудани забонҳо ва пароканда шудани одамонро мефаҳмонад. Ҳамзамон, Худо нақшаи худро барои баракат додани халқҳо тавассути Ибромо оғоз мекунад.

Ҳастӣ 10 – Ҳамаи халқҳо аз як оила

Баъзе одамон ҳангоми хондани Ҳастӣ 10 фикр мекунанд, ки ин танҳо рӯйхати номҳост. Аммо барои Худо ин рӯйхат хеле муҳим аст. Агар номи бобокалонатон дар ин ҷо мебуд, шумо ҳар як калимаро бодикҷат меҳондед. Воқеан, ин боб ба таърихи ҳамаи мо дахл дорад, зеро ҳамаи мардум пас аз Тӯфон аз се писари Нӯҳ паҳн шуданд: Ёфас, Ҳом ва Шем (Ҳастӣ 10:1, 32).

Имрӯз олимони бар он назаранд, ки бисёр халқҳои Осиё, Осиёи Марказӣ, Қафқоз, Русия ва қисми зиёди Аврупо аз насли Ёфас мебошанд. Бисёр халқҳои Африқо ва баъзе қисматҳои Шарқи Наздик ба насли Ҳом мансуб дониста мешаванд. Яҳудиён, арабҳо ва баъзе халқҳои дигари Шарқи Наздик аз насли Шем мебошанд. Албатта, танҳо Худо медонад, ки насаби ҳар шахс чӣ гуна аст. Аммо Ҳастӣ 10 ба мо нишон медиҳад, ки новобаста аз миллат, забон ё минтақа, ҳамаи инсонҳо аз як оила сарчашма гирифтаанд.

Ин ҳақиқат барои мо аҳамияти калон дорад. Имрӯз одамон якдигарро аз рӯйи миллат, забон, маҳал ё қавм ҷудо мекунанд. Дар байни тоҷикон ҳам баъзан одамон якдигарро аз рӯйи минтақа ё насаб баҳо медиҳанд. Аммо Каломии Худо мегӯяд, ки дар ибтидо ҳамаи халқҳо як реша доштанд. Пеш аз он ки мо тоҷик, ўзбек, қирғиз, рус, араб ё аврупоӣ бошем, ҳамаи мо офаридаи Худоем ва аз як хонаводаи инсонӣ ҳастем.

Дар ин боб рақами ҳафт чандин бор такрор мешавад. Масалан, дар қисми Ёфас ҳафт писар ва ҳафт набера номбар шудаанд. Дар маҷмӯъ тақрибан ҳафтод халқ

зикр мешавад (Ҳастӣ 10). Дар Китоби Муқаддас рақами ҳафт аксар вақт рамзи комилӣ мебошад. Мақсади Худо аз ин рӯйхат танҳо номбар кардани ҳамаи миллатҳои ҷаҳон нест. Баръакс, Ё нишон медиҳад, ки тамоми халқҳои рӯи замин зери назорати Ё ҳастанд. Ҳеҷ миллате аз назари Худо фаромӯш нашудааст.

Баъзе калимаҳои ин боб низ маънои васеъ доранд. Калимаи «писар» на ҳамеша фарзанди бевосита аст. Баъзан он маънои «насл», «авлод» ё ҳатто «халқ»-ро дорад. Калимаи «падар» низ метавонад маънои «асосгузор» ё «бобои як халқ»-ро дошта бошад. Аз ҳамин сабаб Ҳастӣ 10 бештар «ҷадвали халқҳо» аст, на танҳо дарахти оилавии шахсони алоҳида.

Ин рӯйхат нишон медиҳад, ки баъд аз Тӯфон мардум тадриҷан дар тамоми замин паҳн шуданд (Ҳастӣ 10:32). Номҳои бисёре аз шахсони ин боб баъдтар ба минтақаҳо, шаҳрҳо ё халқҳо вобаста шуданд. Ин паҳншавӣ аз шимоли кӯҳҳои Қафқоз то нимҷазираи Арабистон, аз баландкӯҳҳои Эрон то соҳилҳои баҳри Миёназаминро дар бар мегирифт. Ҳамаи ин нишон медиҳад, ки Худо таърихи халқҳоро медонад ва онҳоро роҳбарӣ мекунад.

Баъдтар Худо Исроилро интиҳоб кард, аммо на барои он ки танҳо ба онҳо баракат диҳад. Нияти Худо ин буд, ки тавассути Исроил баракат ба ҳамаи халқҳо бирасад (Такрори Шариат 32:8; Хуруҷ 24:9; Адабҳо 11:24). Ин ваъда дар ниҳоят дар Исои Масеҳ иҷро шуд, ки барои ҳамаи халқҳо наҷот овард (Ғалотиён 3:8, 14).

Барои андеша

Вақте ки шумо ба одамони миллат, забон ё фарҳанги дигар менигаред, онҳоро чӣ гуна мебинед? Оё онҳоро ҳамчун «дигарон» мебинед ё ҳамчун одамоне, ки мисли шумо аз як Офаридгор ва аз як оилаи инсонӣ ҳастанд?

Худо ба ҳар халқ арзиш додааст. Аз ин рӯ, мо низ бояд ҳар инсонро бо эҳтиром ва муҳаббат қабул кунем. Ҳастӣ 10 ба мо хотиррасон мекунад, ки гуногунрангии халқҳо қисми нақшаи Худост, вале решаи ҳамаи мо як аст. Аз ҳамин сабаб Инҷил ҳамаи халқҳоро даъват мекунад, ки ба Худованд баргарданд ва дар Масеҳ як оилаи нав гарданд.

Эй Худованд, ташаккур, ки ҳамаи мардумро Ту офаридаӣ ва ҳар як инсон дар назари Ту арзишманд аст. Ба ман ёрӣ деҳ, ки ба одамон на аз рӯи миллат, забон ё ҷойи зиндагӣ, балки аз рӯи муҳаббати Ту нигоҳ кунам. Диламро аз ғурур, таъъиз ва бадбинӣ пок гардон ва маро истифода бар, то муҳаббати Масеҳро ба ҳамаи мардум расонам. Омин.

Пайвастагӣ бо Ҳастӣ 11

Ҳастӣ 11:1-9 мефаҳмонад, ки чаро ин халқҳо дар ҷойҳои гуногуни ҷаҳон зиндагӣ карданд.

- Пеш аз он тамоми замин **як забон** дошт (Ҳастӣ 11:1).
- Мардум дар **Шинар (Бобил)** ҷамъ шуданд (Ҳастӣ 11:2).
- Худо забонҳои онҳоро омехта кард (Ҳастӣ 11:7).
- Худо онҳоро дар тамоми рӯи замин пароканда намуд (Ҳастӣ 11:8-9).

Аз ин рӯ, **Ҳастӣ 10** бештар натиҷаи ниҳои паҳншавии халқҳоро нишон медиҳад, дар ҳоле ки **Ҳастӣ 11** сабаби он паҳншавиро нақл мекунад.

Нуктаи муҳим

На ҳамаи ҷойҳои зикршуда бо итминони комил маълуманд. Баъзеҳо, мисли **Мисроим (Миср), Ювон (Юнон), Модай (Модия), Ашшур, Элом**, ва **Канъон**, бо далелҳои зиёди Китоби Муқаддас ва таърих тасдиқ мешаванд. Дигарон танҳо як маротиба дар Ҳастӣ 10 номбар шудаанд, бинобар ин ҷойгиршавии онҳо аз рӯи номҳои қадимӣ, навиштаҷоти бостонӣ ва анъанаҳои таърихӣ пешниҳод мешавад, на бо итминони пурра.

Ном (Тоҷикӣ)	Падар	Минтақаи эҳтимолӣ	Далелҳои Китоби Муқаддас
Ёфат	Нӯҳ	Шимоли Баҳри Сиёҳ, Аврупо ва Осиёи Хурд	Ҳастӣ 10:2-5; 1 Вақоеъ 1:5
Ҷомар	Ёфат	Қафқоз, ҷануби Русия	Ҳастӣ 10:2; Ҳизқиёл 38:6
Мочуҷ	Ёфат	Шимоли Баҳри Сиёҳ	Ҳастӣ 10:2; Ҳизқиёл 38:2; Ваҳй 20:8
Модай	Ёфат	Модай (Эрони ғарбӣ)	Ҳастӣ 10:2; Дониёл 5:28
Ювон	Ёфат	Юнон (Грекия)	Ҳастӣ 10:2; Ишаъё 66:19; Дониёл 8:21
Тубол	Ёфат	Шарқи Туркия	Ҳастӣ 10:2; Ҳизқиёл 27:13
Машак	Ёфат	Шарқи Туркия	Ҳастӣ 10:2; Ҳизқиёл 38:2
Тирас	Ёфат	Фракия (Балкан)	Ҳастӣ 10:2

Дар куҷо насли Ҳом сокин шуданд?

Писарони Ҳом

Ном (Тоҷикӣ)	Минтақаи эҳтимолӣ	Далелҳои Китоби Муқаддас
Ҳом	Африқои шимолӣ ва Канъон	Ҳастӣ 10:6-20
Куш	Эфиопия, Судон	Ҳастӣ 10:6; Ишаъё 18:1
Мисроим	Миср	Ҳастӣ 10:6; Хуруҷ 1:8
Фут	Либия	Ҳастӣ 10:6; Ирмиё 46:9
Канъон	Исроил, Фаластин, Лубнон	Ҳастӣ 10:6, 15-19
Сабо	Чануби Арабистон	Ҳастӣ 10:7; Забур 71:10
Ҳавило	Эҳтимол Арабистон	Ҳастӣ 10:7; 2:11
Сабто	Эҳтимол Арабистон	Ҳастӣ 10:7
Раъмо	Чануби Арабистон	Ҳастӣ 10:7; Ҳизқиёл 27:22
Сабтеко	Эҳтимол Арабистон	Ҳастӣ 10:7
Нимрӯд	Бобил, Шинар, Ошур	Ҳастӣ 10:8-12; Мико 5:6

Қое ки авлоди Сом (Шем) маскан гирифтанд. *Дар ибронӣ Шем гуфта шудааст.*

Писарони Шем		
Ном (Тоҷикӣ)	Минтақаи эҳтимоӣ	Далелҳои Китоби Муқаддас
Шем	Байнаннаҳрайн ва Шарқи Наздик	Ҳастӣ 10:21-31
Элом	Чанубу ғарби Эрон	Ҳастӣ 10:22; Дониёл 8:2
Ашшур	Ошур (Ироқи шимоӣ)	Ҳастӣ 10:22; Наҳум 3:18
Арфакшод	Байнаннаҳрайн	Ҳастӣ 10:22; Луқо 3:36
Луд	Ғарби Осиёи Хурд (Лидия)	Ҳастӣ 10:22; Ишаъё 66:19
Ором	Сурия	Ҳастӣ 10:22; 4 Подшоҳон 8:28
Ус	Шимоли Арабистон ё Урдун	Ҳастӣ 10:23; Айюб 1:1
Ҳул	Сурия	Ҳастӣ 10:23
Чатар	Сурия	Ҳастӣ 10:23
Маш	Шимоли Байнаннаҳрайн	Ҳастӣ 10:23
Шолаҳ	Байнаннаҳрайн	Ҳастӣ 10:24
Эбер	Аҷдоди ибриён	Ҳастӣ 10:24-25; 11:14-17
Фолиқ	Байнаннаҳрайн	Ҳастӣ 10:25; 11:16
Ёқтон	Чануби Арабистон	Ҳастӣ 10:25-30

Чое ки фарзандони Ёфат, писари Нӯх, маскан гирифтанд,

Ном (Тоҷикӣ)	Минтақаи эҳтимолий	Далелҳои Китоби Муқаддас
Алмӯдод	Яман	Ҳастӣ 10:26
Шолоф	Яман	Ҳастӣ 10:26
Ҳасармавт	Ҳадрамавти Яман	Ҳастӣ 10:26
Ёроҳ	Яман	Ҳастӣ 10:26
Ҳадӯром	Яман	Ҳастӣ 10:27
Узол	Санъо (Яман)	Ҳастӣ 10:27
Диқло	Арабистон	Ҳастӣ 10:27
Ўбол	Арабистон	Ҳастӣ 10:28
Абимоил	Арабистон	Ҳастӣ 10:28
Сабо	Яман	Ҳастӣ 10:28
Ўфир	Эҳтимол Арабистон	Ҳастӣ 10:29; 3 Подшоҳон 9:28
Ҳавило	Арабистон	Ҳастӣ 10:29
Ёбоб	Арабистон	Ҳастӣ 10:29

Муайян кардани ҷойҳои ҷуғрофӣ дар ин ҷадвал бар асоси матни Китоби Муқаддас (Ҳастӣ 10–11; Ҳизқиёл 27; Ҳизқиёл 38–39; Дониёл 8), инчунин қайдҳои NET Bible, энциклопедияи International Standard Bible Encyclopedia ва мақолаи Аллен П. Росс «Ҷадвали халқҳо дар Ҳастӣ 10» (Bibliotheca Sacra, 1980–1981) мебошад.ⁱ

Ҳастӣ 11 – Бурҷи ибодати Бобил: Номи кӣ бузург мешавад?

Пас аз тӯфон ҳамаи одамон як забон доштанд ва ҳамдигарро хуб мефаҳмиданд. Онҳо ба ҳам гуфтанд: «Биёед, шаҳре барои худ бино кунем, ва бурҷе, ки сараш ба осмон бирасад; ва номи барои худ пайдо кунем, мабодо бар рӯи тамоми замин пароканда шавем» (Ҳастӣ 11:4).

Аммо нияти онҳо танҳо сохтани бурҷ набуд. Онҳо мехостанд бе Худо қавӣ шаванд, барои худ шӯҳрат пайдо кунанд ва бо қувваи худ ба бузургӣ расанд. Ин бар зидди нақшаи Худо буд.

Дар Ҳастӣ 1:26–28 Худо инсонро ба сурати Худ офарид ва гуфт, ки зиёд шаванд ва тамоми заминро пур кунанд. Вале дар Бобил одамон гуфтанд: «Не, мо дар як ҷо мемонем. Мо барои худ ном месозем.» Онҳо меҳостанд ба ҷойи итоат ба Худо, ба қудрат ва тавоноии худ така кунанд.

Худо ба поён фурумад ва кори онҳоро дид (Ҳастӣ 11:5). Одамон меҳостанд ба осмон бароянд, вале Худо назди онҳо омад, то такабури онҳоро нишон диҳад. Ў забонҳои онҳоро гуногун гардонд, то дигар якдигарро нафаҳманд. Баъд онҳо дар тамоми рӯи замин пароканда шуданд (Ҳастӣ 11:7–9). Бо ҳамин нақшаи Худо иҷро шуд.

Забон одамонро ба ҳам мепайвандад. Вақте якдигарро мефаҳмем, осонтар якҷоя кор мекунем. Аммо Худо нишон дод, ки ягонагӣ танҳо вақте арзиш дорад, ки бар ҳақиқат ва итоати Ў асос ёбад. Агар одамон барои саркашӣ аз Худо муттаҳид шаванд, он ягонагӣ баракат намеорад.

Бурҷи Бобил барои парастии инсон сохта шуда буд, на барои эҳтиром гузоштан ба Худо. Касоне, ки намехостанд пароканда шаванд ва рӯи заминро пур кунанд, танҳо меҳостанд барои худ ном ба даст оранд ва Худоро нодида гиранд. Аз ин рӯ, метавон гуфт, ки ин бурҷ бо худпарастии онҳо алоқаманд буд.

Дар фарҳанги тоҷик мегӯянд: «Дарахти пурмева сар ҳам мекунад.»

Ин мақол ба мо ёд медиҳад, ки шахси ҳақиқатан бузург мағрур намешавад. Аммо одамони Бобил меҳостанд худро баланд кунанд, на Худоро. Ҳар касе, ки худро боло мебардорад, оқибат паст мешавад.

Ҳамчунин як ҳикояи оддӣ дар деҳаҳои Тоҷикистон ҳаст. Ду ҳамсоя хона месохтанд. Яке тамоми вақт мегуфт: «Ҳама бояд бинанд, ки хонаи ман аз ҳама баландтар аст.» Дигаре мегуфт: «Хона бояд оилаи моро аз сармо, борон ва гармӣ нигоҳ дорад.» Пас аз чанд сол мардум на баландии хона, балки меҳрубонӣ ва зиндагии соҳибонашро ба ёд доштанд. Номии инсон бо деворҳои баланд не, балки бо хислати нек ва итоат ба Худо боқӣ мемонад.

Ҳастӣ 11 ҳамзамон оғози умед аст. Баъди Бобил Худо аз насли Шем кори Худро идома медиҳад. Аз ҳамин насл баъдтар Иброҳим пайдо мешавад (Ҳастӣ 11:10–32). Худо Иброҳимро интихоб мекунад, то нишон диҳад, ки инсон на бо қорҳои неки худ, балки бо имон ба Худо сафед мешавад. Худо барои қурбонӣ Худ таъмин мекунад ва инсон бояд ба роҳи Ў эътимод кунад.

Аз Одам то Нӯҳ дар Ҳастӣ 5 даҳ насл оварда шудааст. Аз Шем то Иброҳим низ даҳ насл зикр мешавад. Ин нишон медиҳад, ки Худо дар тамоми таърих нақшаи Худо пайгирона иҷро мекард. Ҳеҷ воқеа берун аз назорати Ӯ нест.

Баъдтар дар Аҳди Ҷадид мебинем, ки Худо мардумро аз ҳамаи халқҳо ва ҳамаи забонҳо назди Худ ҷамъ меорад. Худо танҳо Худои як миллат ё як забон нест. Ӯ ҳамаи халқҳоро дӯст медорад ва меҳаҳад, ки ҳар кас тавассути Наҷотдиҳандае, ки фиристодааст, Ӯро бишиносад. Дар Масеҳ одамоне аз ҳар миллат ва ҳар забон як мешаванд, вале ин ягонагӣ бар асоси фурутанӣ ва имон аст, на бар асоси ифтихори инсон.

Амалӣ кардан

Аз худ бипурсед:

Оё ман меҳаҳам барои худ ном барорам ё номи Худоро ҷалол диҳам?

Оё ман ба қобилияти худ така мекунам ё ба Худо?

Оё ягонагӣ, ки ман меҷӯям, маро ба Худо наздик мекунад ё аз Ӯ дур?

Эй Худованд, Ту Худои тамоми таърих ҳастӣ. Аз аввал то имрӯз нақшаи Ту тағйир наёфтааст. Ба ман ёрӣ деҳ, ки хангоми хондани Китоби Муқаддас корҳои Ту ро дар таърих бубинам ва ба ваъдаҳои Ту бовар кунам. Маро аз такаббур нигоҳ дор, то барои номи худ зиндагӣ накунам, балки барои ҷалоли Ту. Ба ман имоне деҳ, ки мисли Иброҳим ба Ту така кунам, на ба қувва ва корҳои худам. Омин.

Дар Ҳастӣ бобҳои 1 то 11 мо оғози ҳама чизро мебинем: офариниши ҷаҳон, офариниши инсон, ворид шудани гуноҳ, тӯфони Нӯҳ, паҳн шудани халқҳо ва забонҳо баъди бурҷи Бобил. Ин бобҳо нишон медиҳанд, ки Худо Офаридгор ва Ҳокими тамоми ҷаҳон аст ва гуноҳ чӣ гуна ба тамоми инсоният таъсир расонд. Аз боби 12 сар карда то охири китоб, диққат ба ҳаёти шахсоне равона мешавад, ки Худо онҳоро барои иҷрои нақшаи Худ интихоб кард: Иброҳим, Исҳоқ, Яъқуб ва Юсуф. Дар зиндагии онҳо ҳам имони ҳақиқӣ ва ҳам хатоҳои зиёд дида мешавад. Онҳо одамоне комил набуданд, вале ба Худо таваккал мекарданд ва Худо бо вучуди камбудихояшон ба ваъдаҳои Худ вафодор монд. Аз ҳаёти онҳо меомӯзем, ки Худо одамоне одиро ба кор мебарад, онҳоро тарбия мекунад ва ба воситаи имон онҳоро ба нақшаи бузурги Худ дохил месозад.

Хулоса: Мо ба кӣ бовар мекунем?

Вақте ки мо Ҳастӣ 1–11-ро ба охир мерасонем, бо як саволи муҳим рӯ ба рӯ мешавем: Мо аз қучо медонем, ки дар гузашта чӣ рӯй додааст?

Илм метавонад чизҳоро, ки имрӯз вучуд доранд, мушоҳида кунад, чен кунад ва санҷад. Аммо вақте ки мо дар бораи воқеаҳои сухан мегӯем, ки дар гузаштаи хеле дур рӯй додаанд, мо он ҷо набудем. Мо бояд ба далелҳо ва шаҳодатҳо така кунем. Агар шаҳодати шахси шохид вучуд дошта бошад, ин шаҳодат аҳамияти махсус дорад.

Ҳастӣ ба мо дар бораи оғози ҷаҳон шаҳодати Худоро медиҳад. Худо ба мо мегӯяд, ки Ӯ осмон ва заминро офарид. Ӯ ба мо дар бораи офариниши инсон, пайдо шудани гуноҳ, Тӯфон ва наслҳои баъди он нақл мекунад. Насабномаҳо ва солҳои умри одамон, ки дар Ҳастӣ 1–11 навишта шудаанд, инчунин ба мо маълумоти таърихӣ медиҳанд, то гузаштани вақтро дарк кунем.

Пас, масъалаи синни замин танҳо масъалаи илм ва ченкунӣ нест. Ин масъалаи эътибор ва ҳокимият ҳам ҳаст. Вақте ки мо меҳоҳем гузаштаи дурро фаҳмем, ба шаҳодати кӣ бовар мекунем? Оё мо ба шарҳҳои одамон дар бораи далелҳо така мекунем, ё аввал ба шаҳодати Он Касе бовар мекунем, ки ҳудаш дар он ҷо буд?

Дар тоҷикӣ мегӯянд: «Сухани дидаву шунида дигар аст.» Яъне сухани шахсе, ки воқеаро ҳудаш дидааст ва медонад, аз сухани касе, ки танҳо аз рӯи тахмин гап мезанад, фарқ мекунад.

Бисёр одамон бо хулосаҳои таърихӣ, ки аз Ҳастӣ бароварда мешаванд, розӣ намешаванд. Аммо ин моро боз ба саволи асосӣ бармегардонад: Кӣ ҳақ дорад ба мо бигӯяд, ки дар ибтидо чӣ рӯй дод?

Мо, ҳамчун имондорон, набояд аз илм ё аз омӯхтани далелҳо тарсем. Аммо мо бояд маҳдудияти он чизро, ки инсон бевосита мушоҳида карда метавонад, дарк кунем. Мо ҳамчунин набояд шарҳҳои илмиро дар бораи гузаштаи дур ҷунон қабул кунем, ки гӯё ҳуди олимони шохиди он воқеаҳо буданд.

Ҳастӣ бо ин суханони Худо оғоз мешавад:

«Дар ибтидо Худо осмон ва заминро офарид» (Ҳастӣ 1:1).

Аз ин рӯ, Ҳастӣ 1–11 моро даъват мекунад, ки ба Каломи Худо бовар кунем, на танҳо ҳамчун китоби рӯҳонӣ, балки ҳамчун шаҳодати бозътимоди Офаридгор дар бораи оғози ҷаҳон.

Агар Худо дар он ҷо буд ва Худо сухан гуфтааст, вазифаи мо ин нест, ки ҳудро аз Каломи Ӯ болотар гузорем. Вазифаи мо ин аст, ки гӯш кунем, бовар кунем ва ба Каломи Ӯ итоат намоем.

Чадвали замони рӯйдодҳои асосии Ҳастӣ (бар асоси таҳқиқоти муҳофизакори масеҳӣ)			
Рӯйдод	Соли тахминӣ (пеш аз милод)	Шарҳ	
Тӯфони Нӯҳ	тақрибан 2348 п.м.	Бар асоси насабномаҳои Ҳастӣ. Бисёр муҳаққиқони муҳофизакор ин таърихро қабул мекунанд.	
Бурҷи Бобил	тақрибан 2240–2200 п.м.	Баъд аз тӯфон, дар рӯзҳои Фолиқ (Ҳастӣ 10:25).	
Таваллуди Иброҳим	2166 п.м.	Аз рӯи насабномаҳои Ҳастӣ ҳисоб шудааст.	
Даъвати Иброҳим (Ҳастӣ 12)	2091 п.м.	Иброҳим 75-сола буд (Ҳастӣ 12:4).	
Чанги подшоҳон (Ҳастӣ 14)	тақрибан 2083 п.м.	Иброҳим Лутро аз дасти подшоҳон наҷот дод.	
Аҳди Худо бо Иброҳим (Ҳастӣ 15)	тақрибан 2082 п.м.	Чанде пас аз чанги подшоҳон.	
Таваллуди Исмоил	2080 п.м.	Иброҳим 86-сола буд (Ҳастӣ 16:16).	
Аҳди хатна (Ҳастӣ 17)	2067 п.м.	Иброҳим 99-сола буд.	
Нобуд шудани Садӯм ва Амӯро	2067 п.м.	Каме пеш аз таваллуди Исҳоқ.	
Таваллуди Исҳоқ	2066 п.м.	Иброҳим 100-сола буд (Ҳастӣ 21:5).	
Имони Иброҳим ва қурбонии Исҳоқ (Ҳастӣ 22)	тақрибан 2030–2025 п.м.	Исҳоқ эҳтимол ҷавони калонсол буд, на кӯдаки хурд.	
Вафоти Соро	2029 п.м.	Соро 127-сола буд (Ҳастӣ 23).	
Издивочи Исҳоқ ва Ривқо	2026 п.м.	Исҳоқ 40-сола буд (Ҳастӣ 25:20).	
Вафоти Иброҳим	1991 п.м.	Иброҳим дар синни 175-солагӣ вафот кард (Ҳастӣ 25:7).	

ⁱ The geographical identifications in this chart are based on the biblical text (Genesis 10–11; Ezekiel 27; Ezekiel 38–39; Daniel 8), together with the NET Bible Notes, the International Standard Bible Encyclopedia, and Allen P. Ross, "The Table of Nations in Genesis 10" (*Bibliotheca Sacra*, 1980–1981).

For reference: NET Bible. *Genesis 10–11 Notes*. Biblical Studies Press. NET Bible Genesis 10 Notes
 James Orr, ed. *International Standard Bible Encyclopedia*, "Table of Nations." ISBE: Table of Nations
 Ross, Allen P. "The Table of Nations in Genesis 10—Its Structure." *Bibliotheca Sacra* 137 (1980): 340–353.
 Ross, Allen P. "The Table of Nations in Genesis 10—Its Content." *Bibliotheca Sacra* 138 (1981): 22–34.

Yamauchi, Edwin M. *Foes from the Northern Frontier*. Grand Rapids: Baker Book House, 1982.